

שניר ירון

ביטאון עמותת יד לשריון • גיליון 59

אב התשפ"א, יולי 2021

● חיל השריון ב"תנופה"

● עת הזמיר

● קטלניות היא מקצוע מורכב בשריון

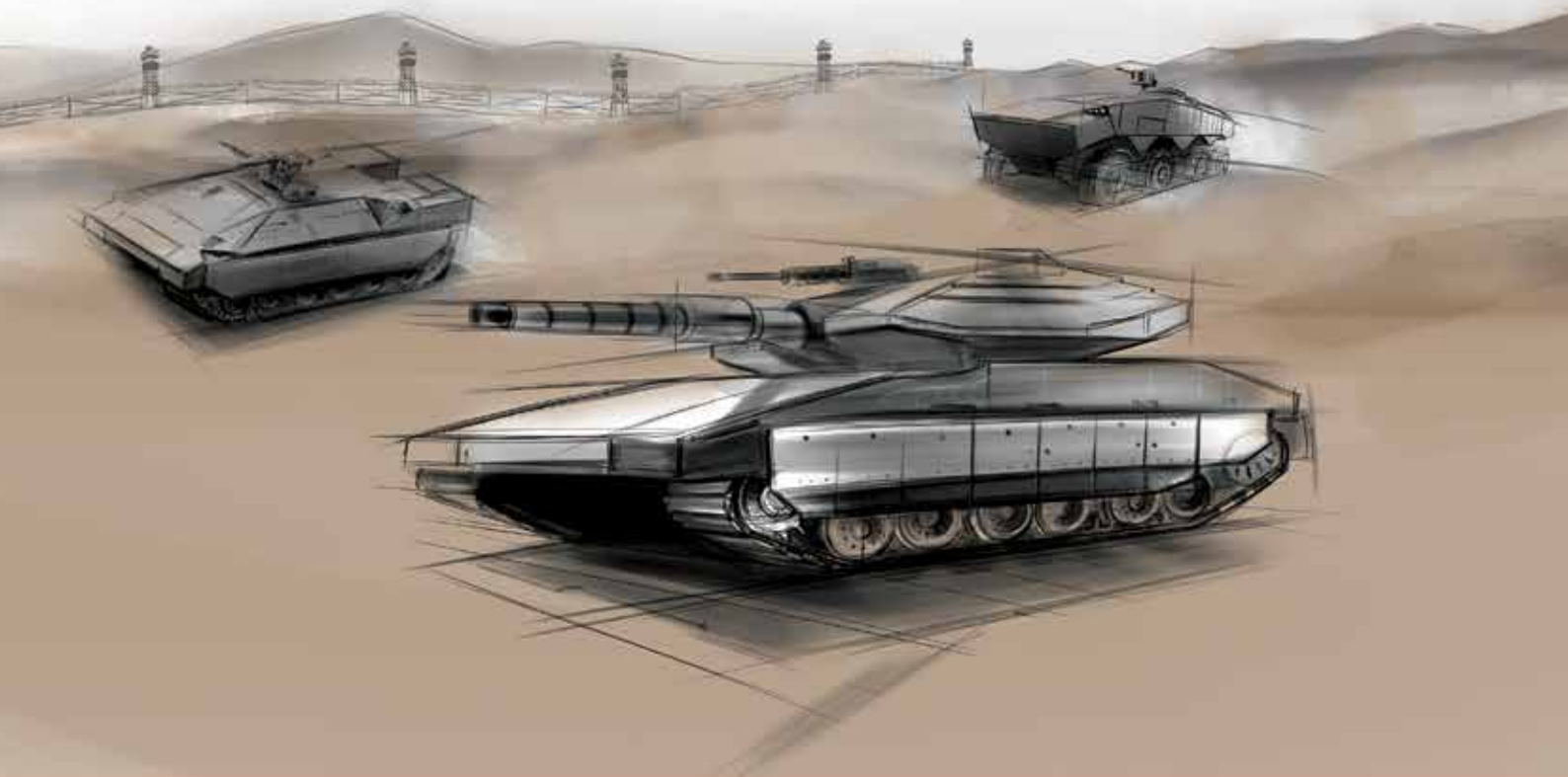
● מאמן כוכ"ב - חוויה של סביבת לחימה

● אקדמיית הברזל בחטיבה 401

● מהאימון ברמה"ג ל"שומר החומות"

● ברצועת עזה

יחד לאורך כל הדרך

אחי השריונאים,

גיליון 59 משלב בין העבר, ההווה והעתיד של חיל השריון. גיליון זה מנסה לתת סיקור נרחב יותר לחיל השריון הסדיר ופועלו העכשווי. בתוך כך כמובן הרחבה על היחידות שנטלו חלק פעיל במבצע "שומר החומות", התייחסות להאצת התהליכים הקשורים ל"בניין הכוח" בחיל בעידן "ת"ש תנופה", על מאמנים מתקדמים, על מרכבה סימן 4 'ברק' וכן על יכולות תקיפה מתקדמות. כול זאת מוצג בסדרת ראיונות עם קצינים בחיל שעומדים מאחורי העשייה האינטנסיבית בתחומים אלה, ובראשם קצין השריון הראשי.

עוד בגיליון זה כתבות במלאות 30 שנה למלחמת המפרץ, מלחמה אזרית שגם בה לקחו חלק פעיל יחידות ומפקדים של חיל השריון. לציון עברו המפואר של החיל נתמקד בגדוד 94 במסגרת לחימתו במלחמת ששת הימים.

האלוף אייל זמיר, מסיים את תפקיד סגן הרמטכ"ל בתקופה מאתגרת ומורכבת מאוד. כמובן שגם הביטאון נפרד ממנו בכתבה המוקדשת לפועלו.

זה הגיליון הראשון שבו שילבנו באופן פעיל את מערך דוברות צה"ל שבחטיבות השריון, לכתובה וראיונות עם מפקדים בחיל על פועלם. זהו שילוב מתבקש וזוהי הזדמנות להודות לעוסקות במלאכה מאחורי המקלדת.

ברעות שריונאים,

סא"ל ברק צ'רני

יו"ר מערכת הביטאון שריון

4	דבר היו"ר ■ אלוף (במיל) אודי שני
4	דבר הקשנ"ר ■ תא"ל אוהד נג'מה
6	עת הזמיר ■ אל"ם (במיל) רונן איציק
8	אקדמיית הברזל בחטיבה 401 ■ אל"ם אוהד מאור
8	חיל השריון - יומן מבצעים ■ המערכת
10	חיל השריון ב"תנופה" ■ אל"ם (במיל) שאול נגר
12	מאמן כוכ"ב - חוויה של סביבת לחימה ■ רס"ר (במיל) דוד בקר
15	היכולות המתקדמות של התעשייה האווירית בתחום היבשה
16	קטלניות היא מקצוע מורכב בשריון ■ אל"ם (במיל) שאול נגר
20	מהאימון ברמת הגולן ל"שומר החומות" ברצועת עזה ■ סמ"ר (במיל) ליאור לינדר
22	גדוד 75 של חטיבה 7 במבצע "שומר החומות" ■ סא"ל איתמר מיכאלי
24	"שומר החומות" בפייסבוק ■ המערכת
26	המסייעת בשריון פלוגת חשיפה ותקיפה ■ סרן אדר כלילי וסרן אוריאל יצחק
28	גדוד 53 בחטיבה 188 נכון לכול משימה ■ סא"ל (במיל) דוד כספי
30	לוחמי פלס"ר 401 ויהל"ם פוצצו עמדת תצפית טורית ■ עינב גרינברג כהן
32	מאמן קבלת החלטות בחטיבה 460 ■ ענבר ליכמן, חטיבה 460
33	הולדת מרכבה 4 ■ תא"ל (במיל) דוד אנגל ואל"ם (במיל) יהודה לוי
38	פותחים מדך - סקירת ספרות צבאית ומדיה צבאית ■ אל"ם (במיל) שאול נגר
43	רדיפה בהפתעה - מג"ד 94 במלחמת ששת הימים ■ סרן דוד שוורץ
46	30 שנה למבצע "סופה במדבר" ■ אל"ם (במיל) ד"ר בני מיכלסון
53	כשהשריון פעל בעורף - 30 שנה למלחמת המפרץ ■ אל"ם (במיל) ד"ר בני מיכלסון
57	קוראים כותבים ומגיבים
58	השריון היהודי מייגור'נגרל מוריס רוז ■ אל"ם (במיל) ארז לברן
61	יום הזיכרון התשפ"א ■ ליקט וערך אל"ם (במיל) שאול נגר
63	מהנעשה בעמותה ■ אליעזר אבני

המערכת

צילומי השער: מיכאל מס

טנק מרכבה 4 מ' של גדוד עשת מוביל התקפה בראש טור נגמ"שי נמר של חטיבת גבעתי, במהלך תרגיל משולב ברמת הגולן

● המפיקה: שוש פרנקל
 ● המען למכתבים: עמותת יד לשריון, ת"ד 745 לוד, 7110603
 ● כתובת העמותה: עמותת יד לשריון, לטרון, ד"נ שמשון 9976200, טל': 08-6307400/1, פקס: 08-9255186
 טלפון למלש"בים: 08-8617339,
 בית הספר לשריון: 08-9784315,
 פקס: 08-9152629

● יו"ר ועדת הביטאון: סא"ל ברק צ'רני
 ● העורך: אל"ם (במיל) שאול נגר
 ● חברי המערכת: אל"ם (במיל) ד"ר בני מיכלסון;
 סא"ל (במיל) דוד כספי; סא"ל (במיל) מיכאל מס;
 רס"ר (במיל) דוד בקר; סמ"ר (במיל) ליאור לינדר;
 אליעזר אבני
 ● צלמי המערכת: רב"ט בר שגב, רב"ט נעם וטאשסקי,
 רב"טית מעיין בועז

למרכז המידע: info@yadlashiryon.com או בטל': 08-6307406
 לתיאום ביקורים ביד לשריון: res@yadlashiryon.com או בטל': 08-6307407/8, או בפקס: 08-9281059
 אתר השריון באינטרנט: www.yadlashiryon.com
 פייסבוק: יד לשריון - פארק לטרון

דבר יו"ר העמותה

שריונאים, חברים, משפחת השריון לדורותיה,

"שנת הדממה" הסתיימה. אנו חוזרים לפעילות רגילה, מלאה ודינמית ביד לשריון בלטרון. כולנו נרגשים ודורכים להתחדשות, לעשייה ולחברותא, שהיו חסרות ולא מעט. האתר עצמו מתחדש, בעיקר בתחום התשתית:

כיכר בונדי ז"ל (ע"ש אברהם לבנת), בכניסה לאמפיתאטרון, שמושלמת בימים אלה; מיצב דוד וגולית במרכז האמפיתאטרון ההולך ונרקם; דגל ישראל ענק עשוי ברונזה שיונף על בניין המשטרה, שמעוצב בידי האמן סם פיליפ; השלמת מוזאון הלוחם היהודי; לצד השלמת התכנון למוזאון עוצמ"ה (מוזאון משהב"ט ביד לשריון) ועוד.

אנחנו שמחים שעובדי העמותה חוזרים לעבודה. כולנו שמחים שאנו צולחים בתקציב חיובי גם לאחר שנתיים שהיו דלות בפעילות ושמחים על שהחיוך חוזר לפנינו.

הרבה תודה, הערכה והוקרה לצוות ההנהלה ביד לשריון, בראשות המנכ"ל חנן, שחרף הקשיים ודממת הפעילות שמרו על איזון תקציבי, עבדו בצוות מצומצם עד כמעט אפסי, והצליחו להשאיר את העמותה ללא נזקים תשתיתיים ופיננסיים.

אסיים בברכת דרך צליחה לסגן הרמטכ"ל, השריונאי האלוף אייל זמיר המסיים תפקידו. אייל – עשית דרך ארוכה, תבורך ותתברך, אנו מצדיעים לך. ברכה ואיחולי הצלחה לאלוף החדש השריונר - האלוף עודד בסיוק, שהתמנה לאחרונה לראש אגף המבצעים במטה הכללי. תבונתך וניסיוןך יובילו אותך בבטחה במשעולי המטה הכללי. שריונאים משרתים, ישמרכם האל, חיזקו ואימצו.

**שלכם ברעות,
אודי**

דבר הקשנ"ר

רעיי השריונאים, בסדיר ובמילואים,

התוכנית הרב-שנתית "תנופה" נועדה לקדם את צה"ל ללחימה הכרעית מול צבאות טרור, בדגש על קטלניות. חיל השריון שהטנק במרכזו הוא המכונה הקטלנית ביותר בשדה הקרב, ותר"ש "תנופה" ישדרג אותו ואת יחידותיו להיות קטלניים עוד יותר.

הטנק המסורתי היה בנוי מיכולות קטלניות, שרידות (מיגון) וניידות. לטנק בתר"ש תנופה נוספים כישורי ליבה של קישוריות (מערכות שו"ב) וחשיפה. יכולות החשיפה מורכבות מחיישנים מתקדמים ביותר שיאפשרו קטלניות עצמאית ומרחבית מהירה ומדויקת.

גם יחידות השריון יתחזקו בתר"ש "תנופה". הפלוגות המסייעות יהפכו לפלוגות חשיפה-תקיפה, כלל המערך הסדיר יעבור למרכבה סימן 4, כלל מערך המילואים יוסב למרכבה סימן 3 ועוד. כחלק מהיכולת להתעצם ולהתחזק

נאלצנו להיפרד ולסגור את חטיבת השריון במילואים 847. הייתה זו חטיבה מצטיינת, בעלת מורשת מפוארת ואנשי מילואים מחויבים. למרות שסגרנו את החטיבה אנשיה השתלבו בחטיבות המבצעיות הסדירות וחיזקו אותן. לפני זמן לא רב הסתיים מבצע "שומר החומות". במבצע זה באו לידי ביטוי מרכיבים רבים מתר"ש "תנופה". השריון הצטיין והיה רלוונטי ביותר למשימות ולאיומים. יחידה מיוחדת של חיל השריון וגדוד 53 יקבלו אות הערכה על פעולתם במבצע.

תר"ש "תנופה", מהותו קטלניות, וחיל השריון חד, מהיר וקטלני.

ברעות שריונאים,

**תא"ל אוהד נג'מ'ה
קצין השריון הראשי**

סימת תעשיות בע"מ

סימת השותף האסטרטגי של משרד הביטחון,
לייצור מכלולים שלמים לקו ההרכבה של המרכבה.
סימת, מקבוצת כור מתכת גרופ, הינה יצרן מוביל לתעשיות
הביטחוניות להספקת חלקי עיבוד שבבי ומכלולים מכאניים גדולים.

סימת עומדת בדרישות
איכות מחמירות
ומוסמכת ל-AS9100-D
וכן מוסמכת ISO-9001
לעבוד עם כלל
התעשיות הביטחוניות

לפניות: rotemz@simat.co.il | טלפון: 04-6944555, 04-6642107
רח' אלי הורוביץ א.ת. צפוני קריית שמונה

עת הזמיר

"כאן, באימונים האינסופיים, בכוננויות, בהקפצות, בתמרונים הלילה, בגשם, בבוץ, בערפל - כאן התעצבנו. זה עמוד השדרה שלנו, וזה תמיד ינצח. כול דור מתמודד ומנצח את האתגר שעומד מולו, אך הניצחון האמיתי והחשוב יותר הוא שאנו נבנים מכך, שאנו משפיעים על הלוחמים שלנו, ולמעשה בונים את הדור הבא". כך ציין סגן הרמטכ"ל האלוף אייל זמיר במפגש עם מפקדים ששירתו בחטיבה 7 ב-2003

אל"ם (במיל') רונן איציק

דור ההמשך בצעירותו - במרכז, אייל זמיר מפקד גדוד 198, לימינו ארז לב-רן מ"פ להב (לימים מח"ט 8), ולשמאלו איציק רונן מ"פ כנרת (לימים מח"ט 10)

האלוף זמיר, בהיותו מפקד פלוגה תחת פיקודו, ובהמשך מג"ד אצלו וסגנו, ולאחר מכן מח"ט באוגדה שעליה פיקד, מדובר באדם שמעצים את פקודיו כתפיסת עולם, ומאפשר להם לפרוח ולקדם יוזמה, מבלי לוותר להם על פסיק ברמת הירידה לפרטים. והכול עם חיוך נצחי המשרר קור רוח וחדוות עשייה.

אייל לא השתנה, הדרגות שלו השתנו, אך ניכר בו כי את חוויות האמת שלו, את כור מחצבתו, הוא לא שוכח - החוויה השריונאית הבסיסית, התרבות היחידתית ואחוות הלוחמים. כשעלה

גדוד רומח 75. אייל אימץ את רוח חטיבה 7, וחטיבה 7 אימצה אותו. עשור לאחר מכן הוא כבר היה מפקד החטיבה, בתקופת האינתיפאדה השנייה, שבה חטיבה 7 פיקדה על כוחות במרחב ציר הכניסה לגוש קטיף בעזה.

אחד אחד עלינו המפקדים וסיפרנו את החוויה האישית שלנו עם אייל. האלוף בנג'ו יעקב, כיום מפקד מערך התמרון בזרוע היבשה, העמיק ואמר על אייל שהוא האיזון המושלם שבין החשיבה המופשטת והיצירתית, ובין הירידה לפרטים והמקצוענות השריונאית. ואכן מאז הכרותי את

בחום של חודש יוני האחרון התקבצנו בדרום רמת הגולן, מפקדי הגדודים והמטה של חטיבה 7 מודל 2003, על גבעת טליה, מקום טופוגרפי שתחתיו משתרע דרום רמת הגולן, "מגרש המשחקים" של החטיבה באותה תקופה, והאזור שבו התנהלה מלחמת גבורה עצימה במיוחד אז, ב-1973. המתנו לסגן הרמטכ"ל היוצא, האלוף אייל זמיר, שלא ידע בכלל שאנחנו מחכים לו. היו איתנו משפחתו של אייל, משפחת לניר, שבנה דביר ז"ל מחללי אסון המסוקים בלבנון, היה פקודו של אייל בקורס מפקדי טנקים, מטה החטיבה של אז, חברים מן השירות ואחרים. ההגעה לגבעה עוררה אצלנו באחת זיכרונות אין סופיים של תקופה בלתי נשכחת, בה התעצבנו כמפקדים בצה"ל. המוכנות, הכוננות, הנורמות והסטנדרטים הופיעו לנו פתאום, כאילו היינו במפגש מחזור של בית ספר, המסיירים בכיתות ילדותם.

כשהופיע האלוף זמיר התחבקנו כמשפחה שאביה הגיע הבייתה, היה חשמל באוויר. מאותו רגע עלו לאוויר סיפורים, חוויות, ולא מעט דמעות. האלוף זמיר שהחל את שירותו בחטיבה 500 ובדרך ביצע את תפקידיו הזוטרים בחטיבה 460, נקלט בחטיבה 7 בתחילת שנות ה-90 בתפקיד קצין האג"ם, ואחר כך שימש מפקד

האלוף זמיר במפגש פרידה ממפקדי ומטה חטיבה 7

האמיתי והחשוב יותר הוא שאנו נבנים מכן, שאנו משפיעים על הלוחמים שלנו, ולמעשה בונים את הדור הבא."

תקופתו של אייל זמיר בהיותו מפקד חטיבה התאפיינה בלחימה על הרלוונטיות של חיל השריון. הייתה זו תקופה של לחימה בטרור ויחידות החי"ר בלטו יותר. אך זמיר, גם בהיותו מפקד חטיבה 600 במבצע "חומת מגן", וגם לאחר מכן כשפיקד על חטיבה 7, קידם את הרלוונטיות של החיל בחוד החנית תחת האתגרים המשתנים.

בהמשך בהיותו מפקד פיקוד הדרום, הקפיד על כך שכוחות השריון בגזרת רצועת עזה יבואו לידי ביטוי במלוא עוצמתם באירועים מבצעיים. האירועים האלו בתקופתו בפיקוד הדרום קיבלו תהודה, שהחזירה את קרנו של החיל בתקופה משברית. לאייל היה גם תפקיד מכריע בשימור עוצמת החיל וטיפוחו בעידן של רפורמות עמוקות בזרוע היבשה. גם בהיותו חבר המטה הכללי, הוא הקפיד לשמור על החיל מתוך הבנת חשיבותו בשדה הקרב המודרני ובכלל.

על דבר אחד לא דיבר האלוף זמיר במפגש הזה, והוא עתידו בצה"ל. כחלק מהאישיות הצנועה שלו הוא נמנע מכן. אך לא ניתן היה שלא לחשוב על כך, שאולי אולי, עומד להיות לנו רמטכ"ל שריונר, והאם בעוד זמן לא רב, תהיה זו עת הזמיר.

האלוף זמיר מפקד על טנק סימן 4 (בתוכו, בנו ובתו אנשי הצוות)

התעצבנו. זה עמוד השדרה שלנו, וזה תמיד ינצח". ובהקשר הזה הוסיף: "כול דור מתמודד ומנצח את האתגר שעומד מולו, אך הניצחון

לשאת דברים ההתרגשות ניכרה בו, אך קור הרוח לא נעלם.

"תרבות צבאית אוכלת כול אסטרטגיה לארוחת בוקר", פתח בדבריו, ולאחר מכן הרחיב: "היחידות הלוחמות, בניין הכוח שלהן, הנורמות שלהן – זה הדבר שמנצח. בראיית לא משנה מי פיקד או מתי – התרבות היחידתית שרירה וקיימת". בשיח בינינו השלמנו במילים "השביל חזק מההולכים בו".

בין הסיפורים עלה אירוע נפילתו של דביר לניר ז"ל, והאם אסתי סיפרה לכולם כי כשאייל הגיע לבקר את המשפחה היא זיהתה לאורך אותו הערב דמעות בלתי פוסקות בעיניו. מי שמכיר את אייל יודע שמדובר במחזה נדיר. אבל, כן, כנראה שגם את זה אייל יודע לעשות.

אייל פיקד על אוגדות, על פיקוד הדרום, והוביל את המטה הכללי בשנים האחרונות בתפקיד סגן הרמטכ"ל. הוא התמודד עם בניין הכוח והפעלתו תחת תפיסות משתנות, קליטת אמצעים מתקדמים וטכנולוגיה פורצת דרך. "הכול מורכב, אתגרי ומרתק", הוא אמר, "אבל בסופו של יום, זה אתם, היחידות הלוחמות. אתם עושים את ההבדל".

מגובה של מצביא, כשהוא מביט בשטחי התמרון של דרום רמת הגולן הוא הסביר: "כאן, באימונים האינסופיים, בכוננויות, בהקפצות, בתמרוני הלילה, בגשם, בבוץ, בערפל – כאן

אקדמיית הברזל בחטיבה 401

כיום אנו לאחר התנעה של כלל החוגים, ועל אף שהתוכנית עודנה חדשה אין ספק שהיא נוחלת הצלחה. מ"פ בהכשרה כתב על התוכנית: "חיבור חטיבה 401 להכשרות מחזק את השייכות, את המוטיבציה ואת גאוות היחידה". מ"מ שעבר את הקורס למ"מים מצטיינים סיפר: "אם הגעתי לשובע כשאני לא בטוח אם להמשיך בשירות – אז השבוע גרם לי לחשוב לחיוב, צריך לשמר את זה", ומ"מ נוסף חיזק את דבריו: "בפעם ראשונה שחוויתי את הרוח של החטיבה כקצין במסייעת – זה חיזק לי את תחושת השייכות". קצין לומד של החטיבה שיתף: "המפגשים מחברים בינינו לבין המח"ט בשלב משמעותי לפני תפקיד טרום מג"ד". וגם הסמ"פים פירגנו: "אנחנו אוכלוסייה שתמיד נשארת מאחור והתחושה שמשקיעים בנו מחזקת את המוטיבציה להמשך שירות". אני מאמין שהפידבקים שקיבלנו מהמפקדים השונים מראים שאנחנו מצליחים להגיע ולהשפיע בכול קצוות החטיבה. אין לי ספק שמשהו טוב התחיל פה ושהוא צפוי להימשך עוד זמן רב.

**בברכת המשך שירות משמעותי,
אל"ם אוהד מאור
מפקד חטיבה 401**

מח"ט 401 אל"ם אוהד מאור

להמשך שירות צבאי ארוך, מעצימה ומחזקת את השייכות לחטיבה 401 אצל המשרתים בכול חלקיה, ומחזקת את המוטיבציה לשירות משמעותי תוך חתירה מתמדת למצוינות וניצחון.

שריונאים יקרים,

בכול שנה אנו מתמודדים עם האתגר להשאיר הטובים ביותר בצה"ל ובחטיבה 401 בפרט. כדי לשפר את ההצלחה בתחום הוקם בשנה האחרונה פרויקט חטיבתי בשם "אקדמיית הברזל" שהפך לעיסוק מרכזי בחטיבה. "אקדמיית הברזל" הינו מיזם אשר שם במיקוד עליון את האנשים שלנו בחטיבה 401. כחלק מהעיסוק בתחום האנשים יש להגדיר מיהן האוכלוסיות הנמצאות במיקוד ולהשקיע בהן את מרב המאמצים. על כן הגדרנו באקדמיה 9 חוגים, וכול חוג נוגע באוכלוסייה אחרת הנמצאת במיקוד. בין האוכלוסיות נמצאים המ"פים והסמ"פים של הפלוגות המבצעיות וההכשרות כאחד, הקצינים הלומדים במלט"ק ובלמודים אקדמאים, מ"מים מצטיינים, נגדים ראשוניים ואפילו נשות מפקדי החטיבה, שכבר מזמן נקראות אצלנו "נשות הברזל". את כול אחד מהחוגים מוביל קצין מטה מהחטיבה שקיבל את האחריות על תחומו ועושה זאת תוך בניית תכנים מצוינים ומותאמים לצרכים העולים מהשטח. בנוסף למטרת העל של התוכנית, "אקדמיית הברזל" מקנה העצמה אישית ומקצועית כהכנה

חיל השריון - יומן מבצעים / המערכת

מינויים חדשים בחיל השריון

קידומים לדרגת סא"ל ומינויים:

סא"ל ארז גבאי
מונה למג"ד 71

רס"ן דניאל אלה
יועלה לדרגת סא"ל ויפקד על גדוד 52

רס"ן סלמאן חבקה
יועלה לדרגת סא"ל ויפקד על גדוד 53

רס"ן אופיר כספי
יועלה לדרגת סא"ל ויפקד על גדוד 82

רס"ן נתנאל ביטון
יועלה לדרגת סא"ל ויפקד על גדוד 198

מינויי בכירים:

אל"ם הישאם אבראהים
ימונה לקצין השריון הראשי ויועלה לדרגת תא"ל

אל"ם מורן עומר
ימונה למפקד אוגדה 252 ויועלה לדרגת תא"ל

אל"ם אודי צור
ימונה למפקד קורס מפקדי פלוגות ומפקדי גדודים ויועלה לדרגת תא"ל.

סא"ל אחסאן דקסה
ימונה למפקד חטיבת הגולן והחרמון ויועלה לדרגת אל"ם.

חי טק פתרונות בע"מ תעשיית מכלולים מורכבים

חי-טק פתרונות בע"מ מספקת שירותים לחברות תעופה, ביטחון, רפואה, אלקטרוניקה, אלקטרו אופטיקה, ותקשורת כמו גם לחברות סטרט-אפ ויזמים פרטיים.

השירותים שלנו

- < שירות מקיף החל משלב הרעיון ותכנון המוצר, ועד לייצור מלא.
- < תהליכי הבקרה וההרכבה בפיקוח הנדסי.
- < שיתוף פעולה מלא עם הלקוח.
- < טובי המומחים בעיבוד מתכות.
- < מגוון של טכנולוגיות.
- < תהליך בקרה להוזלת עלויות, מניעת טעויות וקיצור זמנים
- < **מענה לייצור בכספי סיוע בארה"ב**

חברת חי-טק פתרונות בע"מ היא חברה פרטית הממוקמת בלב הגליל המערבי בפארק התעשייה תפן.

התמחות החברה בפיתוח תכנון וייצור עיבוד שבבי מדויק ובהרכבת מערכות ומכלולים עבור מגוון תעשיות עתירות דרישות איכות. החברה מספקת שירות כולל החל משלב הרעיון ותכנון המוצר ועד לייצור מלא.

כל תהליכי הבקרה וההרכבה נעשים במפעל בפיקוח הנדסי ובשיתוף פעולה מלא עם הלקוח.

במפעל מועסקים טובי המומחים בתחומם אשר יחד מביאים לייצור מוצרים מעולים בזמנים קצרים.

החברה מוסמכת לתקן תעופתי/חלל AS9100, מוסמכת תעשייה אוירית, מפעלי אלביט למינהם, רפא"ל, מפעלי נשק, משרד הבטחון על כל אגפיו, יחידות מודיעין, יחידות שיטור, תחום רפואי ועוד.

חיל השריון ב"תנופה"

בתום תהליך מעמיק ויסודי, יצאה לדרך בתחילת 2020 "תנופה", התוכנית הרב-שנתית החדשה של צה"ל לשנים 2020-2024, שבמרכזה העצמת הקטלניות בהיקף ובדיוק. לחיל השריון משימות מאתגרות בתוכנית זו, הן בבניין הכוח והן בהכשרה ובאימונים. נפגשנו עם קצין השריון הראשי תא"ל אוהד נג'מה לשמוע פרטים על כך

אל"ם (במיל') שאול נגר

התמרון הממוכן המתקדם הוא אחד האתגרים והתוצרים של התוכנית הרב-שנתית "תנופה". לזה מצטרף גם מערך **האמצעים המיוחדים** והמתקדמים של השריון. מספר הקצינים ביחידת שריון גדל עקב כך ולכך משמעות גדולה מאוד ביכולת של השריון.

מאמץ נוסף בשריון בתוכנית "תנופה" הוא הפלוגות המסייעות שבגדודים, שיש בהן לוחמים גלים. ההכשרה של לוחמי המסייעת תיעשה במערך החי"ר של צה"ל ולאחר מכן הם ישולבו בגדודי השריון, ויהיו בידיהם האמל"ח הרלוונטי, רחפנים ונגמ"שי נמר, וזה שיפור עצום בגדוד השריון. פלוגה זו הופכת למעשה לפלוגת חשיפה-תקיפה, ובראשי תיבות של צה"ל: פחת"ק. גם בחי"ר עוברים לתפיסה זו של המסייעת. המלש"בים שמיועדים לפלוגות המסייעות בשריון יקבלו מראש את המידע המלא על שלבי ההכשרה והשילוב בגדודי השריון.

עוד פעילות שאנו מנסים לקדם בשריון

היא העברת ההכשרה הבסיסית של צמ"פ (צוות, מחלקה, פלוגה) מחטיבת ההכשרות 460 לחטיבות הסדירות. מצד אחד זה יגדיל את הסד"כ של החטיבות הסדירות, יגדיל את סגל המפקדים, ויאפשר למח"ט גמישות בשיבוץ הסגל ובטיפול במחסור בפלוגות המבצעיות היכול להיגרם ממחלות, פציעות וכדומה. לצמ"פ שיחזור לחטיבות הסדירות צפוי להתלוות שינוי במסלול הכשרת הפיקוד. יהיה צמ"פ רגיל וצמ"פ פיקוד, שהוא שלב הפיקוד בסיסי ולאחריי שלב פיקוד מתקדם, הקמ"ט. שלב

יש יכולת עיבוד של המידע הנאסף וקיימת רשת של העברת מידע ביניהם, ולפי הצורך גם עם כוחות אחרים. במרכבה 4 ברק המערכת אף יודעת לתעדף מטרות אויב, וכול זה נסמך על שילוב אינטליגנציה מלאכותית המוכרת בשם **AI (Artificial Intelligence)**. הקשר בין התותחן למפקד בטנק המתקדם דומה לקשר בין שני אנשי צוות במטוס קרב. הרק"ם המתקדם "אופק" משמש חפ"ק ממוגן למג"ד, עם מערכות התקשוב המתקדמות הדרושות, והשריון הסדיר כבר בתהליך הצטיידות בו.

כבר השנה עורכים את הניסוי האג"מי של 4 ברק, כלומר ניסוי תפעולי מבצעי, ומתחילים בכתיבת ספר טנק חדש וספר צוות חדש, לפי המתחייב מהמבנה והכישורים של טנק זה ואופן הלחימה מתוכו. אין ספק שהשריון יידרש להתמודד גם עם כול הנגזר מתהליך הצטיידות שיתפרס על פני שנים רבות, גם בהיבט של מבנה היחידות, תורת הפעלה ועוד.

תוכנית הרב-שנתית "תנופה", מציין קצין השריון הראשי תא"ל אוהד נג'מה, מדגישה את מרכיב הקטלניות בשדה הקרב, יחד עם רב-ממדיות של הכוח הלוחם ומרכיבים נוספים. חיל השריון בחן את עצמו ומעדכן את החזון והמבנה שלו. חיל השריון כיום הוא החיל הכי רב-ממדי שיש. למערך הטנקים יש קישוריות רב-זרועית, יש מערכת ניהול קרב (מענ"ק) מתקדמת בכול טנק. כמו כן התחלנו להצטייד ברק"ם פיקוד ממוגן למפקדת הגדוד, הנקרא "אופק", על בסיס תובה של מרכבה 3. ה"אופק" אגב דומה לנגמ"ש נמר. בלוחמת היבשה השריון בלב הפעילות, בשילוב עם לחימה של כלי טיס, השריון שם בזכות היכולת להעביר נתונים על מטרות ולקלוט נתוני מטרות, לדבר עם מערכות השו"ב (שליטה ובקרה), ובשילוביות עם כטמ"מים (כלי טיס מופעלים מרחוק). בטנקים שלנו יש מערכת

דגם של רק"ם הפיקוד הגדודי אופק

הגנה אקטיבית המוכרת בשם "מעיל רוח", היא מכילה מכ"ם האוסף נתונים ומאתר שיגורים עוינים, ויש עוד מערכות ייחודיות בשריון האוספות מידע על האויב. כול אלה מסייעים מאוד בלוחמה המורכבת. בקרוב גם יופיע טנק **המרכבה 4 ברק**, שיש לו כישורים מתקדמים נוספים וביחד חיבור מוצלח ליעדים של תר"ש תנופה. זה יהיה טנק המערכה הבא לעתיד הנראה לעין. הצטיידות בטנק המתקדם מרכבה 4 ברק תתפרס על פני שנים. בכלי הרק"ם המתקדמים של השריון

קצין השריון הראשי תא"ל אוהד נג'מה

להתקיים. כלומר גם מודל האימונים של המילואים מטופל והוא וקטור חשוב מאוד בשמירת הכשירות ואסור לנו לפגוע בו, כי הגענו למצבים לא טובים שלוחם לא נגע בטנק שלוש שנים! האימונים של חטיבות המילואים מתקיימים בכול הארץ והחטיבות נדרשות לעמוד בבוחן רף. בוחן רף הוא תרגיל גדודי (תרג"ד) אחיד לכול היחידות בסדיר ודומה לכך במילואים, עם חניכה חיצונית ובקרה חיצונית. אגב החניכה והבקרה החיצונית אפשרו למח"ט להתפנות

רחפן מצטרף ליחידות השריון

לראות את הגדוד שלו גם קצת מהצד וגם לחנוך, ולא להתעסק בניהול התרגיל. אם פעם לוחם היה נוגע בטנק פעם בשלוש שנים, היום הוא נוגע בו פעם בשנה, ויש שנה אחת שהוא עושה גם את אימון שמירת הכשירות וגם את האימון המלא, כלומר, פעמיים בשנה. המודל בתר"ש "תנופה" נותן מענה לאיש הצוות פעם בשנה לפחות לשמירת כשירות. באחד האימונים האחרונים של המילואים עשו לראשונה בוחן תרגולות. בוחן רף מהווה מעין תקן להכנות ולאיימונים, והוא תהליך חיובי מאוד, ששם סטנדרט לאימון. יכול להיות שבשנה הבאה למח"טים יהיה תקן ייחוס של מערכי אימון ואיך בונים אימון, איך עושים סדרה, כיצד מודדים אימון. זה תהליך חיובי שיש סטנדרטים של אימון, והיתרונות גוברים על החסרונות.

בסימולטורים. יש לנו מאמן נהיגה שהוא מאמן מעולה, אבל מאמן הצוות הוא מאמן חלש, ואין לנו בכלל מאמן מחלקה וצק"פ. אנו מקווים שהנושא יטופל בשנת התקציב הבאה.

אימוני המילואים ובוחן רף

אני חושב שאי אפשר בלי מילה על המילואים, מציין תא"ל אוהד נג'מה. בשנת 2021 המילואים מתאמנים הרבה. חטיבה 4 עברה אימון מלא וגרף האימון שלהם טוב. יצרנו להם מודל שנקרא שמירת כשירות, זה במאמן כוכ"ב (כושר וכשירות בלוחמת טנקים) שבבסיס צאלים. גדוד מגיע לשבוע מילואים, פלוגה באה לתלת יומי, ובתוך התלת יומי זה יש גם אימון מפקדים, גם אימון צוות עם בוחן צוות, עם פריסת זחל, עם מאמן נהיגה, עם סימולטורים. זה מודל שכול שנה אמור

הפיקוד המתקדם יתרכז בפעילות הפיקוד מתוך הטנק עם המערכות המשוכללות שבו. התרומה הנוספת לשינוי המיועד הזה הוא שהמח"טים והמג"דים יטפלו בפיתוח הפיקוד שתחתם. עוד יתרון להעברת הצמ"פ לחטיבות הוא האפשרות של הלוחמים לעתיד הקרוב להכיר מלכתחילה את הגזרה שבה פועלת החטיבה. הוכח לא פעם כי מיש מכיר את הגזרה שבה הוא פועל – מנצח. כלל הפעילויות האלה – המסייעת, האמצעים המיוחדים, התמרון

הממוכן המתקדם – תורמות למימוש תוכנית "תנופה" ויש בכך יותר קטלניות, יותר תמרון רב-זרועי ורב-ממדי.

מאמנים וסימולטורים

מאמנים זה העתיד, מציין קצין השריון הראשי ומוסיף, הפלטפורמות יקרות, החלפים יקרים, ולכן מאמנים זה העתיד. מדובר בצורך במאמן תותחן, מאמן צוות, מאמן מחלקה ועוד. לצערי בשנת העבודה הזאת לא התקדמנו במאמנים, ואני מקווה שבתוך תר"ש "תנופה" עדיין נצליח להבקיע במאמנים. המאמנים הקיימים, ולא כול הדרוש קיים, לוקים בחסר כי אינם יכולים לדמות את הזירות השונות, לדוגמה דימוי של ירי בלבנון ובשטח הררי. יש דברים שאתה יכול לעשות רק

מאמן כוכ"ב חוויה של סביבת לחימה

הדור הבא של אימוני המילואים הוא מתקן כוכ"ב (כושר וכשירות בלוחמת טנקים) שמדמה את המציאות הכי קרוב לדבר האמיתי בשדה הקרב. "הצוות מקבל חוויה של סביבת לחימה, והוא נוגע בכל הדרגים בגדוד, כך אנחנו יוצרים גרעין יציב ובסיס חזק", מציין מפקד המתקן בצאלים, סא"ל עופר טכורש

רס"ר (במיל") דוד בקר / צילומים: דובר צה"ל

היא שבכול שנה אנחנו עוסקים ברמת הבסיס. כלומר, בכול שנה יש אימון "כוכ"ב" – כושר וכשירות בלוחמת טנקים. כך אנחנו יוצרים גרעין יציב ובסיס חזק.

מה כולל המתקן?

המתקן מכוון כאמור לאיש הצוות. אנחנו מתחילים בִּלְבָנָה עיונית, שבה מדריכות שריון מעבירות שיעורי ריענון בכיתה. לאחר מכן יש פרק משמעותי שעוסק באנשי הצוות ובו הנהג עובר אימון במאמן נהיגה. האימון הוא בסיסי ונועד ל"הסרת חלודה". לאחר מכן הוא עובר אימון מתקדם, עם תרחיש של שטח הררי, על שטח בלבנון – בעת שסביבו מתנהל קרב גדודי. כלומר כשהוא מסתכל ימינה ושמאלה מתא הנהג, הוא רואה את יתר הטנקים בפלוגה ומחובר לאיזשהו הקשר רחב. יש לו אתגרים גדולים של תנועה בשטח הררי מורכב, בשטח בנוי, בבחירת נתיבי התקדמות והתמודדות עם איומים. הוא צריך

כוכ"ב (כושר וכשירות בלוחמת טנקים). עופר כשנה בתפקיד, בן 33, נשוי וגר בראש העין.

מה ייעוד מתקן כוכ"ב?

המתקן שבצאלים נועד לפתור בעיית אימונים שהטרידה לאורך השנים. בעת אימון מילואים בסד"כ מלא, באופן טבעי אנחנו מתמקדים ברמת צוות הטנק ומעלה. ובסוף השבוע, כשצריכים להגיע לרמה של תרג"ד, אז מתחילים לעשות מִסְקָ"ץ (מסלול צוות), שמהר מאוד עובר לתרמ"ח (תרגיל מחלקה), לתרפ"ל (תרגיל פלוגתי), ולבסוף לתרג"ד, כדי להספיק את מה שצריך בשבוע כזה. הרגשנו שרמה מאוד משמעותית שאינה זוכה לטיפול הראוי לאורך השנים היא רמת איש הצוות. כאשר ניגשנו לתכנן את המתקן הזה, עמדה לנגד עינינו בעיקר כשירות הפרט וכשירות הצוות. מדובר בעבודה של חיל השריון שבנה מודל אימונים תלת-שנתי לגדוד, או מודל כשירות. הוא נוגע בכל הדרגים בגדוד. הכוונה

יל השריון התקדם מאוד בשנים האחרונות. כול החטיבות הסדירות צוידו בדגמים הכי חדישים של טנק מרכבה סימן 4, וגם חטיבות המילואים לא נשארו מאחור וכמה מהן עברו שדרוג ממרכבה סימן 2 ל-3 וכמובן לסימן 4. האתגרים בשדה הקרב ואילוצי התקציב מחייבים את חיל השריון לעשות את ההתאמות הנדרשות ולאמן את חיילי המילואים בשיטות חדשניות, חסכוניות ומתקדמות הכוללות גם טכנולוגיה של מציאות רבודה. כמו עמיתיהם הטייסים בחיל האוויר ששומרים על כשירות באמצעות סימולטורים, לובשי הסרבלים ביבשה זוכים להיחשף לטכנולוגיות של המאה ה-21, בתוספת לאימונים הרגילים באש, שלהם אין כמובן תחליף. מתקן "כוכ"ב" הוא אחד מהאמצעים האלה, ועליו שוחחתי עם סא"ל עופר טכורש, ראש ענף שריון במרכז האימונים באש שבצאלים ומפקד מתקן

מקלעים ושאר הפעולות שלו במצב דמוי לחימה.
 אימון בסימולטור כוכ"ב לא בא במקום האימון המלא. כשהוא יגיע לאימון מלא באש הוא יעשה מסל"צ (מסלול צוות) ותרמ"ח (תרגיל מחלקה). מדובר במיקוד פרטני במקצוע של כול אחד מאנשי הצוות.

במה שונה מאמן כוכ"ב מהסימולטורים שהיו לפניו?

הוא שונה בכך שיש בו הכול תחת קורת גג אחת בתא שטח קטן. עבור הגדוד משמעו פשטות לוגיסטית ואימון בסטנדרט אחיד של חיל השריון כפי שאושר על ידי קשנ"ר. כול גדוד שמגיע לא נאלץ להמציא את עצמו ולבנות מה שהוא רוצה. כול אחד ממצבי המבחן אושרו על ידי החיל. בסוף האימון בסימולטור אנחנו נותנים ציון כשירות לכול אחד מאנשי הצוות ולכול אחד מהצוותים בפלוגה ובגדוד.

על פי מה נקבע רף הכשירות ואיך קובעים את הניקוד?

סא"ל עופר טכורש

לזהות אויב – פעילות שבאימון על גבי טנק אנחנו בדרך כלל מתקשים מאוד לתרגל אותו בצורה אמיתית. זה קורה בגלל מגבלות של שטחי האש, שעות מנוע וקילומטראז', תאי שטח לא מותאמים וכו'. הטען שבטנק עובר אימון על גבי טנק ובו הוא עובר אימון טעינה על ידי מפקד.

הטען לא משולב בסימולטור, האם מתוכננת מציאות רבודה גם עבורו?

כיום לא. כשפירטנו את הכשירויות הדרושות לטען, הבנו שאלה כשירויות טכניות. בחרנו בסימולטורים עם התותחנים והנהגים החוסכים רבות ביחס לאימונים באש חיה ובשעות מנוע, ומתגברים על אילוצי שטח הקיימים לפעמים. כדי לאמן טען אין אפילו צורך להוציא את הטנק מהמשטח, אם ניקח את זה למצב קיצון. הוא לא יורה שום דבר, רק טוען פגז תרגול, מחליף מקלעים, ומתאמן בתרגולות בתוך הטנק – וזה לא עולה כסף. לא צפוי בטווח הנראה לעין סימולטור לטען.
הרי יש ערך שהטען יטען פגזים, יפעיל

הצוות מקבל חוויה של סביבת לחימה ונדרש להתמודד עם המצב. הקו המנחה הוא לחזור לכשירות כמה שיותר מהר ולהמשיך במשימות. המפקד צריך לעשות תהליך עם החיילים שלו ואיזה פקודות הוא נותן בסיטואציה כזאת. גילינו את זה במעלה הדרך שאמצעי שנותן ערך מוסף ומשמעותי למפקדים.

האם בכל אימון יש שימוש במאמן כוכ"ב?

הכוונה היא שכול שנה כול פלוגת מילואים תגיע לאימון תלת יומי במאמן כוכ"ב. זה בא לביטוי בשורה בגרף זרוע היבשה של האימון הזה.

גם הסדירים יתאמנו עליו באיזשהו שלב?

לא. הוא עדיין לא יודע לתמוך בסדירים, מבחינת המערכות הייחודיות שיש על הטנקים של החטיבות הסדירות. כרגע המתקן הזה יודע לתמוך בצורה מלאה רק במרכבה סימן 3. החל מנובמבר הקרוב הוא יידע לתמוך גם במרכבה 4.

האם אתה מרוצה מקצב האימונים באמצעות

המאמן עד כמה?

כן. אנחנו ברצף אימונים טוב עם חטיבות המילואים.

להתמודדות עם אירועי חוסן מנטלי. מדובר במצבים בלחימה, החל מאירועים משבריים של נפגעים במסגרת וכלה באופן שבו אני מחזיר לכשירות משימתית את היחידה שלי, בין אם זה צוות טנק ובין אם זה פלוגה – להחזיר את היכולת להמשיך במשימה. זאת למרות שנהרגו ונפצעו אנשים, יש לנו תגובות קרב, אנשים שראו מראות קשים, מה שצפוי במלחמה. זה כולל גם התמודדויות פיקודיות עם חייל שמפחד לעלות על הטנק. לצורך העניין הזה בנינו תרחיש ואנחנו נותנים משוב. כשמסיימים את בוחן התרגולות הם נכנסים למה שקראנו "חדר חוסן", שהוא חלק מסיפור מעשה שלם. לדוגמה, נורה מטח טילים, אחד מהם פגע בטנק, גרם לפריסת זחל ובגללו עושים את התרגולות. בד בבד, טיל שני פגע במבנה שבו ישב כוח חי"ר, כך שלמעשה הכוח היחיד שזמין בסיפור המעשה זה צוות הטנק. הוא צריך לפרוק (לרדת) מהטנק ולטפל בנפגעים שמדומים בעזרת בובות עם פציעות. בחדר יש גם אלמנטים של דם, עשן, ריח של בשר חרוך ורמקולים שעושים קולות של פיצוצים וירי.

מדובר בפרמטרים שהוגדרו על ידי החיל לחלק מכשירויות היסוד שלו. לפי זה בנינו את כול התרחישים. יש "קומה" שלמה של הצוות עצמו, שבאה לידי ביטוי בכמה פרמטרים. כול צוות מתאמן בתרגולות. לכן המפקד מגיע ביום הכנת המפקדים ומקבל רשימה של תרגולות שהוא מחויב לעשות. עשינו הפרדה בין אימון למצב מבחן. זאת אומרת, אני אומר לו שהוא צריך לעשות למשל תרגולת נהג פצוע, תרגולת פינוי טען פצוע, תרגולת שריפה בצריח ועוד כמה. אחר כך עוברים בוחן תרגולות שאליה מגיע בקר שלי שבוחן אותו לפי פורמט אחיד ונותן לו ציון לפי פרמטרים קבועים. ניסינו לעשות אותם כמה שיותר אובייקטיביים ונטולי שיקול דעת. במצב המבחן יש גם תרגולת ג'ליה מהירה, תרגולת משולבת של פינוי פצוע ושל שריפה. אחר כך עוברים תרגולת פריסת זחל.

ספר מה עוד חדש ומיוחד במתקן הזה?

החדוש הוא ששילבנו אימון חוסן מנטלי, שמכוון בעיקר לאוכלוסיית המפקדים. ביום הכנת המפקדים, נותנים להם ידע וכלים

היכולות המתקדמות של התעשייה האווירית

בתחום היבשה

כלי הרק"מ העתידי 'כרמל', צפוי להיכנס בעתיד הלא רחוק לפעולה. מנהל מפעל היבשה של התעשייה האווירית, מספר על החזון שמוביל את החברה בפיתוח זה ובפיתוחים מתקדמים נוספים בתחומי היבשה

צבאי הוא מכ"ם מגן דוד, שמגלה תנועות ותזוזות בשטח באופן שמיצר תמונת אויב אמינה במרחב החטיבתי.

עקרון נוסף שעומד בלב חזון החברה הוא קטלניות, במסגרתו מפתחת התעשייה האווירית לא מעט פתרונות, שיכולים לשרת את עולם היבשה. כך למשל חיבור מערכות חישה לקנות נשק באופן המאפשר ירי אוטומטי מבוקר. לצד שילוב יכולות טכנולוגיות מעולם הטילאות של התעשייה האווירית ויכולות ופיתוחים בתחום הטילים המשוטטים כדוגמת הרחפן התוקף "רתם", מערכת מודולרית לתצפית ותקיפה ברמה הטקטית.

המצריך התערבות מפעיל, מתקבלת התרעה המאפשרת למפעיל להתרכז במכשול זה.

"מעיל רוח", "מגן דוד" ו"רותם"

חטיבת אלתא פועלת כבר שנים בפיתוחים מגוונים בתחומי היבשה, כאשר אחד הפיתוחים המוכרים שלה הוא מכ"ם החיפוש של מערכת "מעיל רוח", לאיתור ועקיבה אחר טילים נגד טנקים. לפני כשנתיים הוקם מפעל היבשה, במטרה לרכז את כלל פעילויות היבשה המגוונות של התעשייה האווירית במקום אחד. החברה שמה דגש על פיתוחים אוטונומיים, בין היתר בעולמות הרכב הטקטי המאוים והבלתי מאויש. פיתוחים משמעותיים נוספים מתמקדים בהנגשת מטרה עם הסתברות גבוהה, באמצעות פיתוח מערכות חיישנים המאפשרות יכולת חשיפה של האויב בזמן קצר תוך הפעלת אמצעי הגנה.

ההתקדמות הטכנולוגית בכללותה, עוברת הליך מזעור שמאפשר להנגיש מערכות ששימשו בעבר רק את חיל האוויר, גם ברמות הטקטיות. כיום מדובר במהפכה של ממש, שגם תתבטא בשטח בעתיד הקרוב. כך למשל, פיתוח של מערכות חישה הנשענות על אמצעים אופטיים ואקוסטיים, המאפשרים לכוחות יכולת לאסוף את המידע לגלות את האיומים בכוחות עצמם. פיתוח נוסף של החברה שהסתיים ושעומד להיכנס לשימוש

מודעות מצבית, שרידות וקטלניות – אלו שלוש העקרונות שעומדים בבסיסו של חזון תפיסת היבשה של מפעל היבשה של התעשייה האווירית. עקרונות אלו מתבטאים היטב במערכות המשוכללות שמפתחת החברה עבור הכוחות הקרקעיים כולל כלים אוטונומיים קרקעיים בעלי יכולות מודיעיניות וקטלניות. חזון תפיסת היבשה של החברה כולל שלושה עקרונות מרכזיים. הראשון, מודעות מצבית, שמתבטא ביכולות התעשייה האווירית בתחומי הגילוי והעקיבה באמצעות שילוב יכולות בתחומי המכ"ם, הסיגינט (מודיעין אותות), והאלקטרואופטיקה בפלטפורמות השונות, באופן המספק יכולת לאיתור וסיווג של כלל המטרות בשטח. העיקרון השני הוא שרידות, שמשמעותה שילוב יכולות טכנולוגיות מתקדמות, המאפשרות לפלטפורמות לזהות את האיום ולהפעיל אמצעי הגנה אקטיביים ופסיביים. העיקרון השלישי, קטלניות, מתייחס לאיתור וסיווג מטרות ומאפשרות סגירת מעגל בזמן אמת.

פרויקט כרמל שהודגם למשרד הביטחון ולצה"ל, מציג תפיסה שלמה באמצעות פיתוחים חדשים, לצד שכלול של פיתוחים קיימים. כלי הרק"ם המשוכלל מופעל באמצעות שני לוחמים בלבד במקום ארבעה, במדפים סגורים בלבד, ועם מערכות מתקדמות של נהיגה רובוטית – אוטונומית ותקיפת מטרות, הכל בניצוחו של מוח טכנולוגי – מערכת בינה מלאכותית, שמשמשת כמנוע קבלת החלטות.

הייחודיות שהציגה חטיבת אלתא של התעשייה האווירית, היה יצירת רכב הפועל באופן אוטונומי כמעט לחלוטין ומוציא המלצות לשני המפעילים, באמצעות נהג אוטונומי, תותחן אוטונומי, טען אוטונומי ומפקד אוטונומי, כך למשל, אם יש מכשול במסלול

צביקה ירום, מפתח "מעיל רוח"

סא"ל (מיל) צביקה ירום (47), מנהל מפעל היבשה בחטיבת אלתא של התעשייה האווירית, הינו יוצא חיל השריון. את שירותיו הסדיר בחיל סיים בשנת 1999 בדרגת סרן, כמ"פ קורס קציני שריון בחטיבה 460 של חיל השריון. לאורך השנים שימש בתפקידים מגוונים בשירות המילואים בחיל. בתפקידו האחרון שימש כמג"ד חטיבה 14, עד לשחרורו.

בתעשייה האווירית החל לעבוד בשנת 2003, אז החברה רק החלה לעסוק בפיתוחים בתחום היבשה. לאורך השנים שימש כראש המינהל של גוף היבשה ובמסגרת תפקידו זכה בפרס ביטחון ישראל על הובלת הפיתוח של מכ"ם "מעיל רוח". כמו כן היה אחראי במסגרת תפקידו על פיתוח רכב האיסוף של צה"ל, גריטי. ירום נשוי ואב לשלושה ילדים.

קטלניות בלחימה היא מקצוע מורכב בשריון

כשאין דרך אחרת לנצח - יש לקטול את האויב, ולא בכדי שדה הקרב נקרא גם שדה קטל. חיל השריון, הפעיל בכל סוגי הלחימה ביבשה, יסד מרכז ידע בנושא קטלניות, המתמחה במתן פתרונות מבצעיים לאתגרים הצצים בשדה הקרב, המשנה את פניו תדיר בעידן הטכנולוגיה המתקדמת. ראיון עם סא"ל ברק אסרף

אל"ם (במיל') שאול נגר

למדו מצבא ארצות הברית. כיום כבר יש מומחה לתותחנות בכל פלוגה בשריון, העונד גם סמל ייחודי על חולצתו, וגם מומחה מענ"ק (מערכת ניהול קרב). מומחי התותחנות הסדירים עוברים עם רמ"ד קטלניות קורס בן שבועיים בכול שנה בשיזפון, שבו "חופרים" ישר והפוך את נושאי התותחנות, התחמושת, טכניקות ירי ואימון התותחן, בכול החטיבות הסדירות. מגיעים גם אנשי מילואים וממערך האמצעים המיוחדים של השריון, המוכשרים במשך חודשיים, ובתוך כך פרק עיוני מאוד ארוך ופרק מעשי מאוד ארוך הכולל ירי יום, ירי לילה, ירי לטווחים ארוכים ובינוניים, ירי במצבי תקלה, יורים סוגי תחמושת ובהם **חצב, כלנית, חץ, וחלולן**, והם הופכים להיות מוקדי הידע בפלוגה שלהם. יש במילואים כבר 250 מומחי תותחנות, בכול גדוד יש בין שלושה לארבעה במילואים, והם מנהלים את תחום התותחנות. תותחן מומחה הוא כמו טייס שמשרת במילואים יום בשבוע כדי להתמקצע,

ידו של מוקד הידע קטלניות גם בהרכב בטן התחמושת בטנקים לפי סוגי הלחימה ובניסויים מיוחדים בירי טנקים. סא"ל ברק אסרף משמש בנוסף לתפקיד ראש מדוד (רמ"ד) קטלניות גם רמ"ד הלחימה של חיל השריון. בתפקידו הוא מלמד ומנחה קבוצה נבחרת של **מומחי תותחנות** (הנקראים גם מאסטר גאנר) המצויים בכול יחידה, מקיים השתלמויות בנושא עד וכולל רמת החטיבה, חוקר, מנתח ומתעד כול ירי מבצעי של טנקים, מחפש פתרונות לקראת ירי מבצעי מיוחד, ונעזר לשם כך גם בשיתוף פעולה הדוק עם מומחים בתעשייה, לדוגמה מחלקת חקר ביצועים בתעשייה הצבאית (אלביט) שבראשה עומד סא"ל (במיל') צחי אלטמן. בזרוע היבשה קיימים עוד מוקדי ידע הקשורים לחילות אחרים. בפועל הוא הגורם המקצועי העליון בשריון בתחומו.

סא"ל אסרף מציין בסיפוק רב את הקורס של "מומחה תותחנות" (master gunner) שעליו

קטול את האויב כשדרוש - אין זו מלאכה פשוטה הנעשית כלאחר יד. גם לאויב אמצעים מתקדמים וגם הוא משתכלל. הכול מתחיל בקרב מוחות ונתמך באמצעים, בשיטות ובטכניקות, שעליהם שוקדים מדענים ואנשי צבא רבים. בחיל השריון, כמו בגופים נוספים בצה"ל, הוקם מרכז ידע ייחודי לקטלניות של טנקים, ובראשו עומד כיום **סא"ל ברק אסרף**. הלכנו לשמוע במה מדובר.

מהו מוקד ידע קטלניות בשריון

מוקד הידע **קטלניות** בשריון מקיף את תחומי התותחנות, התחמושת, טכניקות הירי, מערכות בקרת האש ובקרת הצריח, אימון התותחן, התאמה מיטבית של סוג התחמושת וטכניקות הירי למטרות המאתגרות הצצות מדי פעם, כשירות התותחנות מרמת איש הצוות ועד רמת החטיבה, ומתן פתרונות לירי מבצעי לא שגרת.

מתאמנים ומתחקרים

צופים בירי, מנתחים ולומדים

למדים מקרוב על ייצור תחמושת טנקים בביקור בתעשייה

תוכנית קטלניות. סא"ל ברק אסרף נמצא בתפקידו כבר עשר שנים והחל בכך בהיותו רבי-סרן. לכול פלוגה יש תוכנית בנושא קטלניות ארבעה חודשים מראש. כול מ"פ המצוי בתעסוקת חי"ר באיר"ש, יודע לומר מה הוא עושה בשבוע הבא בנושא תותחנות. המאסטר גאנרים והמ"פים כותבים תוכנית קטלניות ארבעה חודשים מראש. בזמן תעסוקה מבצעית, גם בזמן אימון וגם בזמן תעסוקה באיר"ש, לכול פלוגה יש אימון שמירת כשירות התותחנות. אם יש להם טנק במוצב, הם מתאמנים בסימולטור. התותחנים המומחים הם מעין נציגים של רמ"ד קטלניות ביחידותיהם. התותחנים מתאמנים בתקופות האימון שנקבעו וגם תוך כדי תעסוקה מבצעית וכך נשמרת רציפות הידע העדכני. רמ"ד קטלניות פועל בשיתוף פעולה עם מוקדי ידע נוספים בזרוע היבשה, עם מוקדי הידע של מנהלת הרק"ם, בעיקר עם אנשי מדור ב"ז (ברק

הגולן ובגבול רצועת עזה. זה כולל תחקור הצוות, שאיבת נתוני הירי ממחשבי הטנקים שמהווים חלק בלתי נפרד של מערכות בקרת האש, ניתוח הקלטות של רשת הקשר, צפייה בסרטי הירי (יש דבר כזה בטנקים שלנו), ניתוח האירועים גם בסיוע אנשי מנהלת הרק"ם (מנת"ק ורפ"ט) האמונים על פיתוח וייצור טנקי המרכבה, והפצת מסקנות, לקחים ותובנות לכלל לוחמי השריון. אם מתחייב - אזי מעדכנים עקב כך את מערכות הטנק בהליך מהיר, בסדיר ובמילואים ומעדכנים את תוכניות ההכשרה והאימונים. זה עולם ידע עצום המתחזק ומקודם בקפידה.

יש גם ספר תותחנות מתקדם לתותחנים מומחים (כאמור מאסטר גאנר), יש קורסי תותחנות מתקדמים למ"פים, וכול מ"פ הנכנס לתפקיד עובר קורס קטלניות מתקדם, כתנאי כניסה לתפקיד. במשך שבוע שלם הוא "חופר" בתותחנות, יושב בתא התותחן בטנק וגם יורה, הוא גם לומד, מתחקר סדרות ויודע לבנות

תותחן צריך שיהיה משהו שיאמן אותו. מומחה התותחנות בשריון חונך תותחנים, קולט אותם, מתחקר אותם, והוא בעצם רמ"ד תותחנות קטן בפלוגה שלו. כול בוגר של קורס מומחה תותחנות מקבל סיכה ייחודית לענווד על החזה, ומקבל תיק עם כול הספרות של הקורס. בתוך כך במהלך הקורס החניכים מבקרים בתעשייה הרלוונטית, לדוגמה בתעשייה הצבאית (כיום אלביט) לראות כיצד מייצרים תותחנים לטנקים ותחמושת לתותחנים אלה.

פעילות מגוונת בנושא קטלניות

הלמידה והאימון בנושא קטלניות מבוססים גם על שימוש בסימולטורים במאמן כוכ"ב (כושר וכשירות בלוחמת טנקים) שבבסיס צאלים, לשמירה על הכשירות (ראו כתבה על כך בגיליון זה). חיל השריון הוא היחיד ביבשה המתחקר את כול הירי המבצעי של הטנקים בכל הזירות, החל בקו כחול מול לבנון, ברמת

זוהר) האחראים לתחום בקרת האש ובקרת הצריח. מדי פעם "עולים" על נושא שאפשר לשפר ומטפלים בו, לדוגמה התחשבות ברוח צד בעת ירי בתנועה. הדברים מסתכמים בשיפורים במערכת בקרת האש שבטנק ובעדכון האימונים והתרגולות, וכן משפרים את רמת הקטלניות בקביעות.

עוד ראוי לציין כי רמ"ד קטלניות מעביר בסדיר ובמילואים השתלמויות רבות לאורך כול השנה, במהלך ההכשרות השונות, באימונים ובתעסוקה המבצעית. ברשת הפנימית של צה"ל הקרויה צה"לנט אפשר לקבל נתונים ולעשות סיכומים בתחום זה. בתוך כך הגודדים מקבלים סיכומי תותחנות בעקבות כול אימון ופעילות מבצעית, המפרטים את ההישגים ואת הטעון שיפור. בפעילות איסוף הנתונים והרישום מעורבים כמובן התותחנים המומחים, המאסטר

גאנרים. הנתונים על כול ירי מכלים בין השאר טווח, סוג תחמושת, מספר הסדרה שלה, סוג מערכת הבק"ש, ירי מעמדה, ירי בתנועה, שימוש במערכת ראשית או משנית, וכמובן סוג המטרה כגון חי"ר, חוליית נ"ט, רכב או רק"ם – הכול.

קיימים מתקנים שמשמשים מאמני צוות, במחנה שיזפון ובמל"י (בסיס צאלים) וגם ברמת הגולן, ויש גם מאמני צוות ניידים, המתחברים לטנקים ומאפשרים אימון, בסך הכול 17 תאים לסדיר ולמילואים

בשעתו היו מוכרים בכל יחידות השריון בסדיר ובמילואים "קביעות מעודכנות בירי טנקים", שפירוט את עיקרי הכללים של הירי בתותח. כמובן שקביעות אלה התעדכנו מאז בהתאם למערכות הטנק המתקדמות כיום לאין שיעור, ובהתאם ללקחים המופקים בקביעות מהאימונים ומהפעילות המבצעית. בתוך כך קוצרה לדוגמה סדרת הירי, כלומר מספר התיקונים שאפשר לבצע בירי במקרה של החטאה. ברוח הזמן יש לסא"ל אסרף שלוש

קבוצות ווטסאפ בלתי מסווגות שהוא מנהל בקביעות, של תותחנים מומחים, והן משמשות לדיווחים, לשאלות מקצועיות בתותחנות, בענייני תחמושת וכדומה. אם התשובה היא מסווגת היא מועברת בדוא"ל צבאי שמור. יש קבוצות כ-500 איש, ובהן מדריכות שריון, תותחנים, תותחנים מומחים, מ"מים, מט"קים, מ"פים, סמג"דים ואף מג"דים. בקבוצות אלה עולות שאלות בכל הנושאים, החל מדברים פשוטים בענייני כינון, לזירות (מדידת טווח במד טווח לייזר), על מערכות בקרת האש ובקרת הצריח, על תחמושת. דרך נוספת לתקשר עם האנשים היא ההשתלמויות הרבות שמקיים רמ"ד קטלניות לכול גדוד החל באל"ת (אימון לפני תעסוקה), לומדים על תותחנות מירי מבצעי עד לקחי תעסוקה מבצעית, מקיימים השתלמויות

בתחקור סדרות, כיצד לתחקר ומה השגיאה בירי טנקים, למידה מירי מבצעי. יש גם הכשרות בהשתלמויות, קורסי גנן, גנן קמ"ט, גנן קק"ש, ולמפקדים בצמ"פ. מקיימים גם השתלמויות בהפעלת טנקים לחי"ר המצורף ליחידת שריון. גדוד בונה השתלמות כיצד מפעילים חי"ר על ידי טנקים. מעבירים שיעורים לחי"רניקים על טנקים, מכניסים אותם לתוך טנק, מלמדים מ"פ חי"ר איך לתחקר צוות טנק לפני משימה.

מפקד זרוע היבשה האלוף יואל סטריק היה קודם לכן אלוף פיקוד הצפון, ומכיר מקרוב את נושא הקטלניות. בפיקודים וגם בזרוע היבשה מקיימים השתלמויות רבות בנושא, ודואגים שתהיה שפה משותפת בין החי"ר והשריון לדוגמה. אם לדוגמה חטיבת גולני התפרסה בגזרת עזה ועכשיו מגיע גדוד מחטיבה 7, ברגע

ברק אסרף בחו"ל ליד אחד מדגמי הטנק הגרמני המתקדם ליאופרד 2

הלילה הוא המשך ישיר של היום גם לצורכי לימוד ושיפור

שהגדוד נכנס הוא תוך שבועיים שלושה מתחילת התעסוקה המבצעית מקיים השתלמות טנקים לאנשי החי"ר, כי באוגדה רוצים שתהיה שפה משותפת.

כיצד הוקם מוקד ידע קטלניות

החשיבה על כך החלה בערך בשנת 2015, כשהבינו שתחום זה הופך להיות בעל משקל מיוחד והשפעה רבה מאוד על הישגי ירי טנקים. מי ששימשו בעבר בתפקיד ראש מדור תותחנות היו בתפקיד כשנתיים בממוצע. התברר כי תחום זה הוא עולם ידע גדול ומתפתח לנוכח האתגרים החדשים בשדה הקרב ולנוכח המערכות המתקדמות בטנקים, וכי המיצוי של כול זה מצריך התמחות ובשלות ארוכות טווח. סא"ל ברק אסרף הגיע לתפקיד ב-2011 ומיד התאהב

בו. "כבר ידענו שאנחנו הולכים לדרוש מהזרוע להוות מוקד ידע, כי יש פה עולם תוכן עצום, שלא שווה להחליף את האנשים כול הזמן", הוא אומר. עם הזמן הוקמו בזרוע היבשה ועדות שבחנו את הצורך במוקדי ידע. ב-2019 הועלה סא"ל אסרף לדרגת סא"ל והוגדר מוקד ידע קטלניות בשריון. יש כמובן עוד מוקדי ידע בזרוע היבשה, לדוגמה בחיל התותחנים, בהנדסה ואחרים. סא"ל אסרף עומד להשתחרר בעוד כשנה וללא ספק יעביר מורשת נכבדה וחפיפה ראויה למחליפו, שיתמודד על ההכרה בו כמוקד ידע קטלניות.

סא"ל ברק אסרף - כריטיס ביקור

הייתי צריך להתגייס לצנחנים, בנובמבר 95, מתודה ברק אסרף, עשיתי גיבוש אסרטיבי עם חובלים, ואז הבנתי שאני רוצה להיות על היבשה ולא בתוך המים, התכוננתי לגיוס חי"ר. אח של אימא שלי, מה שנקרא דודי, שהיה מפקד ימ"ח של חטיבה 205, העביר אותי בלי ידיעתי מהחי"ר לשריון. הייתי ילד טוב, לא אמרתי כלום והתגייסתי ב-4 בדצמבר 1995 לחטיבה 500. בחטיבה זו עשיתי את המסלול, כמובן בסירי, צמ"פ בגדוד 433 בגדוד גור, אחר כך קמ"ט, בה"ד 1, קק"ש, הייתי מ"מ מרגמות בחטיבה 500, מ"מ מבצעית, כולל קו שעשינו בבית ג'בייל ברצועת הביטחון בדרום לבנון, סמ"פ, מ"פ טירונות, רמ"ד הכשרות, סמג"ד סמג"ד 195 בשיזפון. אחר כך לימודים, למדתי כלכלה ומנהל עסקים בקריה האקדמית אונו, בשנים 2008-2011 הייתי רמ"ד הדרכה בשיזפון, והזדמן לי לעשות שם שני דברים חשובים, אז העברתי את מדור הדרכה עם כול הכיתות שלו ממחנה סירי לשיזפון, יחד עם כול הדגמים. כיום קוראים לזה מדור מקצועות. בתוך כך בניתי את החוות של מאמני צוות, כול הסימולטורים בשיזפון, ומ-2011 אני בתפקיד רמ"ד תותחנות בחיל, ובהמשך התמנית לראש מדור קטלניות.

אסרף לא פוסק מהתלהבות מהתפקיד שזכה בו. ב-26 שנות שירותי בצה"ל עד כה, זה התפקיד הכי מעניין והכי מרתק שיכול להיות לקצין בחיל שריון, הוא מצויין. אתה מתכנן דברים מהרמה הכי גבוהה, לדוגמה מה תמהיל הבטן של הטנק לימי לחימה, כמה כדורים יהיו ב"מלא מחדש" בימי לחימה, דרך אמל"ח חדש שנכנס, דרך השתלמויות, ירי מבצעי, וגם להריח את הזיעה של התותחן שאותו אתה מתחקר. המנעד הזה הוא הדבר הכי מעניין. אתה יכול להיות בבוקר אצל אלוף פיקוד הצפון, להציג לו את התחקיר של הירי שהיה ברמת הגולן, וב-11 בלילה לתחקר את תותחן 2ב במוצב מול עזה. נפגשים עם הרבה מאוד אנשים בכל הרמות, מתותחנים בטנקים ועד מח"טים של חטיבות רגילות וחטמ"ר ומפקדי אוגדות. יש תחושה של השפעה על רמת הקטלניות של השריון. ■

Renk, is a world market leader in design and manufacturing of Transmissions, Final drives, and Suspension (Horstman Inc.) for medium to heavy military 'tracked' vehicles. For the future also hybrid systems.

Our strengths:

- Over 70 years' know-how and experience.
- Proven design for the most demanding technical standards, and extreme performance.
- In service with more than 30 armies world wide.
- Used in more than 40 types of military tracked vehicles.

innovative power transmission

www.renk-ag.com

מהאימון ברמת הגולן ל"שומר החומות" ברצועת עזה

שיא התרפ"ל, כשפלוגת 'יחידת גולן' מגדוד 82 הגיעה למשתא לאחר חצייה של נחל יהודה, המג"ד יונתן מאיר מודיע למ"פ, צפריר רבינוביץ, על מעבר

משגרה לחירום: "המג"ד עוצר את התרפ"ל וכונס את הפורום המוביל לנוהלי עבודה, אומר לנו שהופעלנו, מעבר משגרה לחירום, מובילים יגיעו בעוד כמה שעות. עצרנו את התרגיל והתארגנו, בחמש בבוקר כבר הינו על מובילים".

המג"ד ומפקדי הפלוגות הדרימו לג'וליס לצורך נוהלי קרב, בזמן שחיילי הפלוגה מעלים את הטנקים על מובילים. רק ביום רביעי בבוקר ניתן אישור לנייד את הלוחמים אל שטחי הכינוס. בזמן הזה למד צפריר המ"פ את ציר הניווט משטחי הכינוס עד למעבר הגבול ולמד את תוכניות הקרב, יחד עם מפקדי הפלוגות האחרים. תחת הגדוד היו פלוגת הנדסה, פלוגת חי"ר ושתי פלוגות טנקים.

"בערך, בשעה שתיים בצהריים המג"ד נכנס לחדר של נהלי הקרב, עוצר הכל וכותב על הלוח 20:00 ש"ן. עוד שש שעות יוצאים למשימה. נכנסנו לאטרף, פתאום אנחנו מבינים שהיום בערב זה קורה וכול הדברים נהפכים ממאה אחוז לשלוש מאות אחוז: סוגרים תוכנית במהירות

לאחר שבועות מתוחים ואלימים בירושלים, שלוו לאחר מכן בהפגנות ופרעות בערים המעורבות ברחבי הארץ, צה"ל יצא למבצע "שומר החומות", לאחר שחמאס ביצע ירי מאסיבי לכיוון ירושלים וערי המרכז. בזמן הזה לוחמי חטיבה 7 היו בעיצומו של אימון ברמת הגולן. בתחילת השבוע הוחלט להוריד את גדוד 77 ככוח תגבור ללוחמי גדוד 53 שתפסו את הקו ברצועת עזה, וגדוד 75 נשלח לתגבורים באיו"ש

סמ"ר (במיל") ליאור לינדר
צילומים באדיבות דו"צ

בסדר תנועה. עבור המ"פ צפריר ולוחמיו זו הייתה טבילת האש הראשונה במבצע צבאי בעזה: "אני הייתי אחראי על הניווט משטחי הכינוס עד לגבול הבין-לאומי, ובגדול המשימה שלי הייתה להיות הפלוגה הראשונה בגדוד, להגיע למרחב עמדות ראשון על הגדר, לאתר ולהשמיד אויב ולאחר מכן לחפות על כניסה של לוחמי ההנדסה ועל כניסה של פלוגה א. התחלנו את הציר ניווט ותוך כדי אני שומע את הבומים והפיצוצים קרוב אליי. חמאס העלה הילוך בכמות הרקטות ובדרך כבר רואים את הנפילה של הארטילריה בקו הפאתים. הינו צריכים בשעה עשר להיות במגע, תחילת אש, וב-22:00 היה מגע ראשון. קיבלנו אישור להשמיד תשתיות מסוימות, קיבלנו מודיעין על מטרות אחרות, ותוך כדי הכול חשוך ויש פצמ"רים וחוייית לחימה במאה אחוז. היו גם איומי נ"ט וכמות פצמ"רים ורקטות מתפוצצות מעלינו ולידינו. פתאום מרגישים רעד בטנק שלא הכרנו קודם, ואנחנו מבינים שמהו נחת קרוב אלינו. הייתה התרעת פשיטה על המרחב עמדות, הבנו שיש כוחות בסיכון גבוה הולכים לפשוט על המרחב בתוך שטחנו, ופתאום בפעם הראשונה אתה נתקל במצב כזה. הדבר הכי יפה שזה ממש עבד כמו בטכניקות שלמדנו, מהרגע שהתצפית מזהה משהו חשוד במרחב העמדות והאינסטינקט הראשוני זה לבצע תרגולת צוות ח"ר אש ולירות פגז. במשך שעותיים פשיטה, יורים עליך, זיהוי של אמצעי לחימה, הכול בהילוך מאד מאד גבוה."

מטרת המבצע הייתה ליצור הונאה והטעיה, כדי שכוחות העלית של החמאס המכונים "נוחבה" ינועו לעבר רשת המנהרות התת קרקעיות המכונה "המטרו של חמאס", מתוך כוונה לפגוע בכוחות צה"ל מתוכן. הטעיה זו בוצעה באמצעות התקדמות של עשרות טנקים ונגמ"שים מסוג נמ"ר ודחפורים די-9 אל הגבול הצפוני של הרצועה. קרוב לחצות שבין חמישי לשישי הפציצו עשרות מטוסים של חיל האוויר את מערך המנהרות של החמאס, עם מכת אש בסדר גודל שלא נראה מאז 'צוק איתן'. מרגע ההפצה של חיל האוויר, הייתה מטרת לוחמי חטיבה 7 וחטיבת גולני "לצוד" את פעילי החמאס הבורחים מהריסות מנהרות ההגנה והתקיפה של חמאס.

"ניסיתי להסביר לאשתי בקודים שאני לא אתרגש כנראה מאירועי יום העצמאות בשנים הקרובות. היקף כזה של הפעלת אש אווירית משמעותית וכבדה בטווחים שהם טווחי המינימום מטווחי הבטיחות מהכוחות לא יצא לי לחוות." סיפר סא"ל ביתן. לאחר המבצע החטיבה עברה לאימון הלוחמים ושמידה על כוננות ומוכנות. לוחמי גדוד 82 התאמנו בצאלים על לוחמה בשטח בנוי ואף נסעו במיוחד למטווח 24 בראשון לציון כדי לתרגל נסיעה בחוף הים. לאחר הפסקת האש חזרו לוחמי החטיבה לרמת הגולן להמשך אימון הקיץ, כשהמורל גבוה, יש סיפוק מהמעמידה ביעדים והלב מלא בתחושת שליחות. ■

טנק של חטיבה 7 במבצע "שומר החומות"

אנשי המילואים של החטיבה כדי לאייש את המפקדה הקדמית של החטיבה. ראשית הגיעו המילואימניקים לאישורי תכניות בג'וליס, התחילות ולמידת נוהלי הקרב. חטיבה 7 יחד עם חטיבת גולני פעלו תחת הפיקוד של אוגדה 162 בצפון רצועת עזה, כשגדוד 13 של גולני פעל תחת חטיבה 7 וגדוד 75 של חטיבה 7 צורף לחטיבת גולני. כשכוחות החטיבה בשטחי כינוס ואנשי הקדמית חותמים על ציוד מגן, הוחלט לדחות את הפעולה ב-24 שעות.

סא"ל אלעד ביתן מג"ד 77 סיפר לאלמוג בוקר (כתב בחדשות 13) על תוכנית החטיבה מתוך הטנק במרחב פאתי סג'עיה: "אנחנו מבינים שהכוונה היא לאסוף עשרות כלי רק"ם בזמן מאד קצר ולסנכרן את הפעילות עם חיל האוויר לטובת מבצע ייחודי. אני אוסף את החיילים, מסביר להם היטב מה קורה ומסביר להם למה אנחנו כאן, מה קורה בעורף, מפני שרובם היו בלי טלפונים, ורגע אחרי שעשינו תדריך כול הלוחמים התקבצו והתחילו לשיר יחד. עלינו לכלים ומשם זה כבר ענייניות, פקודות קצרות בקשר ויציאה לתנועה."

המעבר משגרה לחירום אמור להתבצע תוך פרק זמן קצר, אך כעבור זמן לא רב מרגע הפקודה לעלות על מובילים, לוחמי גדוד 82 היו מוכנים

סא"ל אלעד ביתן מג"ד 77

ובערך בשעה חמש אחרי הצוהריים אנחנו יורדים לשטחי כינוס כשהלוחמים עוד בדרך מהגולן. הייתה אווירת יום כיפור, ממש לרדת מהאוטובוס להיכנס לטנקים ולצאת. עוד לא תדרכנו את המ"מים, שמונה "ש" אז שמונה "ש", מספר צפריר. כמו כן בבוקר של יום רביעי הוקפצו

סא"ל איתמר מיכאלי (משמאל), צילום גיל אליהו

גדוד 75 של חטיבה 7 במבצע "שומר החומות"

יחידות שריון רבות נטלו חלק במבצע "שומר החומות" בחודש מאי האחרון. סא"ל איתמר מיכאלי, מג"ד 'רומח' 75 שלח לנו תיאור של פעילות גדודו במבצע. הבאנו את הדברים כלשונם

ב 9 במאי 2021 בעקבות התחממות במזרח ירושלים, בהר הבית ובשטחים, הוקפץ גדוד 75 מהאימון ברמת הגולן לגזרת אפרים (מרחב מכבים), כדי למנוע חדירת שב"חיים לפנים הארץ. הלחץ לאטום את גדר התפר נבע מתרחיש של פיגוע חודר בנתיבי שב"חיים לאחד מהיישובים בעלי מודעות ביטחונית נמוכה יותר. לאחר תפיסת הגזרה ביום 30 במאי, שחל בו יום ירושלים, יצאתי עם החפ"ק לסיור גזרה, החל מעמדת הש"ג במכבים, ובסביבות השעה 17:00 זיהיתי נפילות סמוך למעלה החמישה. לאחר שיחת עדכון עם מח"ט הגזרה הבנו בגדוד שהירי מעזה לירושלים, ביום ירושלים, יביא אותנו במהרה לגזרת עזה. לאחר ליל הפרות סדר בכול הגזרה הגיעה הפקודה מקצין האג"ם: "הופעלתם לעזה תחת חטיבת גולני. בהצלחה".

הגדוד היה פרוס בשני מוקדים, הרק"ם במחנה גמלא בצפון והאנשים באיר"ש. בחבירה לקבוצת הפקודות עם מטה חטיבת גולני הבנו שהזמן קצר וצריך להביא את הגדוד במהירות לשטחי כינוס בעוטף עזה. כוננות הגדוד שנשמרת באדיקות לאורך כול השנה וגמישותם המנטלית של המפקדים אפשרה לגדוד לממש את עוצמתו ושריריו, להעביר את האחריות לגדוד צנחנים בגזרת אפרים ולצבור את הרק"ם והציוד בשטחי הכינוס, ובמקביל לקיים נוהל קרב במפקדת

לוחמים מגדוד 75, צילום: אורן כהן

לטנקים להשמיד אותו באש מנגד. בלחימת הגדוד הושמדו מעל 30 מטרות אויב ונהרגו כמה חוליות מחבלים, בעיקר מבין אנשי מערך התלול מסלול של גדוד בית חנון.

הכשירות הגבוהה שעליה הקפידו המ"פים, המשימתיות והגמישות המאפיינות את הגדוד ואת רוח השריון, אפשרו חופש פעולה לצבא, ומנעו מהאויב הישגים בקו המגע בקרב הגנה. לצד גדוד 75 פעלו גדודי שריון נוספים – 53, 77, 82. כולם ביצעו את משימתם על הצד הטוב ביותר והוכיחו שאנשים מנצחים. מיומנות גבוהה ופקודות בתנועה ייחודיים במחוזות השריון ומאפשרים תמרון, חתירה למגע והשמדת אויב. לאורך המבצע נהנית לנוע בין אנשי הגדוד מכלל המערכים: הלוחמים ותומכי הלחימה. ונחישות. אילו הייתה ניתנת הפקודה להסתער ללב עזה, החבורה הזו הייתה שועטת ללא היסוס. שערי עזה מאפשרים לנו לחימה מפעם לפעם, כשזיכרון האויב מתקרה וההרתעה נשכחת. עוצמתו של השריון על אנשיו ואמצעיו, מקפידים להזכיר לאויבנו את נחישותנו ומוכנותנו להגן בכל עת על ביטחון המדינה ואזרחיה.

**ברעות שריונאים,
סא"ל איתמר מיכאלי
מג"ד 'רומח' 75**

והמתין לפקודות חדשות. עם שחר הגיעה פקודה לחבור לחטיבה הצפונית של עזה ולחזק את ההגנה מול פשיטות אפשריות של האויב ומול חוליות נ"ט. הגדוד שעד לפני זמן לא רב החזיק בגזרת החטיבה הצפונית בתעסוקה מבצעית האחרונה שלו, חבר במהירות וקיבל עת עצמו גזרת הגנה מול גדוד בית חנון וגדוד ג'באליה של החמאס, בתווך שבין קיבוץ ארז לכפר עזה. היה זה הלילה שבין שישי לשבת, ושעת היש' שסוכמה ביני ובין המח"ט הייתה 06:00. בשעה 02:00 עלה הגדוד על הרק"ם והחל בתנועה על הזחלים לגזרתו. במקביל לתנועה נדרשנו להעביר מחלקות וכן את מ"פ מ' (שהכיר את גזרת נחל עוז בעת התעסוקה המבצעית) כדי לעבות את ההגנה לרוחב כלל הגזרה החטיבתית. מחלקה לחוף זיקים, מחלקה סמוך לנתיב העשרה, ומחלקה בפיקוד מ"פ לאזור יער בארי ונחל הבשור.

עם התמקמות הגדוד בגזרתו הבנו שמולנו ניצבת מערכת אויב כשירה של גדוד בית חנון. גדוד זה על אף מהלומות האש שחטף מצה"ל ממשיך לאיים בירי נ"ט ותלול מסלול לעורף, ליישובי עוטף עזה. תוך איתור אויב בשכונת הסביבון החל הגדוד להשמיד אויב בעין: אמצעי תצפית, משגרי נ"ט וחוליות מחבלים. געבדות צוות עם שותפים רבים (מגלן, תצפית גזרתית, מסוקי קרב וטנקים), קיימנו מבצעי "גירוי ותגובה" שחשפו אויב בעין, ואפשרו

הגדוד. אנשי המילואים גויסו לחזק את מפקדת הגדוד, ובתום הכנות קדחתניות של מבצע לוגיסטי מאתגר עמד הגדוד בסדר תנועה בשטחי הכינוס, והיה דרוך לתמרון לתוך הרצועה.

החיליים נחתו בשטחי הכינוס ארבע שעות לפני שעת היש' וביצעו בטנקים טיפולים לפני תנועה, קיבלו תדריך מהמפקדים, והתכוננו בטנקים לתנועה. המיומנות שצברו בארבעה חודשי תעסוקה מבצעית ברצועת עזה קודם לכן, אפשרו לנו לעלות על הכלים, ומבלי להשלים הכנות נוספות, להיות ערוכים לתנועה בתוך זמן קצר. לאחר דחייה של 24 שעות ניתנה הפקודה ליציאת הגדוד למהלך ההונאה, שביטא תמרון להטעייה, ומהלומת אש להשמדה ולכידת האויב בתת-קרקע. מ"פ המסייעת, הרכוב על רכב האמר בנסיעה חשוכה, הוביל בחלקה הראשון של התנועה את הפלוגות לנקודת החשיפה הראשונה לנשק נ"ט מול בית חנון. התנועה הייתה מהירה וזורמת, וכשהגענו לנקודת החשיפה הראשונה, סמוך לקיבוץ יד מרדכי, פלוגה מ' תפסה את ההובלה והמשיכה את התנועה למרחב. כשהגענו לנקודת החציה תפסו עמדות פלוגות כ' ו-מ', ביצעו ירי למטרות שתוכננו מראש כדי לרתק את האויב לעמדותיו, ובתאום חטיבת-אוגדת נכנס חיל האוויר לפעולה, והחל במהלומת אש עוצמתית לרוחב כול הגזרה. הגדוד נסוג לשטחי הכינוס בתום ההפצצה

השריון ב"שומר החומות" ב-8

חיל השריון 16 במאי •

תודה לדף idfonline ששיתף את הגיבורים שלנו!
 צוותי הטנק בחטיבה הדרומית בעזה פועלים ללא הפסקה מסביב לשעון.
 משמידים איתורי אויב, פוגעים בחוליות ני"ט, בהם תשתיות ועמדות תצפית במרחבי חאן יונס.
 הכל בכדי לשמור עלינו ולהגן עלינו.
 הם משלנו!
 (חטיבה 188)

חיל השריון 11 במאי •

מגיבים בעצמה!
 פלוגת מלכות חרמון בשבוע קטלניות
 צלם: Yedi Cohen

השריון ב"שומר החומות" ב-8

סיכת לוחם מסייעת

המסייעת בשריון פלוגת חשיפה ותקיפה

סרן אדר כלילי וסרן אוריאל יצחק
(חניכים במלט"ק)

שונה מהפלוגה המסייעת בחטיבות החי"ר הפלוגה המסייעת בשריון מורכבת משלוש מחלקות: אוה"ד (איתור והשמדה) קלה, אוה"ד

כבדה, ומחלקת מרגמות.

מחלקת האוה"ד הקלה מתניידת על בסיס 'האמרים'. משימתה העיקרית היא הקמת עמדות תצפית לפני הכניסה לחימה, זיהוי האויב לפני הגעת הטנקים אל מרחב הלחימה וסגירת מעגלי אש עם גורמי האש המצויים לרשות הגדוד (ארטילריה, מסקר), ועם הגעת הטנקים אל מרחב הלחימה – סגירת מעגלים עם הטנקים בשלב "ניהול הגילוי".

מחלקת האוה"ד הכבדה מתניידת על בסיס נגמ"שי אם-113 ("זלדה"). משימתם העיקרית היא ניתוב ופתיחת צירי התנועה של פלוגות הטנקים. המחלקה מוכשרת גם לבצע משימות תצפית, בדומה למחלקת האוה"ד קלה, לאחר משימות הניתוב ופתיחת הצירים.

מחלקת המרגמות מתניידת גם כן על בסיס נגמ"שי אם-113 המצוידים במערכת ה'קשת' (מערכת של מרגמה 120 מ"מ). משימתם העיקרית היא להוות כוח אש אורגני משמעותי בגדוד. לוחמי המחלקה עוברים הכשרה ייעודית לשימוש במערכת המרגמות 'קשת'.

הכשרת לוחמי המסייעת

הכשרת הלוחם במסייעת שריון נמשכת כשמונה חודשים, בשני חלקים – **טירונות**, המהווה את חלק החי"ר הבסיסי בהכשרה ונמשכת כ-4 חודשים, ו**אימון המתקדם** המהווה את הכשרת החי"ר המתקדמת ולימוד המקצוע הייעודי סיוור, תצפית או מרגמות, גם הוא 4 חודשים. הכשרה זו נעשית בשיזפון ועתידה לעבור לבית הספר למקצועות החי"ר (ביסל"ח) כחלק מתר"ש תנופה.

טירוני המסייעת עוברים טירונות המכשירה אותם לרמת רובאי 05 בבסיס שיזפון. הטירונות כוללת תכני רובאות, קליעה, כושר גופני, קרב מגע מתקדם, מסעות, שדאות, הסמכת פק"לי חי"ר ולחימה בשטח פתוח. במהלך הטירונות עוברים הטירונים כמה מסעות המכיינים אותם למסעות באימון מתקדם.

האימון המתקדם מכשיר את לוחמי המסייעת לרובאי 07 בתוספת מגמה למקצועות סייר, רגם, ותצפית. תכני האימון המתקדם כוללים תרגילי שטח פתוח, שבוע מלחמה עם תרגיל פלוגה מסייעת, אימוני לש"ב (לחימת שטח בנוי) מתקדמים במתקן אימון לחימה אורבנית (מאל"א) בבסיס צאלים, התמקצעות במקצוע המחלקה (סיוור, תצפית ומרגמות), סדרות חינוך, שבועות ניווטים, תרגילים בשילוב כוחות טנקים, לוחמת סבך ומסעות רבים, עד למסע כומתה שאותו עושים לוחמי המסייעת תוך סחיבת 40 אחוזים ממשקל גופם, ואורכו מגיע עד 40 ק"מ. בסיום המסע מקבלים הלוחמים

נגמ"ש קשת, נושא מרגמה 120 מ"מ ומהווה שדרוג משמעותי בכוח האש של הגדוד לטווחים ארוכים

את הכומתה השחורה, ולאחר כשבוע מתקיים טקס ובו מקבלים הלוחמים את **סיכת לוחם המסייעת** המשלבת את החרב, המשקפת וקנה המרגמה (המסמלות את כוחות הסיור, התצפית והמרגמות בהתאמה).

אמצעי הלחימה של הפלוגה המסייעת

מהלך ההכשרה הלוחמים נחלק לסוגי פק"לים בדומה לפלוגות החי"ר, ביניהם: חובש, נגב, קלע, מטול, מפקד חוליה, נהג מבצעי האמר (למחלקת האוה"ד הקלה) ונהג נגמ"ש. לבד מפק"לי החי"ר, יש גם פק"לים ואמצעים ייעודיים לכול לוחם לפי ייעודו במחלקה. ההכשרה על הפק"לים הייעודיים הלוחמים עוברים כחלק מהאימון המתקדם, כמו המשקפות ואמצעי ראיית הלילה (כולל תרמית) של מחלקת התצפית, אמצעי ההסוואה מתקדמים וקני המרגמות. בשנים האחרונות אופי הלחימה השתנה וכיום מתמקד בעיקר בלחימה בשטחים אורבניים ובטווחים קצרים. כך לפני כניסת גדוד השריון לאזור מסוים, מחלקת הסיור מיועדת לבדוק את השטח ולהעבירו ישירות לגדוד. לצידה מחלקת תצפית נמצאת בשטח ומעדכנת בזמן אמת את הגדוד בתמונת המצב העדכנית על האויב, ומחלקת המרגמות מהווה כוח אש עוצמתי ומשמעותי לגדוד. ■

לוחמי מסייעת שריון

בתר"ש תנופה הוחלט להתאים את ייעודן של הפלוגות המסייעות למשימת חשיפה ותקיפה. לפני שהמהלך יוצא לדרך מוצגת מהי הפלוגה המסייעת ומהן יכולותיה. הפלוגה המסייעת בגדודי הטנקים של חיל השריון הוקמה בשנת 2013 לאחר החלטה להקים כוח אורגני ברמת הגדוד, שיוכל לתת מענה לאתגרים הניצבים בפני כוחות הטנקים בשדה הקרב המתחדש

גדוד 53 בחטיבה 188 נכון לכול משימה

גדוד 53 בחטיבה 188 השתתף במבצע "שומר החומות". המג"ד סא"ל דורי סער גאה באיכות חייליו ומעיד על איכות טנקי המרכבה החדשים שקיבלו. הגדוד הצפוני פרוס בגזרת רצועת עזה. לדעת המג"ד האיכות והרמה הנדרשת מחיילים בטנק המרכבה 4 המשוכלל כיום אינה נופלת מהדרישות לטיס, ועם זאת הוא אינו שוכח שבסופו של דבר האדם שבטנק ינצח

סא"ל (במיל') דוד כספי

מי אתה סא"ל דורי סער

סא"ל דודי סער, מג"ד 53 בחטיבה 188 הוא כיום בן 32, נשוי +1, נולד וגר בכפר סבא, משרת בצה"ל 13 שנים. עשה רוב תפקידיו בגדוד 53, סיים למודי האקדמיה במלט"ק, לחם בתפקיד מ"פ במבצע "צוק איתן", ושהה בסג'עיייה 8 ימים, ת"פ חטיבת גולני. השתלם במשך שנה בארצות הברית בקורס שריון על טנקי אברמס M-1. הקורס היה מורכב מקצינים מחילות שונים ומדינות שונות, וכולם גילו עניין רב בניסיון הלחימה שלו ב"צוק איתן". סא"ל דורי התרשם ממה ראה אצל האמריקנים, על צה"ל והשריון שלנו וגם מתמונותיהם המונצחות של האלופים מוסה פלד וטל ישראל (טליק). בהמשך שימש קצין אג"ם בחטיבה 188, עבר קורס פו"ם והתמנה למג"ד 53.

תאר לי היחידה שאתה מפקד עליה

בגדוד הטנקים 53 "סופה" טנקי מרכבה 4 בגרסה עדכנית ומשופרת, עם שתי פלוגות טנקים סדירות, פלוגת טנקים אחת במילואים, פלוגה מסייעת ופלוגת חי"ר. זהו הֶרֶב רב-חילי. אנחנו מקיימים אימון אחת לארבעה חודשים. הגדוד סיים לא מזמן הסבה ממרכבה 3 ל-4, וקיבלנו טנקים סופר מודרניים, עם מערכות טכנולוגיות חדשות רבות ובהן לזיהוי מטרות ולכינון. כיום ובמהלך מבצע "שומר החומות" שהתקיים בחודש מאי האחרון, אנו פרוסים מול רצועת עזה בגזרה רחבה שמתחילה בצפון ויורדת דרומה, עם מתאר קרקע מגוון באורך של כ-12 ק"מ. תחת פיקודי גם פלוגת חי"ר של הנח"ל.

האם השירות בטנק משוכלל מגבירה את המוטיבציה של החיילים?
ללא ספק. כול מתגייס כיום לשריון יגיע

לשרת בטנק מרכבה 4. האיכות והרמה הנדרשת מחיילים בטנק זה אינה נופלת לדעתי מהדרישות לטיס, כי דרושה רמה גבוהה כדי לתפעל וללחום עם מערכות טכנולוגיות כה מורכבות. עם זאת אינני שוכח שבסופו של דבר האדם שבטנק ינצח.

האם חייליך מודעים למור"ק המיוחד של חטיבה 188 במלחמת יום הכיפורים?

אני עושה מאמצים גדולים להטמיע בהם מור"ק (מורשת קרב) זה, אף כי לעיתים אני מתרשם שהסיפור נראה להם רחוק. קשה להם לעכל שבמלחמת יום הכיפורים טנקים סורים שטפו ופלטו לשטחים שהיום הם חיים בהם.

אתם חטיבה צפונית בעיקרון, מה לכם ולרצועת עזה השונה לחלוטין מן הזירה הצפונית, האם חושב שנערכתם כИАות לשינוי זה?

סא"ל דורי סער מג"ד 53 (משמאל)

צה"ל מעתיק כוחותיו ופורס אותם בהתאם לצרכים המבצעיים המשתנים. זו גמישות ההסתגלות הנדרשת מאתנו. אכן נערכנו באופן יסודי למתאר החדש, בדגש על נושאים של שת"פ עם חי"ר, לחימה בשטח בנוי, תרגולות בט"ש, תמרון מקומי מוגבל, זיהוי אויב גלוי ונסתר ועוד. אני מאמין שלחיילי הגדוד יש תחושת מוכנות והתאמה מספיקים.

כיצד הוגדרה המשימה שלך ברצועה?

להגן בגזרתי ולהשמיד אויב, למנוע אפשרויות חצייה של מחבלים, להשגיח במיוחד על מקומות רגישים, לעקוב ולזהות עמדות אויב ולפגוע בהן בהתאם לנסיבות.

קיים מתח קבוע ושוטף המצריך ערנות מתמדת וזה גם מתיש, בפרט שאין לי ספק שהאויב רואה אותנו ומזהה לא פחות מאתנו. במבצע האחרון הגדוד ירה כ-150 פגעי תותח אל עמדות מחבלים, שבחלקם התמקמו בתוך בתי מגורים. המודיעין אצלנו מאד משוכלל וזורם ממקורות שונים, ומערכת המענ"ק (מערכת ניהול קרב) שבטנק מקנה לנו יתרון עצום. עם זאת אני מניח שאין למערכת כיסוי מלא בגלל אופי ההתנהגות הטקטית של האויב, שפועל ברובו בהסתר ומתחת לקרקע. מענין לציין שעלינו, הטנקים, לא ירו טילי נ"ט קורנט, ואני מניח שזה נובע מהידע שלהם על מערכת ההגנה האקטיבית "מעיל רוח". גם לא היו ניסיונות חדירה לחניונים (או שאנו לא זיהינו), ואני מייחס זאת להיערכות היעילה ולסיוע ההדדי עם כוחות חי"ר. עבור החיילים זה אתגר לא פשוט, שהרי המתח נשחק במשך הזמן ונדרשת מאתנו היערכות מתאימה, כדי לשמור על ערנות אפקטיבית מצד אחד ומנוחה לכוחות מצד שני.

במצב זה של שילוב רב-חילי של גדודי הטנקים, האם הנך חושב שהדומיננטיות של מג"ד ומח"ט שריון נשחקת?

שילוב וגיוון הכוחות הכרחי בתנאי הזירות של היום. קודקוד שריון צריך עוד ללמוד על הפעלת חי"ר ביחידות, ועל קודקוד חי"ר ללמוד על הפעלת טנקים. במקרה שלי ב"שומר החומות", הגדוד השמיד יותר מטרות ואף ירה יותר כדורי טנקים מגדוד 50 של החי"ר שהיו לו טנקים בכמות זהה תחת פיקודו.

מפקדי גדוד 53 באימונים

שאינן להם יכולת לנצח והם יתחילו לחשוב אחרת. אני יכול לומר בוודאות שפגענו והשמדנו להם מטרות רבות שהשתיקה יפה להן.

סא"ל דורי סער מג"ד 53 איפה אפגוש אותך בעוד 5 שנים? מה ציפיותיך?
להמשיך את שירותי בצה"ל, להיות אבא טוב יותר ולהוסיף למשפחתי עוד ילדים. עוד אני מקווה להתמנות למפקד אוגדה 36. זה לא קל, בפרט שגם אשתי טרודה ועסוקה בהיותה סטודנטית לרפואה שנה שלישית, ותודה לאל ההורים עוזרים מאד.

דורי אתה מכוון יפה וגבוה. אבי ז"ל למדני כי אם לא תשאף לפסגות לא תגיע אפילו לגבעות.

מקובל עליי מאוד וכך אני פועל.

אודה על האמת, אני קצת מקנא בך בתפקיד שאתה ממלא, שהרי אין תפקיד משמעותי יותר ממג"ד שריון והייתי נותן הרבה כדי לחזור לתפקיד זה.

מסכים איתך בהחלט.

תודה שהסכמת להתראיין. נהיית ולמדתי ממך. מאחל לכם שלום וביטחון ואני מציינ לפניי את אמרתו של נפוליאון: "כול חייל נושא בתרמילו את שרביט הגנרל", כנראה שהתכוון גם אליך.

אימונים בגדוד 53

מטרותיו אף שלא כול המטרות הושמדו?
היינו רוצים להעביר את המלחמה לצד השני, אבל לא תמיד זה אפשרי. צריך לחכות ולראות מה ילד יום. גם אחרי לבנון השנייה היו טענות, ונוכחנו לדעת שהשקט נשמר שנים רבות. ללא ספק המצב שברירי ולכן אנו עוד שם. זו מלחמה אסימטרית, כשהאויב נלחם בסיוע תת-קרקע כמו בווייטנאם. הכול ידני, מתחבאים ומחביאים את הרקטות ואז נחשפים לזמן קצר מאד ומשגרים. אני מניח שהמלאי שלהם הולך ומתמעט ואולי סוף סוף יפנימו

מלחמת ששת הימים ומלחמת יום הכיפורים היו מלחמות שריון מובהקות. היוקרה והדומיננטיות של המפקד בשריון לא היתה מוטלת בספק. האם אתה חושב שזו הסיבה שכבר תקופה ארוכה לא מונה רמטכ"ל שריון, אלא מהצנחנים, מסיירת מטכ"ל ומגולני?

אין לי תובנות ותשובות ברורות דיין לסוגיה זו. אני מניח שהדור שלי יעשה כמיטב יכולתו כדי להגיע לזה. אני חושב שלקצין שריון יש לא פחות כישורים מתאימים לתפקיד הרם.

אם היית מקבל פקודה לחצות הגבול אל תוך הרצועה, האם אתה ערוך לזה? מה היית אומר לחייליך?

אנחנו ערוכים בהחלט, והתנסיתי כבר פעם ב"צוק איתן". להיכנס, להכות ולצאת, או לקיים שהייה ארוכה יותר, והחיילים מודעים לאפשרות כזו. מאז השתפרנו מאד ביכולות כאלה, אך אין לשכוח שגם האויב ערוך טוב יותר ולומד מאתנו. הייתי מחזק בחיילי את האמונה בעצמם וביכולתם ומדגיש האמצעים שיש לנו כדי להגן על עצמנו בזירה האורבנית, מתאר בפניהם את האתגר המיוחד שיעמוד לפנינו וההתנהגויות הטקטיות הנדרשות מאתנו.

האם מבצע "שומר החומות" השיג את

לוחמי פלס"ר 401 ויהל"ם פוצצו עמדת תצפית סורית

השמדת עמדת תצפית של האויב בתוך מובלעת ישראלית בגבול סוריה – זו המשימה המיוחדת שקיבלו לוחמי פלס"ר 401 וסיירת "יעל", בפיקוד גדוד השריון 71. החל מהניווטים ליד הגדר ועד ה"רשאי תקיפה", שמענו על המבצע שהתרחש באישון לילה, ועל כל הרגעים המתוחים בחמ"ל לפני הפיצוץ. צפו בתיעוד

עינב גרינברג כהן (מאתר צה"ל, 2 ביוני 2021)

מראות מן החמ"ל
בעת המבצע

מספר סג"ם גיא וינוגרד, מפק"ץ בפלס"ר 401 שהוביל את הצוות שלו בראש הכוח שביצע את הפשיטה, "הלכנו כ-10 ק"מ עד הגדר – לא הייתה נפש חיה, וגם לא היה אור ירח עד שעה מאוד מאוחרת. רק אמר"לים (אמצעי ראית לילה)".

"נכנסנו לשם אנחנו, ככוח רגלי, ופלוגות מיהל"ם", ממשיך סג"ם וינוגרד לתאר, "היינו הצוות הראשון, וכולם סמכו עלינו שננווט לנקודה הנכונה. בפנים עברנו כ-2.5 ק"מ בתוך יער של ממש – אתה רואה את העמדה בעיניים שלך, ומרגיש את הלב פועם".

הספירה לאחור מתחילה. חומר הנפץ שהתקנה סירת "יעל" מפוצץ את העמדה. חמש שעות של דריכות בשטח ובחמ"לים מסתיימות בהצלחת המבצע הרגלי הזה. "זיכינו את התצפית, ואז חיפיינו על יהל"ם שהתקינו חבלה. ממש נכנסנו פנימה – היא הייתה בנויה מלבנים, מבוצרת טוב – והרגשנו שאנחנו עושים משהו חשוב. זה היה רגע שיא, והחיילים עבדו היטב. גם כשחזרנו למוצב ההתרגשות הייתה גדולה", משתף המפק"ץ.

"פעלנו הערב כדי להשמיד את עמדת התצפית ולא לאפשר התבססות של צבא סוריה בשטח הזה", מכריז המג"ד באישון לילה, רגע לפני שהוא נוסע אל הכוחות שפעלו בשטח כדי לסכם את המבצע, "אנחנו נמשיך לעבוד כדי לאפשר את מרקם החיים התקין ברמת הגולן, ולשמור על הביטחון – זו המשימה שלנו".

לצפייה בסרטון ראו כאן:

[/https://www.idf.il/133655](https://www.idf.il/133655)

ום שני בלילה. עשרות כלים מתמקמים במרחק קילומטרים בודדים מהגבול עם סוריה ברמת הגולן, מדוממים את הפנסים ושומרים על "פרופיל נמוך". מתשע בערב עד שתיים לפנות בוקר הם יעבדו בסנכרון, עד ה"רשאי תקיפה" – פיצוץ עמדת תצפית סורית על ידי לוחמי פלס"ר 401 וסירת "יעל" מיחידת יהל"ם (יחידת הנדסה למשימות מיוחדות). מדובר בעמדה של צבא סוריה, שהוקמה במובלעת ישראלית מזרחית לגדר המערכת, ומפרה את ריבונות המדינה.

את הפקודה להוצאת המבצע לפועל קיבל כשבוע קודם לכן גדוד 71 בחטיבה 188, שתופס את קו סוריה לראשונה זה שלוש שנים. מתוך אופק פיקוד – כלי גדול שמשמש כחמ"ל קדמי – מנהל המג"ד, סא"ל עידן ניר, את המבצע מול המטה והכוחות בשטח, שעולים בקשר כול כמה שניות.

"אנחנו לא נותנים לאויב להתבסס בשטח הזה", קובע המג"ד, ומסביר לי שזה אירוע שלא קורה בכל בט"ש. "לי עוד לא יצא לבצע דבר כזה, ואני חושב שזו הזדמנות שהגדוד זכה לנהל את הפעילות".

מחלקת ה-5 בפלוגה המסייעת של גדוד "צבר" בחטיבת גבעתי גם כן נמצאת בשטח, בכוננות לקפוץ ולירות מרגמות, והטנקים של גדוד 71 מחכים בעמדות, מוכנים להגיב במידת הצורך. התצפיות כבר עם עיניים על הגדר.

מתקבל אישור לחצות אל תוך המובלעת ישראלית. "לא ישנו ארבעה ימים לפני המבצע",

מאמן קבלת החלטות בחטיבה 460

מראה מחדר קבלת החלטות

ענבר ליכמן, חטיבה 460

” כול חייל ומפקד חייב לראות את עצמו במצבים מסוימים כאילו בו לבדו תלויה ההצלחה וקיום המשימה. נהיה סקרנים ונפעל ביוזמה בשרה ובעת הצורך בשדה הקרב; נשאף לחדשנות והשתנות בהתאם לצורך לייעול ושיפור התהליכים בחטיבה”. מתוך מילותיו של מפקד החטיבה שחרט על דגלו את ערך היוזמה והחדשנות. בהכשרת הקק”ש, קורס קציני שריון, עוברים הצוערים ב’חדר קבלת החלטות’. מטרת החדר הינה לדמות את סביבת קבלת החלטות בלחימה, באופן שדומה ככל הניתן למצב האמת, אותו יפגשו הצוערים בקרב.

החדר משמש ככיתה רגילה, ולאורך ההכשרה עובר שינוי דרמטי. זוהי החוכמה בו, הפשטות בהקמה ובביצוע החניכה, החדר יכול להיות מוקם בכל חדר. תחילה הוא מחולק לשני חלקים - צד

מהצוערים, כול צוער נמצא בחדר כאשר הוא בלבוש לחימה מלא - סרבל, אפוד קרמי וג’נטקס, ואם זה לא מספיק אז הוספנו עוד אלמנט של חום - ‘מפזר חום’ שבחום של שיזפון זה לא כול כך פשוט להתמודד עם כול זה.

הדמות החונכת לאורך התרגיל הינו המפקד האישי של הצוערים בהכשרה. לטובת החניכה המפקד מסתכל על איכות קבלת החלטות הן בפן המקצועי והן על התפקוד המנטלי של הצוער. לאחר התרחיש מתבצע עיבוד עם הצוערים, כול אחד באופן אישי, על איך הייתה החוויה, וניתוח מקצועי של קבלת החלטות שאותן קיבלו וכיצד הן ישפיעו עליהם בקרב.

החדר פותח בידי מג’ד גדוד הפיקוד סא”ל אלעד אפרתי שמבצע אותו בשנה האחרונה בהכשרות הקק”ש, הצוערים מצינים כי התרחיש אכן שינה להם את אופן ההסתכלות על הקרב וההכנה שנדרשת מהם עוד לבצע, בנוסף ציינו כי האלמנטים המנטליים של התרגיל והלחץ לקבל את ההחלטה הטובה ביותר אכן באו לידי ביטוי. ■

כוחותינו וצד אויב. בכל צד נמצאים עזרים רבים שיעזרו לצוער לקבל את ההחלטות הנכונות וללמוד את השטח. בנוסף, החדר מתמלא תפאורה: פנסים מחזירי אור, רמקולים ואף בובות כדמוי פצועים כדי לטפל בהם תוך כדי התרחיש.

כאשר הצוערים נכנסים לחדר הם מתודרכים בידי המפקד האישי שלהם, שמכיר אותם לאורך ההכשרה והתאים עבורם את התרחיש. הצוערים מקבלים תדריך המדמה את התדריך שאותו יקבלו טרם הלחימה ומהו הנוצר שעליהם לספק בסוף הזמן.

לאורך התרחיש הצוערים נדרשים לתת תמונת מצב מתמשכת, לקבל החלטות תוך שינוי סביבת הלחימה וקבלת אינפורמציה מהצד השני שכול אלה משפיעים על ההחלטות בזמן אמת וכול זאת תוך התמודדות עם הקפצות לטיפול בפצועים, מעבר מיום לילה וביצוע פעולות להעלאת הדופק כמו ריצה קצרה ועליות מתח. וכמובן שגם את נושא החום לא חסכנו

הולדת מרכבה סימן 4

טנק המרכבה סימן 4 הוא כיום מערכת נשק עיקרית ביבשה, ומצוידות בו כול החטיבות הסדירות וחלק מחטיבות המילואים. האלוף ישראל טל "אבי המרכבה", שהנהיג את הפיתוח והייצור של טנק המרכבה לדורותיו, נפגע באירוע מוחי בשנת 1999 בעיצומו של פיתוח סימן 4. לידתו של דגם זה באותן נסיבות והמהלכים שהביאו להצטיידות בו - הם סיפור מרתק הנחשף כאן

תא"ל (במיל') דוד אנגל ואל"ם (במיל') יהודה לוי*

רק הזמן הניכר שעבר מאז הוכנסו טנקי המרכבה לשירות בצה"ל, מביא רבים לראות את ייצור הטנקים בארץ כעובדה שגרתית שאינה יוצאת דופן בתעשיית הנשק הישראלית. מסיבה זו מצאנו לנכון לרענן את ההיכרות עם אחד המיזמים הלאומיים המיוחדים של מדינת ישראל ולתאר שוב את המאפיינים המיוחדים של הטנק הישראלי ואת דרך פיתוחו. הכתבה מציגה את הדרך שבה יושמה ההחלטה ליצור טנק ישראלי, ובהמשך הדרך את פיתוח וייצור מרכבה סימן 4, הקשיים שנערכו בתהליך המעבר לסימן 4, תצורת הטנק ומאפייניו.

לפני למעלה מעשרים שנים הוחלט לסיים את היצור של טנקי סימן 3 ולעבור ליצור טנק מרכבה סימן 4. להחלטה קדמו תהליכי פיתוח רבים ומגוונים של מערכות עיקריות, כמו חטיבת הכוח, המיגון ומערכות הבקרה, לצד פיתוח שיפורים בכלל המערכות.

רקע

בשנת 1970 הוחלט לפתח ולייצר טנק ישראלי, לאחר שניסיונות רכש של טנקים מודרניים נתקלו בסירוב המעצמות. בראש הפרויקט עמד האלוף ישראל טל ("טליק"), הוגה הרעיון ומובילו לאורך שנים רבות. עם ההחלטה הוקמו גופי הפרויקט (המנהלת היא מנת"ק ורשות הפיתוח היא רפ"ט), ונקבעו עקרונות בסיסיים לפיתוח הטנק ולהתארגנות ליצור.

בין העקרונות האלה: בשלב הראשון, ולאחר קביעת התצורה הבסיסית (Artist Concept), יעשה שימוש במכללים זמניים. בהמשך יפותחו דורות שימלאו את הדרישות המבצעיות העדכניות ויביאו את הטנק ויכולותיו למצב מיטבי בעל יכולת עמידה מול האיומים החדשים בזירה.

פיתוח דורות ההמשך יבוצע בגישה האבולוציונית, כלומר פיתוח שיפורים על בסיס הדור הקודם (בניגוד לגישה הרבולוציונית שמשמעה פיתוח דור חדש מבראשית לאחר מיצוי היכולות של הדור הקיים). הגישה שאומצה על ידינו חוסכת בתקציב ומאפשרת יישום דורות חדשים במהירות יחסית.

מבין שלושת מרכיבי התכנון הבסיסיים של הטנק: מיגון ושרידות, עוצמת אש וניידות, העדיפות הראשונה בתכנון תמיד תהיה לשרידות אנשי הצוות, כלומר לא תהייה כול פשרה בתכנון המיגון. שתי דוגמאות עיקריות ליישום עיקרון זה, הן מיקום חטיבת הכוח בחזית הטנק (בעוד שבמרבית הטנקים בעולם חטיבת הכוח ממוקמת מאחור), כך שהמשקל של חטיבת הכוח, מעל חמישה טון פלדה, משתתף בהגנה על הצוות מפני פגיעות מכיוון החזית. גם למזק"ם תרומה משמעותית במיגון אנשי הצוות, בהיותו חיצוני

והתפעולית מצדיק את ביצוע כלל השינויים כחבילה אחת, מתגבשת הגדרת דור טנקים חדש. למעבר לדור חדש יש משמעויות מורכבות, על אף שמדובר בפיתוח אבולוציוני. עיקריהן:

- ריכוז מאמץ הנדסי משמעותי בשלב הפיתוח, בניית דגמים, אינטגרציה של המערכות וניסוי של הפלטפורמה החדשה עד לאישור.
- התאמת "הזנב הלוגיסטי" לתצורה החדשה (חלפים, כלי עבודה לדרגים השונים, ספרות טכנית, הגדרת מקצועות ותחזוקה חדשים וכו'),
- עדכון מערכי ההדרכה לאימונים ולתחזוקה,
- סגירת ליין הייצור הקיים במש"א ותכנון קו ייצור ותשתיות לדגם החדש,
- היערכות התעשייה והרכש לייצור ולאספקת מכללים החדשים.
- עדכון התו"ל בחיל השריון והכשרת היחידות לקליטת הטנק החדש,
- הקצאת תקציבים.

המהפכות העיקריות בלוחמת השריון

מאז הופעת הטנק בזירות הלחימה, בתחילת המאה ה-20, עבר הטנק שינויים רבים בכל התחומים כדי לספק מענה בתמרון היבשתי. העיקריים שבהם: ניידות וכושר העבירות, רמת המיגון, עוצמת האש וביצועי מערכת הכינון והירי.

אפשר לציין שלוש מהפכות עיקריות בהתמודדות הזאת:

- הופעת המטען החלול וטיל הנ"ט. המיגון הקלסי של הטנק, שהתבסס על פלדה, לא יכול היה לעמוד בפני כושר החדירה של המטען החלול שהלך וגדל. הפתרון לבעיה היה פיתוח "מיגון מיוחד", בעל יעילות בליסטית גבוהה (במשקל נתון) שיאפשר יכולת התמודדות נגד נשק הנ"ט שמתפתח אף הוא כול העת במקביל להתפתחות הטנק.

- הופעת מסוק התקיפה שהיווה איום חדש לטנק בזירה, בהיותו בעל כושר תמרון טקטי גבוה מזה של הטנק ובעל יכולת ירי שלו אל גג הצריח הממוגן פחות. כדי להתגבר על כך, שופר המיגון הבליסטי של גג הצריח, נוספה לטנק מערכת עקיבה ונעילה אוטומטית שפותחה להקנות לו יכולת ירי על מטרות נעות, ומשפרת את יכולת התמודדות הטנק מול המסוק.

- המהפכה השלישית – הקניית הגנה היקפית, שיש בה מענה לנוכח הופעת טילי נ"ט בעלי עוצמה גבוהה (המסוגלים לחדור פלדת שריון בעובי מעל למטר). הפתרון לבעיה זו התאפשר על ידי שימוש במיגון אקטיבי שמזהה ומשמיד את הרש"ק של הטיל בטרם הגעתו לטנק. המערכת הזאת מגינה למעשה על הטנק מכול זווית, היקפית ועילית (במרחב כדורי למחצה).

הדורות שקדמו למרכבה סימן 4

טנקי מרכבה סימן 1 ו-2 התבססו על מכללים עיקריים הקיימים בטנקים אחרים

תל"ד דוד אנג'ל

לגוף מרכבה, ולכן כול מרכיביו, העשויים פלדה, תורמים להגנה על הצוות (בעוד שמרבית הטנקים בעולם המזק"ם בטנק מבוסס על מוטות פיתול, ולמזק"ם שלהם כול תרומה להגנה הצוות).

- הפיתוח יהיה בשיטה הטלסקופית, דהיינו: תחילת הייצור הסדרתי נעשית עוד בזאת הפיתוח (לאחר ניסוי ראשוני). שיטה זאת מצמצמת את זמן הפיתוח עד להצטיידות סדרתית באופן משמעותי.

- מנהלת הפרויקט תפעיל לצרכי הפרויקט גופים קיימים במערכת הביטחון. כך לדוגמה תפעיל מנת"ק את המש"א לצורך קו ההרכבה של הטנק, את חיל החימוש לצורך הניסויים והבחינה, את גופי ההרכשה, והייעוץ המשפטי במשרד הביטחון ועוד.

- חיל השריון יהיה שותף מלא בקביעת הדרישות המבצעיות ובתהליכי הפיתוח והקליטה של הטנק בצה"ל.

המניעים והמשמעויות של פיתוח דור חדש

שלושה גורמים עיקריים מעלים את הצורך למעבר לדור חדש של טנקים:

- צורך מבצעי המתעורר מההתפתחות משמעותית בזירת הלחימה, כגון הופעת טנק אויב חדש בזירה, או איומים המחייבים מתן מענה חדש.

- הטנק הנוכחי הגיע לקצה גבול היכולות שלו, כלומר מוצו בו כול השדרוגים האפשריים ואין בו יתירות ליישום פיתוחים חדשים.

- פריצת דרך טכנולוגית ויכולת טכנית המאפשרת את מימושה.

כאשר היישום של כלל האפשרויות האלה מהבחינה המבצעית, הטכנית, הלוגיסטית

וכן לאור הצורך להתקין במרכבה מנוע חדיש ומודרני בהספק גדול, שישפר את הניידות וכושר העבירות ויאפשר גם תכנון אופטימלי של התובה.

לפיכך החל פיתוח של מנוע 1500 כוחות סוס בחברת MTU הגרמנית, והקבלן הראשי שנבחר היה חברה אמריקאית, דבר שאפשר שימוש בכספי הסיוע האמריקני. למנוע הותאמה תיבת הילוכים אוטומטית שפותחה בחברת רֶנְק (Renk) הגרמנית.

תובת סימן 4

בד בבד עם פיתוח חטיבת הכוח, החל תכנון גוף התובה. לאור הביצועים המצוינים של מזק"ם סימן 3 ואמינותו הגבוהה, הוחלט להמשיך ולהתבסס על המזק"ם הזה, תוך ביצוע מספר התאמות ושיפורים. חזית התובה והסיפון הותאמו לחטיבת הכוח החדשה, כמו כן יוחסה חשיבות רבה לשינוי הסיפון (מכסה המנוע) בחזית למישורי, לשיפור תצפית הנהג ותתאפשר אופטימיזציה במיגון החזית. עקב כך גם הופחתה החתימה התרמית של המנוע.

ניסויי דגמי תובה וחטיבת כוח 1500 כוחות סוס נמשכו כמה שנים, הופקו לקחים ובוצעו שיפורים, ובשלהי שנות ה-90 הגענו לבשלות מלאה לייצור סדרתי.

צריח

החל משנת 1997 הוצגו בפני האלוף טל קונספטים ורעיונות של תצורות צריח שונות. תצורות אלה נפסלו על ידו. בשלהי 1999 הוצג דגם צריח (Artist concept) שכלל את העקרונות הבאים:

- התקנת מיגון היקפי ועילי בגג הצריח (בשונה מהמיגון המקובל המספק גזרת הגנה חזיתית בלבד), שייחן מענה לטילי הנ"ט המתקדמים.
- ביטול פתח מדף הטעון, לצורך כיסוי מרבי של גג הצריח במיגון מסיבי כנגד תקיפות עיליות של טילים בעיקר ממסוקי קרב.

התנעת פיתוח סימן 4

ההחלטה הפורמלית לכניסה לפיתוח סימן 4 התקבלה על ידי האלוף טל בחודש ספטמבר 1999, חודשיים לפני שנפל למשכב, עם הגעתו למסקנה שמלאו התנאים המצדיקים מעבר לדור חדש. היעדרותו של טליק, הכוח המניע והמחליט בשלב הזה של הפרויקט, הייתה קושי בפני עצמו וגרמה ללבטים וספיקות אצל מספר גורמים. תא"ל דוד אנגל אשר מונה לראש מנת"ק כשבועיים לאחר שטליק חלה וחדל לשמש בתפקידו, המשיך והוביל את הפרויקט בתנופה, תחת חסותו ותמיכתו האיטנה של מנכ"ל משהב"ט אז האלוף עמוס ירון.

קונספט הצריח האחרון שהוצג בפני טליק בטרם חלה, ואף אושר על ידו עקרונית, היה גדול ממדים עם מיגון היקפי ומיגון גג מסיבי. הרושם היה כי זו לא המילה הסופית וטליק עתיד היה

תא"ל דוד אנגל על רקע טנק המרכבה סימן 4

להגנה בפני איומי חל"ך (חומרי לחימה כימיים), לצד מערכת על לחץ.

קפיצת מדרגה זו ביחס לדורות הקודמים והשינויים הנ"ל אפשרו גם:

- ייצור טנקים במשך תקופה ארוכה (ביחס לסימן 1 ו-2), שמשמעו צבירת כמות גדולה של טנקים מאותו סוג בסד"כ, דבר המקל על הלוגיסטיקה.
- ביסוס אמינות הטנק והפקת לקחים, כגון שיפור אמינות חטיבת הכוח לכדי 1000 שעות ממוצע בין תקלות (MTBF).

גיבוש ההחלטה לפיתוח סימן 4

האלוף ישראל טל נהג לטעון שביצועי טנק סימן 3 כה טובים, עד כי נדרש שינוי מהותי מאוד כדי לעבור לדור חדש. לא שלא היו לטליק רעיונות לאותו טנק עתידי, אך בעוד שלגבי התובה העתידית וסוג חטיבת הכוח, התמונה הייתה ברורה, הרי שלגבי תצורת הצריח ומערכותיו הייתה אי ודאות שנמשכה עד שלהי שנת 1999. בכל שנות ה-90 ומעבר לכך, נמשך ייצור מרכבה סמן 3. המעבר לפתוח סימן 4 התגבש והותנע כשהתמלאו כמה תנאים והבשילו רעיונות לכדי יכולת ביצוע מעשי. להלן הפירוט:

חטיבת הכוח

הצורך במנוע מודרני שישמש ב-30-40 השנים הבאות את טנקי המרכבה סימן 3 (שהם בעלי הספק 1200 כוחות סוס וטכנולוגיה מיושנת של קירור אוויר) עלה עוד באמצע שנות השמונים של המאה הקודמת, לנוכח החשש מעתידה המעורפל של יצרנית המנוע טלדיין

(כגון מגח ושוט). לדוגמה המנוע האמריקני של חברת טלדיין (שהספקו הוגבר), תותח 105 מ"מ, מערכת הנעת הצריח ההידראולית ועוד (במרכבה סימן 2 הוחלפה ממסרת ההילוכים לאוטומטית). לעומתם בטנק מרכבה סימן 3 יש כבר "קפיצת מדרגה". לראשונה בעולם יושם בו מיגון בליסטי מודולרי, שמאפשר החלפה והתקנה של מיגונים חדשים לפי הצורך, וכן מערכות חדשניות נוספות. סימן 3 התחרה בהצלחה בטנקים המודרניים בעולם.

המאפיינים העיקריים של מרכבה סימן 3 הם: ● מיגון מודולרי (מודולים המתחברים לגוף הטנק באמצעות מחברים וניתנים לפירוק והחלפה), ● תותח מתקדם בקוטר 120 מ"מ (במקום תותח 105 מ"מ בסימני 1 ו-2),

● מערכת בקרת אש חדשה מאפשרת נעילה ועקיבה אוטומטית לצורך ירי ופגיעה במטרות נעות, לרבות נעילה על מסוקי קרב. כוונת תותחן מיוצבת קו ראייה, שימוש בערוצי צפייה תרמיים וטלוויזיוניים,

● כוונת מפקד פנורמית (מאפשרת תצפית היקפית) מיוצבת קו ראייה, ● מנוע 1200 כוחות סוס ומזק"ם חדש, המשפרים את העבירות והניידות, ● מערכת בקרת צריח חדשה, כלל חשמלית, להנעת הצריח והתותח, (במקום מערכת הידראולית המבוססת על שמן בסימן 1 ו-2). המערכת איפשרה תא לחימה "יבש" ללא שמן ובכך שיפור שרידות משמעותי.

● מערכת מיזוג אוויר, מבוססת על קירור אישי לכול איש צוות, בשילוב מערכת סינון מרכזית

וממנו נגזרו לוחות הזמנים לסיום הפיתוח וכניסה לייצור סדרתי של המכללים, מועד האספקה של המערכות לליין, קיפול ליינ סמן 3 והיערכות לסמן 4, כמו כן עריכת תוכנית גיבוי למקרה של עיכובים בפתוח מערכות, שתאפשר למרות זאת ניפוק טנקים.

לצד הפיתוח המואץ וכדי להוזיל מחירים ולשמר את מחיר היעד שנקבע למרכבה סמן 4, אישר מנכ"ל משהב"ט להתקשר עם מספר חברות, שהן ממלא ספק יחיד, בהתקשרות ארוכת טווח, דהיינו ביצוע הזמנה של 400 ערכות, אישור שביסס עוד יותר את החלטה לייצור הטנק ושמירת רצף אספקות.

כמו בתהליכי פיתוח רבים, גם כאן לווה הפיתוח באתגרים טכניים משמעותיים כגון:

- הצורך להנמיך את גובה הטנק חייב מתן פתרון יצירתי מיוחד בגג הצריח ובמיגון הגג.
- בדגמי הפתוח הראשוניים עם תצורת הצריח הסופית התברר כי מרכז הכובד של הטנק זז והטנק אינו מאוזן. הדבר חייב שינויי תכנון מהירים במזק"ר, כול זאת כאשר ייצור התובה כבר היה בעיצומו בליין.

ההחלטה של קביעת יעד לוח זמנים למועד ניפוק הטנקים כבר בתחילת הדרך דהיינו בשנת 2000 הייתה רווית סיכונים, יומרנית ועל גבול הבלתי האפשרי, אך היא התבררה כנכונה וטקס גלילת הדגמים הראשונים של מרכבה סימן 4 התקיים ביוני 2002, ושנה לאחר מכן החלה הספקה סדרתית של הטנקים.

טכס הגלילה של הטנקים התקיים במעמד שר הביטחון מר פואד בן אליעזר, הרמטכ"ל שאול מופז, מנכ"ל משהב"ט, אלופי המטה הכללי, סגן שר ההגנה האמריקאי מר גורדון אינגלנד, שגריר ארה"ב בישראל, ותיקי השריון וגורמים רבים נוספים.

הדין בשאלת עתיד הטנקים

מדי פעם עולה השאלה האם הטנק סיים את תפקידו בשדה הקרב המודרני. מאז הולדת הטנק, לפני יותר ממאה שנים, הועלו טענות שהנה עומד להופיע נשק חדש, שיבטל את הצורך בטנקים. אף על פי כן המשיכו בעולם לייצר טנקים ונשק "חדש" כזה עדיין לא נמצא. יש הטוענים גם כי הסתיים עידן קרבות הגדולים של שריון נגד שריון, ולמרות זאת צפוי כי הטנקים ימשיכו לשמש יסוד מרכזי ומכריע בלוחמת היבשה עוד שנים רבות, בזכות יכולתו בתמרון, בניידות, בכוח האש, וביכולת השליטה והחזקת שטח, בכול מזג אוויר ובכול תנאי הקרקע. כדי להתאים את מכלול האמצעים הנדרשים לשדה הקרב, פותחו כלים משוריינים נוספים, שיחד עם הטנקים ישלבו יכולת לחימה של כוחות חי"ר והנדסה, תוך מתן הגנה מרבית לצוותים. תמהיל זה כולל נגמ"ש כבד בעל רמת הגנה מרבית – הנגמ"ש הזחלי נמ"ר (נגמ"ש מרכבה) והנגמ"ש הגלגלי "איתן" בעל הניידות הגבוהה, שיחליף את הנגמ"ש הוותיק אם-113 ("זלדה").

דוד אנגל במלחמת יום הכיפורים על גשר הדוברות

האלוף ישראל טל, הרמטכ"ל רבאלוף שאול מופז ותא"ל דוד אנגל בטקס גלילת טנק המרכבה סימן 4

תמיכתם של מפקד זרוע היבשה האלוף יפתח רון טל והאלוף (במיל) יוסי בן חנן שעמד בראש ועדת היגוי למרכבה, ותמיכה של חיל השריון. בשלב הזה היה צורך באישור התצורה הסופית של הטנק. אבן נגף משמעותית היה הצורך בקבלת החלטה השונה מקביעתו העקרונית של טליק שהעדיף צריח ללא מדף טען. כדי לבסס החלטה אופטימלית כונסו פורומים שונים, לרבות של ותיקי חיל השריון, ולבסוף הוחלט כי תבוצע הכנה לפתח בגג עבור מדף טען, אך בשלב הראשון הוא יישאר סגור. (ברבות הימים החלטה זו שונתה וכיום הטנקים כוללים מדף טען).

כדי לקבוע יתדות, להסיר את חששות המתלבטים וכדי לנסוך ביטחון, קבע ר' מנת"ק תא"ל דוד אנגל יעד למועד ניפוק הטנק הסדרתי הראשון מקו הייצור במש"א. יעד זה "כיל" את כלל המערכות והגורמים השונים להתכוונן אליו,

לשנות את דעתו בנושא. בהתייעצויות שקיים ר' מנת"ק עם קציני שריון בכירים, לא נותר ספק כי כלי בממדים שכאלה אינו בר קיימא בזירת הלחימה. לפיכך בתוך שבועות ספורים הוכן על ידי ענף צריח ברפ"ט, בשיתוף ענף מיגון במנת"ק, דגם בתצורה גאומטרית חיצונית חדשה ומרשימה, בעל ממדים סבירים, אשר אושר להמשך פיתוח וייצור סדרתי.

באשר לתובת סמן 4: העובדה שהתובה עם חטיבת כוח 1500 כוחות סוס השלימה כאמור ניסויים במשך כמה שנים, אפשרה להתחיל את ייצורה במש"א כבר בתחילת הפיתוח ובכך לחסוך זמן יקר.

במקביל להתנעת פיתוח סמן 4, פותחו ושופרו מערכות רבות, שהעיקריות בהן:

- מערכת בקרת אש ובקרת צריח שכללה כוונת תותחן משופרת עם ערוצי ראייה תרמית וטלוויזיונית חדשה וכוונת מפקד תרמית-טלוויזיונית מיוצבת,
- מערכת חדשה להנעת צריח בצידוד והגבהה,
- תותח 120 מ"מ עם מערכת רתיעה משופרת, המאפשרת שימוש בתחמושת אנרגטית יותר ומקנה טווח וכושר חדירה גדולים יותר,
- מערכת שליטה מרכזית לאנשי הצוות באמצעות מחשבי תצוגה נוחים,
- מערכת עזר לניהול קרב כולל יכולת ניווט,
- מצלמה אחורית המאפשרת הכוונה הטנק לאחור,
- תא תחמושת להזנת פגזים באופן חצי אוטומטי,

מדף מפקד ממוגן

● הפיתוח התשתיתי של המיגון האקטיבי "מעיל רוח" שנעשה במפא"ת, הועבר לפיתוח היישומי במנת"ק. מערכת המיגון האקטיבי היא למעשה המענה למהפכה השלישית בשריון שפירושה מתן הגנה יקפית במרחב חצי-כדורי (המִיִּסְפֵּרִי) בממד האופקי והאנכי, באמצעות תקיפה ונטרול הראש הקרבי של האיום לפני שיפגע בטנק עצמו. ההתקנה של מערכת "מעיל רוח" בטנקים נעשתה בפועל כמה שנים לאחר שהחל ניפוק טנקי סימן 4 למערך השדה.

מחלוקות, לבטים ואתגרים בתחילת הפיתוח

במקביל להתנעת הפיתוח הועלו על ידי גורמים שונים במטה הכללי ספקות באשר ליכולת המשך הפיתוח של מרכבה סימן 4 בשל היעדרותו של טליק מהפרויקט. בין השאר עלתה ההצעה להמשיך בייצור סימן 3 וכן הועלו הצעות לאמץ ולספח את מנת"ק ורפ"ט לאגפים אחרים, כמו גם ההצעה לפתח טנק כלאיים של "מרכבה סימן שלוש וחצי", כלומר צריח סימן 3 ותובה סימן 4. למותר לציין כי כול ההצעות הנ"ל נגדעו באיבן. התמיכה והגיבוי מנכ"ל משהב"ט עמוס רון הייתה אבן יסוד בהצלחת הפרויקט, כמו גם

הצגת דגם צריח של מרכבה 4 לאישור ראש מנת"ק בשלב הפיתוח

סיכום

לאחר למעלה מחמישים שנה מאז הוחלט לפתח וליצר טנק ישראלי, אפשר להביט לאחור ולסקור את ההישגים הרבים של המיזם:

- שינוי פני חיל השריון, שהצטייד וממשיך להצטייד רק בטנק ישראלי "כחול לבן" המותאם לצרכי צה"ל ומהווה את אחד הטנקים הטובים בעולם, בעל יכולות ייחודיות,

- יכולת פיתוח פלטפורמות יבשתיות מתקדמות, הקיימת רק במספר מצומצם של מדינות, כגון משפחת הנמ"רים – נגמשי מרכבה, רק"ם חילוץ ורכב גלגלי ממוגן ה"איתן",

- פיתוח תעשייה מודרנית ומגוונת המפתחת ומייצרת מערכות מתקדמות,

- יצירת תעסוקה בפיזור ארצי מהגליל ועד הנגב, העוסקת בייצור מערכות ופריטים לקו הייצור של הטנק,

- הישגים כלכליים כתוצאה מיצוא של מערכות המבוססות על ידע וטכנולוגיות שהושגו בפיתוח המרכבה,

- וכמובן הושגה מטרתו העיקרית של המיזם – עצמאות באספקת טנקים לצה"ל, המותאמים לצרכים המיוחדים לו.

***תא"ל (במיל) דדו אנג'ל** שימש ראש פרויקט המרכבה (ראש מנת"ק) בשנים 2003–1999 ובתקופתו החלו הפיתוח וההצטיידות במרכבה סימן 4.

אל"ם (במיל) יהודה לוי שימש רמ"ח ייצור ופיתוח במנת"ק, ולאחר שחרורו מצבא הקבע חזר לפרויקט כאזרח.

את הפלטפורמה הקיימת, תוך ביצוע שדרוגים המהווים קפיצת מדרגה, ואשר אינם כרוכים בתוספת משקל משמעותית, ומונעים את הצורך בפיתוח כלי חדש. דוגמאות לכך: התקנת מיגון אקטיבי הנותן הגנה היקפית במרחב חצי כדורי (הֶמִיסְפֵּרָה), שיפור עוצמת האש באמצעות סוגי תחמושת אנרגטיים יותר, וכן שיפורים מדי פעם במערכות בקרת האש ובאמצעי התצפית והכינון.

טנק מרכבה סימן 4 הנמצא בזירה כמעט שני עשורים וצפוי להישאר בזירה עוד שנים רבות, ואפשר לציין בסיפוק כי הוא נותן מענה לשלושת המהפכות בשריון – הגנה טובה בפני טילים, הגנה כנגד תקיפות של מסק"רים וכן גם מערכת אקטיבית

אל"ם (במיל) יהודה לוי

"מעיל רוח" הנותנת הגנה במרחב כדורי למחצה ומסייעת באיתור האיום והשמדתו. גם חזונו של האלוף טל לאפשר לחימה במדפים סגורים קרוב להתגשם, ואולי תהייה זאת גם המהפכה הבאה בשריון. את ניצניה ניתן לראות בגרסה החדשה של **מרכבה סימן 4 ברק** הכוללת בין השאר קסדה המאפשרת תפעול הטנק מבפנים מבלי שאנשי הצוות יהיו חשופים לאיומים האופייניים במיוחד בשטח בנוי.

על שולחנות התכנון, נבחנים קונספטים של פיתוח פלטפורמה קלה וקטנה יותר מטנק מערכה עיקרי גדול וכבד ואולי אף עם 2–3 אנשי צוות בלבד. בכל מקרה לא מדובר בייצור בשנים הקרובות.

לצידם אנו עדים גם לכניסתם של אמצעי לחימה נוספים ועתידי טכנולוגיה כגון רחפנים, מכ"מים וחיישנים שונים שישולבו עם כוחות הקרקע המתמרנים, ויהיו חלק בלתי נפרד ממכלול שדה הקרב המודרני העתידי.

במבט על פלטפורמות טנקים שעומדות

בקריטריון "טנק מערכה עיקרי" (**MBT – Main Battle Tank**) כגון אברמס האמריקאי IM, ליאופרד הגרמני, המרכבה ואחרים – טנקים שייצורים החל לפני עשרות שנים והם עדין בשירות מבצעי – נמצא כי מבוצעת בהם סדרה של שדרוגים ושיפורים בתצורת הפלטפורמה הקיימת. עם זאת לא נעשה בצבא כלשהו מעבר לפיתוח תצורת טנק חדש לחלוטין (השונה במהותו

ומבנהו מהמדגם הקודם), ולא הוצגה מערכת חדשה שתחליף את מקומו של הטנק בזירה.

ניכר כי בטנקים אלה, היחס בין ביצועי הטנק לגודל הפלטפורמה הוא אופטימלי, ומתקיימים בו מרב מרכיבי היסוד בבסיס התכנון דהיינו: ניידות, עוצמת אש ומיגון. הטנקים מצוידים בתותח 120 מ"מ, במנוע 1500 כוחות סוס, ובמיגון מתקדם. שינוי באחד הפרמטרים הנ"ל, עלול להפך את האיזון, להעלות את משקל הטנק ולהגדיל את ממדיו, ויחייב פיתוח פלטפורמה גדולה יותר וישפיע לרעה על היבטים מבצעיים, יביא למגבלות בתנועה, במעברי גשרים, במובילי טנקים ועוד. לפיכך, הנטייה כיום היא לשמר

סואץ אינה סטלינגרד

סא"ל (במיל) דוד כספי

ק"מ ברחובה הראשי של העיר, ולהתייצב מול פורט איברהים. לא תיאום בין הכוחות, לא סיוע, לא מפות, לא מודיעין מינימלי... וחטיבת הצנחנים שנועדה לסייע בטיהור העיר תקועה מאחור. לחימה בתוך שטח בנוי, אינה משאת נפשם של שריונרים, אך כאמור הכול היה בחיפזון וללא כול הערכת מצב מינימלית.

אירועי הפריצה והלחימה

נחום נכנס עם גדודו לאחר שתידרך חייליו לנסוע צמודים ולא לסטות לסמטאות צדדיות. לא לקח זמן רב והגדוד נלכד בתוך "התופת והגיהנום" – יריות מכול חלון ומרפסת, טנקים החלו להיפגע, מפקדים שהיו חשופים בצריח נהרגו וכול המ"פים נפגעו, זעקות שבר בקשר, אנשי צוות החלו לתאר את מצבם הקשה, המג"ד איבד את השליטה על הגדוד והוא עצמו נפצע והרגיש "שכוחותיו הפיזיים והנפשיים אוזלים". בכוחות אחרונים הצליח ליצור פחות או יותר קשר כלשהו עם יחידות המשנה והחליט להמשיך קדימה וגם פינוי נפגעים לפנים. יום מקולל זה הסתיים סוף סוף כשהגדוד מילא את משימתו במחיר נוראי של 64 נפגעים, מהם 18 הרוגים ו-46 פצועים. האם היה כדאי?

מסקנות ולקחים

נחום מחבר הספר מביא כמה תהיות, לקחים ומסקנות שלו מן האירוע, להלן בניסוח שלי ולמיטב הבנתי:

- הפקודה שירדה לאוגדונר ברן לכבוש סואץ, נראתה כאילו הבחירה בידי –אם יתרשם שסואץ כמו סטלינגרד, יוכל להחליט לא להיכנס – האמנם?
- האמנם 18 הרוגים חשובים פחות מכיבוש העיר, שלא היה כול יתרון טקטי או אסטרטגי משמעותי בכיבושה?
- במרחב הלחימה, שהו כוחות נוספים, מדוע לא נעשה בהם שימוש כדי לסייע לגדוד?
- לא נוהל קרב, לא תיאום בין כוחות, לא סיוע אווירי או ארטילרי, לא מודיעין מינימלי, לא סיוע חי"ר, ושר הביטחון דיין מורה בקור רוח וללא הערכת מצב לפרוץ!
- האם לא הייתה מוטלת החובה על מפקד האוגדה "ברן" להעריך ולעדכן בסיכונים את אלוף הפיקוד? על מי נופלת האחריות לכול המהלך הזה??
- תעצומות הנפש שנדרשו מהמג"ד נחום זקן, לעמוד במשימה על אף מציאות נוראה מכל, היו לא אנושיים ועל כך עוטר נחום בעיטור העוז.
- גלי נאות – בהיותי מ"מ בפלוגת הסנטוריונים הראשונה, בפיקודו של גורדיש הייתי מפקדו של נחום. כאשר נתבקשנו להמליץ על מועמדים לקורס מט"קים המלצתי על נחום, כאשר נזכרתי באמרתו של נפוליון לאמור:
- "בציקלוננו של כל חייל נמצא שרביט הגרל" ואכן נחום הגשים זאת.

כותרת המשנה של שם הספר המרתק שכתב תא"ל (במיל) נחום זקן היא "סיפור הלחימה של גדוד 433 במלחמת יום הכפורים". הספר אמנם מביא את קורות הגדוד מראשית המלחמה, אך גולת הכותרת היא סיפור הלחימה של גדוד 433 מחטיבה 500, בפיקודו של המג"ד סא"ל נחום זקן, בעיר סואץ בציר סרג' (רחובה הראשי של העיר. בקרב בעיר סואץ השתתפו גם כוחות נוספים). "למרות המכה האנושה שחטף במרכז העיר, כאשר מחצית מלוחמיו נפגעו וכול שדרת הפיקוד שלו חוסלה, המשיך נחום לחתור להשלמת המשימה. מבחינתה של יחידה לוחמת, מילוי משימה הוא חזות הכול. מקם שכבשנו אסור לנטוש, התקפה שהתחלנו צריך לסיים. למרות הנפגעים היה צריך להמשיך את התקיפה ברמת האוגדה, כפי שעשה נחום ברמת הגדוד, עד להשתלטות על העיר ולהשלמת הכיתור של הארמיה השלישית" (מדברי הפתיחה של רב-אלוף במיל) אהוד ברק, לשעבר הרמטכ"ל, ראש הממשלה ושר הביטחון).

עוד כותב אהוד ברק בהקדמה: "זהו ספר עמוק ומבריק, מרתק וסוחף, זורם, קלוח ומ עורר מחשבה. המחבר מצליח להנגיש ולהאיש תופעות לא אנושיות של מלחמה והרג, תעוזה והקרבה, נחישות ודבקות במשימה. הספר עשיר בעדויות של לוחמים המתארות את המצבים הבלתי נתפסים שחוו בגופם ובנפשם... נחום ולוחמי 433 ראויים שיהיו לדוגמה ולמופת על עוז הרוח והאומץ, היוזמה, התושייה, תעצומות הנפש וההקרבה".

בליל 24 באוקטובר 1973 התכנסה אוגדה 162 של ברן במרחב העיר סואץ, עם שלוש חטיבותיו: 500 של אריה קרן, 460 של גבי עמיר ו-217 של נתקה.

לאחר תשעה עשר ימי לחימה קשים וחציית התעלה, נערך גדוד 433 בפאתי העיר סואץ עם 19 טנקים, 12 נגמ"שים וחל"מים, כשהכוחות מותשים, שחוקים וכואבים, כאשר הפצועים וההרוגים הרבים (כ-16) נותרו מאחור. עדיין לא שיער אף אחד בגדוד שהגרוע מכול עוד לפניו.

על לחימתו הנועזת ותעצומות הנפש שנדרשו מהמג"ד נחום זקן, לעמוד במשימה על אף מציאות נוראה מכול, הוא עוטר בעיטור העוז.

הפקודה

בעקבות הפקודה שהעביר סגנו של אלוף פיקוד דרום למפקד האוגדה אברהם אדן "ברן", "לכבוש את סואץ אם אינה סטלינגרד", הורה "ברן" לחטיבה 500 בשעה 05:20 בבוקר, להיערך לכיבוש העיר, תוך שהוא מוותר על נוהל קרב סדור, בגלל לחצי הזמן להפסקת האש. דיין שנחת באוגדה עדכן שלא תהיה כול אפשרות לסיוע אווירי או ארטילרי, כי ב-0700 תיכנס לתוקפה הפסקת האש.

גדוד 433, קיבל הפקודה לפרוץ ראשון בציר סרג', לאורך 4-5

כריכת הספר "סואץ אינה סטלינגרד", הוצאת מערכות, 2021, 332 עמודים, כריכה רכה

קרב ואדי מבעוק 14 באוקטובר 1973

עוברת לידי צה"ל. במהלך השנים פורסמו מאמרים ותיאורים של הקרב בוואדי מבעוק מנקודת המבט של משותף. התחקיר בספר זה עוסק בקרב השלם שבו אוגדה 252 לחמה בניהול קרב חירום בסד"כ מאולתר כנגד חטיבה 3 משורינית של דיביזיה 4, המתוגברת בגדוד ממוכן 339 מחטיבה 113 של דיביזיה 6 והשמדה אותה בתוך שעותיים.

הספר מבוסס על תחקיר של המחבר בסיוע מחלקת היסטוריה בצה"ל. המחבר תא"ל (במיל) גדעון אבידור היה מג"ד 46 לפני המלחמה, ובעת המלחמה היה קצין אג"ם של אוגדה 252 שניהל את הקרב הזה מהחפ"ק האוגדתי.

קרב ואדי מבעוק היה אחד מסדרת קרבות שנערכו ב-14 באוקטובר 1973 לבלימת ההתקפה המצרית. קרבות נוספים נערכו בגזרה הצפונית של אוגדה 162 כנגד חטיבה 15 המצרית, בגזרה המרכזית של אוגדה 143 כנגד חטיבה 24 המצרית וכוחות של דיביזיה 21 המצרית, ובגזרה הדרומית קרב של אוגדה 252 על ידי חטיבות 164 ו-401 כנגד חטיבה 11 המצרית בציר המתלה והג'די וכנגד חטיבה 3 של דיביזיה 4 המצרית בוואדי מבעוק.

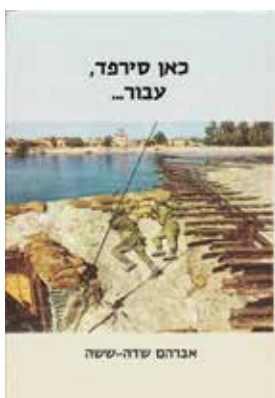
כול הקרבות הסתיימו בניצחון מוחץ של צה"ל והיום הזה היווה נקודת מפנה במלחמה כולה, כאשר היוזמה בחזית הדרומית

כריכת הספר קרב ואדי מבעוק 14 באוקטובר 1973

כאן סירפד, עבור...

הצפון, מג"ד טנקים 531 בחטיבה 500 בפיקוד המרכז, קצין ההדרכה במפקדת גייסות השריון, סגן מפקד בית הספר לשריון, מבקר בכיר ביחידת מבקר מערכת הביטחון.

השירות בשריון לאורך כול תפקידיו חרות בנפשו, וביולי 2020 יצא לאור הספר הרווי אהבה לשריון ומשופע בצילומים ובתעודות ממהלך שירותו. המחבר מקדיש את הספר לחייליו – לוחמי הפלוגה המסייעת, לוחמי פלוגת החרמ"ש, לוחמי פלוגת הטנקים, כי"ש, בתוככי הדיונות והביצות, בקור הצורב ובלהט החמסין המדברי, בין שריקות הקליעים, הפגזים ודממת המוות – נצרבו נשמותינו, לחבק ולשמור אחד את השני".

המחבר אל"ם (במיל) אברהם שדה-ששה היה מ"פ במלחמת ההתשה בסיני בגדוד 195 ואות הקריאה שלו בקשר היה "סירפד". הספר מביא סיפורו האישי של המחבר במהלך שירותו, החל בגיוס לשריון באוגוסט 1965 ועד שחרורו ממילואים בצה"ל, בתפקידו ביחידת מבקר מערכת הביטחון, בקיץ 2007, לאחר מלחמת לבנון השנייה. בין שלל תפקידיו: מ"מ טנקים בגדוד 52 במלחמת ששת הימים, מ"מ טנקים בגדוד 195 במלחמת ההתשה בסיני, קמב"ץ חפ"ק באוגדה 146 במלחמת יום הכיפורים ברמת הגולן, קצין האג"ם בחטיבה 401, קמב"ץ אוגדה 252 בסיני, קצין אג"ם באוגדה 90 בפיקוד

הוצאה עצמית של המחבר אברהם שדה-ששה, יולי 2020, 195 עמודים, כריכה קשה

סיפור הקרב של גדוד 129 מחטיבה 8 בששת הימים

המאמצים העיקריים (השני של חטיבת גולני) של צה"ל במסגרת ההבקעה לרמת הגולן. כוחות חטיבה 8 תוכננו לנוע מגבעת האם (גבעה מצפון לכפר סולד) ולכבוש את זעורה ועין פית, אולם עקב טעות בניווט המשיך הגדוד שהוביל את הטור החטיבתי, גדוד 129, אל קלע וכבש אותה לאחר קרב קשה. יתר כוחות החטיבה המשיכו כמתוכנן וכבשו את זעורה ועין פית.

גדוד 129 – כלל חמש פלוגות טנקי שרמן אם-50 ואם-51, בפיקודו של סא"ל אריה (בירו) דיין.
לצפייה בסרט, 24 דקות, ראו כאן:

בעקבות - מסלול קרבות מלחמת ששת הימים בירושלים

והירדנית לאחר 48, הקמת האוניברסיטה העברית, ההתארגנות על הר הצופים, הקו העירוני עד 67, קטעי שירה ופרוזה מהקלסיקה של ירושלים של יצחק שלו, חיים גורי, חיים חפר, אביגדור המאירי ("מעל פסגת הר הצופים"), חיים באר ונוספים. הוא כולל גם רשימה ארוכה של מקורות להעשרה למתעניינים להרחיב ידע.

בחמישה פרקים כולל הספר תיאור הקרבות ומסלולי סיורים ובכך הפוך למקור מצויץ למורשת קרב ובסיס לסיורים של אזרחים מהארץ ומהעולם. תיאורי הקרבות מפורטים ברמה המתאימה לאנשי צבא ולקהל אזרחי צעיר ומבוגר. בולטת ההערכה המרגשת לזכרם של הנופלים ולאזכור שמות המפקדים בכול היחידות, כולל קורות חיים של בולטים ביניהם. כול סיור בעקבות אתרי קרבות ששת הימים בירושלים הוא יעד להיכרות משולבת של מורשת הקרב עם היסטוריה כללית.

המחברים רואים בספר מפעל חיים של ממש. הוא מהווה מקור בסיסי למי שמכינים אירועי תוכן שונים על ירושלים, תלמידים, צוערים, אנשי תרבות וקהל רחב. זה ספר למיטיבי לכת ולמיטיבי דעת.

(מוויקיפדיה)

"בעקבות - מסלולי קרבות מלחמת ששת הימים בירושלים" הוא מדריך סיורים ייחודי המשלב בין תיאור הקרבות לשחזור של העיר, ובין תיאור מפורט של מסלולי הסיורים המזמנים היכרות מקרוב עם אתרי הקרבות.

ספר זה מתאר את הרקע לפרוץ מלחמת ששת הימים, ומציע לקוראים ולמטיילים הצעות לסיורים בעקבות משחרי ירושלים במלחמת ששת הימים: החטיבה הירושלמית, חטיבת הראל, חטיבת הצנחנים וחיל האוויר.

הספר סוקר בתמציתיות את קורות מלחמת העצמאות בירושלים וסביבתה ואת המציאות הביטחונית של ירושלים החצויה (1948-1967) על תופעותיה הייחודיות: "הקו-העירוני" ו"מובלעת הר הצופים".

הספר כולל חמישים מפות: מפות רקע, מפות קרב ומפות סיור, המופיעות בצמוד למפות הקרב, באופן המאפשר למטייל להתוודע אל פרטי הקרבות בתוך תבנית הנוף לפני השטח כפי שהינם היום. שמו של הספר מטעה ולא מסגיר את כול עושר המידע הטמון בו. זה אינו רק ספר של מסלולי קרבות, הוא כולל התייחסות תמציתית לכול מה שנוגע לירושלים בשנים 1948-1967 ואף קצת קודם מתקופת המנדט, כמו תפיסת הביטחון הישראלית

כריכת הספר "בעקבות" של נחמיה זרחוביץ ויוסי לנוצקי, 312 עמודים, הוצאת ספרים כרמל, 2020

ואלה שמות הגיבורים - עפר דרורי

הספר נועד להביא לידיעת הציבור את שמותיהם, בקטגוריות השונות של הגבורה, כפי שקבעה הוועדה. זהו פרסום ראשון אחרי שבעים שנה ובו אפשר להכיר וללמוד את שמותיהם של הגיבורים.

למעלה מחמש עשרה שנים חוקר עפר דרורי את הגבורה של חיילי צה"ל וכוחות הביטחון, ובשנים האחרונות מתמקד בלוחמי מלחמת העצמאות ובגבורתם. ספר זה הוא צעד ראשון בעשיית צדק עם הגיבורים, גם אם באיחור. לדעת המחבר המורשת שלנו חייבת להכיר אותם ואת מעשי גבורתם. בני המשפחות, ילדיהם, נכדיהם והצאצאים לעתיד חייבים להכיר את מעשי אבותיהם ולשאוב מהם תעצומות נפש וגם לחוש גאווה על מעשיהם. צבא ההגנה לישראל והמדינה

כולה צריכים להכיר את מעשיהם ולעתים, מחוסר מידע, לפחות רק את שמותם, כדי לתת להם מקום בכותרת המזרח של עמנו.

הספר החמישי בסדרת "גיבורי ישראל" בשם "ואלה שמות הגיבורים", מביא את שמותיהם של גיבורי מלחמת העצמאות שהומלצו לאות הצטיינות ברמות השונות ואושרו על ידי וועדה צה"לית רשמית, מתוך אלפי המלצות של מפקדים. מרביתם, לצערנו, כבר אינם בין החיים. האותות לא הוענקו בסיומה של המלחמה כמקובל, עקב התנגדותו של דוד בן גוריון שהיה ראש הממשלה ושר הביטחון. בן גוריון חשב שיש להימנע מחלוקת אותות רבים כי יש בכך לדעתו זילות בגבורה.

במבוא של הספר אני מנתח את עבודת הוועדות השונות ומראה כי גם במרחק הזמן החלטתו של בן גוריון הייתה לא סבירה. מניעת האותות מגיבורי המלחמה היא, שרבע מתוכם נפלו חלל במהלך מעשה גבורתם, נותרה כפצע פתוח אצל הגיבורים ואצל משפחותיהם.

כריכת הספר ואלה שמות הגיבורים

עידן המידע וצופני העתיד

החשיבה צריכה להקדים ולהשפיע על כיווני הפיתוח הטכנולוגי ועל תפיסת הלחימה והארגון הנובעים מכך.

הכרך השלישי בסדרה "המרחב הווירטואלי" דן בהופעת ממד חדש בלחימה – ממד המידע, לחימה רצופה שאינה קטלנית, שחשיבותה ומעורבותה במלחמה הולכת וגוברת. היא משפיעה על כול הנוטלים חלק במלחמה ומשלבת הרבה גורמים שבעידנים קודמים לא השתתפו בלחימה, ואשר יכולותיהם ותפקידיהם היו שוליים או לא קיימים, וכיום ובעתיד הם הופכים להיות מרכזיים מאוד, עד כדי שינויים מהותיים במושגי המלחמה, ובתורת הלחימה ודרכיה.

בתקופת המעבר בין עידנים, זו שבה אנו מצויים כיום, יכולות והשפעות עידן המידע משולבות בתוך המערכות הקיימות, כשדרוג טכנולוגי. היכולות הטכנולוגיות מתפתחות במהירות, ובעוד זמן לא רב, השפעתן תקיף את כול תחומי החיים, ותהליכי ההתאמה לעידן הזה נראים כבר כיום היטב בתחומי הכלכלה, החברה התעשייה ועוד. נוצר ממד ווירטואלי שאינו קשור לגיאוגרפיה ואינו מתת אלוה, הוא יציר אדם וכולו מבוסס טכנולוגיה.

זה לא חדש – המהפכה התעשייתית כבר הייתה כאן קודם, ואנחנו חיים על פירותיה קרוב ל-200 שנים. מהפיכת המידע עושה את זה שוב, אבל תחומי השפעתה אינם מתמקדים בתחום הייצור והמכניקה – אלא במידע, בתהליכי מחשבה וניהול, וגם בטכנולוגיות הקשורות במידע.

בעוד שבמערכות האזרחיות, התפתחות עידן המידע משופעת בתחרות בין מפתחים, יצרנים ומשתמשים, במערכות הצבא והלחימה, הפיתוחים הטכנולוגיים חייבים לפעול יחד וזה יקרה רק אם צבא יגדיר כיצד הוא מתכוון לפעול ומה דרישותיו. המימוש שלהם הוא תהליך מתמשך ומורכב ויש לו זמן התפתחות הנמשך על פני עשור – מרעיון למימוש מבצעי. לכן באה סדרת הכרכים הזו להציג את הנושא, ולהציע פתרונות כדי לגרות לחשיבה על העתיד ולהתכונן לקראתו.

סדרה של שלושה כרכים מציגה נושאים לדיון בהשפעת עידן המידע על מלחמה ולחימה. מטרת שלושת הכרכים היא לאתגר חשיבה, לעורר דיון, ולהגיע מוכנים טוב יותר לעידן שבוודאות נמצא בקרבו בעשור הבא ובעשורים שאחריו.

כרך א' "פיקוד ושליטה" דן בשינויים במלחמה ובלחימה: במערכות היחסים שבין מדינות ובין מדינות וארגונים הנתונים במאבק על שליטה. המלחמה תופעה עתיקת יומין, שבכול תקופה נוספו לה מאפיינים ו"כללי התנהגות", שנובעים מ"תנאיי הסביבה" ותואמים אותם, עוברת גם עתה תהליכי התאמה לסביבה המתהווה, והתפשטותם של עידן המידע ותוצריו ניכרים גם בה. כרך זה עוסק במלחמה: ומלחמה מתחוללת בדרך כלל בין מדינות או תוך כדי מאבק בין השלטון לבין גופים אחרים, לרוב, מאבק השתלטות על השלטון. מטרת כרך זה והכרכים שיפיעו בהמשך לעורר דיון ומחשבה לעתיד שלבטח יגיע. אנחנו יכולים להתכונן ולהיערך אליו במחשבה ובעשייה. נקודת המוצא לדיון היא סביבת הביטחון של ישראל ותורת הלחימה של צה"ל.

בכרך ב' "לחימה" מרחיבים את היריעה ודנים בהשפעות על הלחימה, וכדי לעורר דיון ולא להישאר "תלויים באוויר" מוצגת דרך פעולה – ויש בוודאי הרבה אחרות. עידן המידע משנה עד מאוד את נתוני הבסיס לארגון ולפעולה בכול תחומי החיים. מידע זמין לכול צרכן מידע, מכול מקור, בכול זמן. זה אינו קסם – זו טכנולוגיה. זה משפיע על כול תחומי החיים – ואנחנו מצויים בתחילתו של העידן הזה, כאשר תחומים מסוימים כבר פועלים במתכונת תואמת ותחומים שונים כבר בדרך לשם, בעוד שאחרים נותרים מאחור.

העידן לא מגיע כמפץ הגדול, הוא תהליך המתפתח בצורה לא-לינארית, הוא מבוסס על טכנולוגיות. המלחמה והלחימה מושפעים מכך כמו כול תחום אנושי וטכנולוגי אחר.

בהיותו תהליך מתמשך, אזי המעבר לפעולה במתכונת תואמת יכולות הטכנולוגיות הוא הדרגתי ומתפתח. וכמו בכול תהליך,

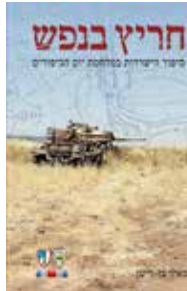

הכריכות של שלושת הכרכים של עידן המידע וצופני העתיד

חריץ בנפש

הקשים, את דאגה לחבריו, את החזרה לקרב לאחר אובדן חבריו בטנק שנפגע, ואת מסע ההישרדות האישי במהלך המלחמה. הספר נקרא בהשתאות ובערכה.

מאיר בן-ריטן, יליד טורקיה, 1952, סיים שם את לימודיו התיכוניים, ובהשפעת מלחמת ששת הימים ביטל את תוכניתו להמשך לימודים בחו"ל, למורת רוחם של הוריו, ועלה לארץ בגפו כדי להתגייס לצה"ל. עד אז לא הייתה לו היכרות מוקדמת עם ישראל ועברית לא ידע כלל. המחבר מאיר בן-ריטן התגייס לצה"ל בדצמבר 1971,

מלחמה היא חוויה קשה. מי שנטל חלק בלחימה מול אויב נראה בעין ותחת אש אויב, מי שראה את חבריו נהרגים לידו במרחק נגיעה וחווה את הסיכוי הממשי להיהרג בעצמו – יוצא מן המלחמה עם חוויה קשה הנחרתת בנפשו לכול חייו. זהו זיכרון בלתי מחיק המשנה לעתים השקפת עולם על מהות החיים.

מי שחווה מלחמה קשה ודאי מעוניין שסיפורו ייודע לקרובים אליו, ולעתים גם לציבור גדול יותר, ויעידו על כך איך-ספור ספרים המביאים את סיפורי המלחמות מנקודת ראות של חוויות הלוחמים. טוב עשה **מאיר בן-ריטן** שהוציא לאור את סיפורו האישי במלחמת יום הכיפורים, לאחר ייסורי נפש ארוכים מאז המלחמה. מן הספר מצטייר המחבר אישיות מרשימה מאוד של אדם שמתמודד בהצלחה עם אושיות החיים, בנסיבות לגמרי לא קלות, ויוצא מנצח תוך שמירה על דמות האדם.

הסיפור של מאיר קולח, ותוך כדי תיאור הקרבות השונים שבהם השתתף הוא מעלה את הרהורי במהלך הקרבות

הוצאה עצמית של המחבר מאיר בן-ריטן, מארס 2021, 92 עמודים, כריכה רכה

ריחן סאנסט

לאות מערכה כעשרים שנה לאחר סיומה. מערכת הבטחון לא מבינה את תחושותיו של החייל הלוחם במשך שנים בתנאים קשים ואפילו לא זוכה להכרה והוקרה על מעשיו ועל הסתכנותו היום יומית. ככה חוו לוחמי מלחמת ההתשה שהוכרו לאחר שלושים שנה, ככה חוו עד לאחרונה לוחמי המלחמה בדרום לבנון לאחר סיום מבצע שלום הגליל (מלחמת לבנון הראשונה) וככה מרגישים הלוחמים שלחמו באינתיפאדה בה סיכנו את חייהם אבל לא זכו להכרת המדינה. אי ההכרה נובע ברובו משיקולים זרים כמו גם כלכליים המונעים מהכרזה על תקופת לחימה כמלחמה אבל גורמים עוול כבד ללוחמים בה.

ריחן סאנסט מוגדר כרומן אף שאני נוטה להאמין שהוא מבוסס על חוויות אמת של המחבר או משהו קרוב אליו. "ריחן" היה מוצב צה"ל הצפוני ביותר באזור הבטחון בלבנון. מוצב מבודד שמטרתו הייתה שמירת המרחב בין מארג' עיון ומובלעת ג'זין וחיוק כוחות צד"ל באזור.

הספר ממוקד בחוויות מפקד מחלקה שאול וחבריו במוצב, בשגרת מוצב וביציאה למארבים כנגד מחבלי החיזבאללה. לצד שירותו במוצב ריחן, בחופשות שאול יוצא לתל אביב וגולש גלים.

מערכת יחסיו עם חברתו נעמה תופסים חלק משמעותי בספר והם מיצגים נאמנה את תחושתו של הלוחם המרוחק מהבית וגעגועיו לחברתו, געגועים מסוג שחווה כול לוחם בכל מלחמה.

הספר כתוב מצוין ונותן חוויה חזקה גם אם לעתים לא קלה. מאידך טוב שהציבור ייחשף למלחמה שאותה כינה צ'יקו תמיר בספרו "מלחמה ללא אות" על שום שלא הוכרה במשך שנים ורק לאחרונה הוחלט כי המשתתפים בה יזכו

אותי הספר טלטל וקראתי אותו ברצף אף שנדרשתי להפסקות כדי לקרוא ולעקל אותו. ספר מצוין ומומלץ מאוד, לא רק ללוחמים בדרום לבנון אולי אף בעיקר למי שלא היו שם.

כתבה מהאינטרנט:

ריחן סאנסט, אסף גורדון, כנרת זמורה, 2021, 400 עמודים

תרומת ספרים למרכז המידע ביד לשריון

- תא"ל (במיל) גדעון אביר תרם עותק מן הספרים הבאים:
- מהפתעה לנוק אוטו – תחקיר קרב ואדי מבע'וק ב-14 באוקטובר 73, בהוצאת מכון חץ
 - ערכת שלושה ספרי לחימה בעידן המידע: פיקוד ושליטה, לחימה, המרחב הווירטואלי, בהוצאת מכון חץ, ראו לעיל
 - Mission Command in the Israeli Defense Forces, בהוצאת אוניברסיטת צפון ג'ורג'יה ו-AUSA
 - על לחימה עתידית, מאת עזריאל לורבר, בהוצאת מכון חץ
 - מאיר בן-ריטן תרם עותק מספרו חריץ בנפש, בהוצאה עצמית, ראו לעיל.

רדיפה בהפתעה - מג"ד 94 במלחמת ששת בימים

תא"ל (במיל') אברהם ברעם החל את שירותו בצה"ל בשנת 1951. במלחמת סיני שימש סמ"פ בגדוד 51 של גולני. במהלך הלחימה נחשף לשריון ובשנת 1959 עבר הסבה לשריון. במלחמת ששת הימים שימש מג"ד 94 והצטיין בקרב התקדמות ורדיפה של יותר מ-200 ק"מ אחרי הצבא המצרי. הלכנו לשמוע את סיפורו ממקור ראשון

סרן דור שוורץ, חניך במלט"ק מחזור כ"ב

מימין לשמאל: הקש"א, גיא יעקבזון מ"פ ג', אברהם ברעם המג"ד וגולן הקמב"ץ הגדודי

היה הגדוד באזור שבטה וההכנות בתקופה זו היו מרכיב משמעותי בהצלחה בלחימה. שבועות אלה 'הצילו' את הגדוד. עקב השינוי המהיר וההצבה החדשה כמעט כול הלוחמים לא הכירו זה את

קצינים צעירים שהוצבו חודשיים לפני המלחמה וצוותים משוחררים טריים של חטיבה 7 שהוצבו בגדוד בתקופת ההמתנה שקדמה למלחמה. בתקופת ההמתנה שנמשכה כשלושה שבועות

ת
א"ל (במיל') אברהם ברעם התגייס בשנת 51' לחטיבת גולני, בה היה מ"מ, סמ"פ ומ"פ בגדוד 51, ולחם במסגרתה במלחמת סיני (מבצע קדש). במהלך הלחימה בדרך לכיבוש רפיח נפצע ממוקש. בעת ששכב בשדה מוקשים נחשף לראשונה ליכולת השריון, בעת שפלוגת טנקים עקפה אותו ועברה כהרף עין והמשיכה למשימתה, ואז החליט: "אני לא שוכב על הרצפה יותר". בשנת 1959 עבר הסבה יסודית לשריון שנמשכה כשנה, משלב המקצועות לצמ"פ, קמ"ט, קק"ש ואף הצליח לנצל את זמנו בחיל החימוש שם פירק טנקים עד לבורג האחרון. כול אלו עזרו לו להגיע לרמת בקיאות גבוהה בטנק הסנטוריון. בתפקידיו הראשונים בשריון שימש מ"פ וסמג"ד בגדוד 52, ולאחר מכן מפקד קורס קציני השריון. במקביל היה במינוי חירום מפקד גדוד 94 של חטיבה 200 ושם תפסה אותו מלחמת ששת הימים.

גדוד 94 לפני המלחמה: "גדוד רק על הנייר"

הגדוד שהיה בעברו גדוד חרמ"ש הוסב לגדוד טנקים. לגדוד היו תחילה טנקים מעטים בימ"ח,

זה, למעט כמה קצינים שהכירו את ברעם בהיותו מפקד קק"ש. תקופת ההמתנה תרמה לגיבוש, לאורגניות ולבנייה נכונה של הצוותים. בעת ההמתנה הצליח הגדוד להשלים את הפער להגיע ל-28 טנקי סטטוריון. טנקים אלו היו בתהליך הסבה לשוט קל, עם מנוע דיזל וצריח עם הנעה הידרולית, אך בפועל התובה והמנוע עדיין היו של טנק המטאור המקורי שצרך בנזין, והצריח עם הנעה הידרולית ותותח מ"מ של השוט קל. היו אלה שלושה שבועות ללמוד את הטנק. בעקבות החשש שהמצרים יגלו את הכוחות, נאסר על שימוש במערכות הקשר ונאסר אימון עם תנועת הטנקים. למעט תרגילי שולחן חול, קומנדקרים עם דגלים ברמת המחלקה, תדריכים ושיחות – לא היה אימון משמעותי שהגדוד יכול היה לבצע.

הגדוד יצא לשטחי הכינוס במוצאי שבת, 3 ביוני 1967. תנועה ארוכה עד לניצנה כמחצית הדרך על מובילים ולאחר מכן רק"ם ללא מערכות קשר. במהלך המלחמה הגדוד קיבל את משימתו – התקדמות בעקבות גדוד 125 (הגדוד השני של חטיבה 200 בפיקוד אהרון פלד, פדלה), לצורך חסימת צומת ביר לחפן בפני חטיבה 14 של השריון המצרי. היו מפות מועטות הכוללות רק את המרחב של השלב הראשון, מבלי שנתוני אויב ומיקוש ידועים במרחב, למעט החטיבה בצומת בחסימה.

היום הראשון למלחמה, 5 ביוני, מניצנה לביר לחפן

שעה לפני תחילת התנועה לביצוע המשימה, התקבל שינוי משימה. גדוד 125 קיבל בלילה משימה לעבור לאוגדה 38 של אריק שרון, לקרב אום-כתף. ברעם עם גדוד 94 קיבל את המשימה להיות הגדוד המוביל ולבצע את משימת החסימה בביר לחפן. כיוון שברעם המג"ד למד את הציר התנועה, אף שהיה הגדוד השני בסדר התנועה, לא הייתה בעיה של הכרות עם הציר וארגון הכוח לתנועה זו, למעט התאמה נקודתית של פלוגת הסירור לחזית הכוח.

בתחילת תנועה ברעם התמקם אחרי המ"פ הראשון. "לא הכרתי את הגדוד, לא ידענו כיצד כול אחד מתפקד ולכן היה לי חשוב להיות מקדימה ולהפגין מנהיגות, מג"ד מקדימה!" כמה שעות לאחר תחילת התנועה נתקל הגדוד בשיני דרקון החוסמות את ציר התנועה ובמוצב עם תותחי נ"ט השולט על הציר. ברעם הבין כי הציר ממוקש והמוצב מאויש, לפי רכבי סיור שזיהו. הכוח היה מאורגן בתנועה בצורה נכונה, וכך לא נזקק לזמן רב לארגון הפעולה. "תדריך מ"פים קצר בקשר ויצאנו". ברעם ופלוגה ב' של הגדוד בפיקוד אילן יצאו לאיגוף, הסתערו על הגבעה של המוצב וכבשו אותו בזמן שאנשי ההנדסה טיפלו בשיני הדרקון על הציר. "המבחן הראשון של הגדוד בלחימה עבר בהצלחה! שמחתי לראות כיצד החבר'ה עובדים מהר, מסתערים ועובדים לפי פקודות – העסק עובד,

התקדמות הגדוד במלחמה

זה עשה לי טוב על הלב." הגדוד המשיך הלאה על הציר ללא בעיות עד לצומת משימתו בביר לחפן לקראת ערב. בתוך כך מחוסר מיומנות בניסיעה בחולות שלושה טנקים פרסו זחל ונתקעו. עוד טנק עלה בהמשך על מוקש.

בצומת זיהו מוצב מצרי ובו גדוד חי"ר ערוך עם טילי נ"ט – זה אמל"ח שנתקלו בו בפעם הראשונה. עם תחילת ההתארגנות ופריסת הכוחות למשימת החסימה בצומת, החלו לספוג אש מהמוצב, כולל ירי נ"ט. הטנקים שיפרו עמדות וניהלו אש עם המוצב, הירי נמשך לאורך כול הלילה עד לבריחת הכוח המצרי. ההגעה אל מרחב הצומת ביום סיעה לגדוד בארגון המרחב ולהתכונן להגעת החטיבה המצרית. הגדוד שהיה ללא אמצעי ראיית לילה, יחד עם ההבנה כי הקרב יתרחש בלילה, מצא פתרון יצירתי לטובת הלחימה. כדי שהטנקים המצרים יהיו מטווחים וציר ההגעה לצומת יהיה מואר, חסמו אנשי הגדוד את הכביש במכוניות פגועות והורו לכול הטנקים למדוד טווח אליהן. כול טנקי הגדוד היו במרחב של כ-600 מ' וכשירים לבצע ירי מדויק ללא צורך באומדן טווח. את המכוניות ששעל הכביש הבעירו ופתרו את בעיית ראיית הלילה ויכולת ירי. עם חשיכה זיהו מרחוק שיירה מצרית גדולה נוסעת על הכביש עם אורות, והבינו שזהו הכוח וכי המצרים ככול הנראה לא ידעו על מיקומם. בשעה 21:00 לערך השיירה המצרית הגיעה לטווח הירי, כאשר הגדוד ערוך ומוכן לירי. בגדוד נותרו 24 טנקים כשירים שפתחו באש והשמידו טנקים מצרים רבים. החטיבה המצרית ניסתה לתפוס עמדות ולהחזיר אש, אך לאחר כשעתיים החלו לסגת. במהלך הקרב מ"פ ג' גיא הדליק זרקור כדי לאתר אויב, חטף פגז ונהרג.

היום השני למלחמה, ביר לחפן לג'בל ליבני, 6 ביוני

לאחר הלחימה בלילה עם המוצב המצרי שהמשיך לבצע ירי עד לבריחת הכוח וקרב השריון

בשריון, לקראת בוקר, הגיעה אספקת דלק לגדוד. הגדוד החל לתדלק בדיוג של מחלקות. בזמן התדלוק ועם עלות השחר זיהו את כוחות החטיבה המצרית שעמה התנהל הקרב, כשהיא ערוכה בחניון ומתחילה לנוע דרומה לכיוון ג'בל ליבני. לאחר כיבוש אל עריש על ידי כוחותינו המצרים קיבלו פקודת נסיגה. המח"ט שאל את ברעם האם הוא מוכן ומסוגל לרדוף אחר האויב. הגדוד לא היה מוכן בצורה מלאה, ועד אותו רגע רק הטנק שלו ועוד מחלקה הספיקו לתדלק, שאר הגדוד נותר ללא דלק. ברעם העריך את המצב והבין כי לאור נסיגת האויב הוא חייב לרדוף אחריה. ברעם דיווח למח"ט על מוכנות הגדוד למרות המצב הנתון של הדלק, ונותן הוראה לרדת אחורה ולתדלק.

"ברגע שיש למישהו אפילו מחלקה מוכנה – שיתחיל לנסוע ויחבור לאחר מכן, וכך שאר הכוחות ברגע שסיימו". הגדוד השני שחזר להיות תחת פיקוד החטיבה לא היה מוכן לתנועת הרדיפה – ומאותו רגע ברעם מוביל עד סוף המלחמה.

ברעם והכוח שהיה מוכן החלו בתנועה לעבר האויב. כחלק מהבלגן הרב שהחל אצל המצרים בעקבות פקודת הנסיגה, בתנועה לג'בל ליבני, התערבבו כמה כלי רק"ם וטנקים מצריים בתוך כוחות צה"ל מבלי שידעו על כך. לוחמיו של ברעם השמידו את הכוחות המצריים שנעו בקרבם תוך כדי תנועה הרדיפה אחר החטיבה המצרית. בלגן הנסיגה של המצרים עזר לברעם. הגדוד הצליח להאיץ ולהגיע עד לכוחות המצרים במרחב שדה התעופה של ג'בל ליבני. המפות שהיו ברשות הגדוד הסתיימו במקום הזה, מכן והלאה התקדמו כמעט ללא מפות.

בעת התנועה ולפני ההגעה למרחב שדה התעופה, כוחות הגדוד זיהו את פריסת המצרים, פתחו באש ונערכו מולם. ברעם שבינתיים איחד את כול הגדוד, החל להכין אותו לאיגוף. בזמן הזה הגיע גדוד 125, ושני הגדודים נערכו ונפרסו יחדיו במרחב עמדות. בצורה זו החלו לנהל אש ולטווח את הטנקים המצריים עד הלילה.

כשהסתיים הקרב בלילה, בחושך של סני, הגדוד היה פרוס כולו במרחב, אין טנק הרואה את חברו למחלקה, והטנקים חייבים לתדלק לאחר הרדיפה הממושכת והקרב. צריך לרכז את הגדוד לתדלק בשנית, כדי לארגן את הגדוד מחדש ברעם העמיד על הכביש 2 זרקורים מופנים לשמיים וכיוון את כולם בקשר להגיע לשם. התכנסות הגדוד נמשכה עד חצות והוא התארגן בחניון לילה. עד לפנות בוקר הצליחו הצוותים גם לנוח ולאכול מעט.

יום שלישי למלחמה, מג'בל ליבני לביר תמדה, 7 ביוני

עם בוקר, ברעם נשאל בשנית למוכנות הגדוד למשימה, והפעם לצורך הגעה לביר חסנה למתחם חטיבתי מצרי. הגדוד התחיל בתנועה, בדרך מראות של כלי רכב נטושים, כוחות מצרים מועטים בצידי הדרך המנסים לברוח לתעלה.

החסימה במיתלה

קרבת החסימה של חטיבה 200 בצומת ביר לחפון, בליל 5*6 ביוני 1967

הגדוד. המרחב החיצוני לא היה מטוהר, היו מערות עם חיילים מצריים שהתחבאו, ובלילה היו היתקלויות עם הכוחות האלה. אחרי הדלקת המשאיות ובסיוע חסימה של הציר המוביל למיתלה, הוצבו ממול מקלעים ותותחי 30 מ"מ, והפקודה היא לירות ולא לאפשר לאף אחד לעבור למצר. משלב זה התחילה הלחימה. לא הייתה התקפה מאורגנת, מדי פעם הגיעה שיירת כוחות מצריים ועליה היו יורים ומשמידים. הסתבר כי בתוך המשאיות שאותן הדליקו לצורכי תאורה היו מוקשים, ובשלב מסוים התפוצצו המוקשים וגרמו להדף אדיר. ברעם עם קשיי שמיעה עד היום מאותו הפיצוץ. בזמן הזה פלוגת ציידים הטנקים מצרית עברה בלי שהבחינו בה. אחד הטנקים שלנו היה בקצה וללא קשר, ראה טנקים נוסעים, והחל לנסוע אחריהם. כוחות הגדוד שהיו לידו ניסו לעצור אותו, והמט"ק שהבחין לפתע שצללית הרק"ם של צייד הטנקים לא מתאימה לצללית הסנטוריון, הבין כי טעה, עצר והצליח לפחות לבצע ירי על שני כלי רק"ם.

בהמשך הלילה הגיע מהחטיבה תומ"ת 105 מ"מ על בסיס טנק שרמן, ומשאית עם דלק. כול טנק קיבל 200 ליטר והגדוד תודלק מחדש. בבוקר היום החמישי למלחמה המצרים ניסו להתקרב הפעם בפריסה. טנקי הגדוד נערכו וניהלנו מולם אש עד להשמדה משמעותית של הכוחות. יתר הטנקים הגיעו ונפרסו יחד עם שאר הגדוד, עד להגעת חטיבה 500 שעברה בדרכה לתעלה, וברעם וגדוד 94 חזרו לביר תמדה להתארגנות. נחישות המפקדים, החתירה למגע, החשיבה המבצעית והאלתורים – כול אלו הבטיחו את הצלחת הגדוד בלחימה. מתכנן התנועה של 40 ק"מ וחסימה בביר לחפון, כאשר ההוראות היו לא להגיע לתעלה, הגדוד במשך 4 ימים התקדם 230 ק"מ, נלחם פעמיים קרב שריון בשריון מול 2 חטיבות שונות, ובסופו של דבר הגיע למתלה וחסם את הכניסה והמעבר של הצבא מצרי. הייתה זו תנועה מדברית אדירה שאף אחד לא תיאר לעצמו טרם הלחימה.

ברעם היה גדוד השריון היחיד בחטיבה לטובת משימת החסימה.

הגדוד החל בתנועה. לאחר כמה קילומטרים טנק ראשון מתחיל "לגמגם", ברעם השאיר טנק לידו כדי שלא יישארו לבד "טנק בלי דלק זה גרוטאה, למעט המקלע למעלה". 9 הטנקים של הגדוד שצלחו את התנועה עד כה הגיעו לפני צומת למיתלה וזיהו שעל הכביש כולו שיירת טנקים מצרית לכיוון המיתלה. עם זיהוי השיירה המצרית במרחק של כ-500-600 מ' מהם, התברר גם כי לברעם ולמ"פ ב' אילן נגמר הדלק...

ברעם פקד על הכוחות לעמוד ולא לנוע כדי לא למשוך תשומת לב, "אנחנו מצרים", רק להפנות תותחים ולהיות מוכנים לירי לאם יזהו את טנקי הגדוד. לחלק מהכוחות המצרים תחת שאזלי היו טנקי סנטוריון, ועל כך ברעם הסתמך. הכוחות המצרים עמדו על הכביש בתחילת המצר. אנשיו של ברעם זיהו ליד הצומת מתחם נ"מ מצרי נטוש. השאלה הייתה האם להישאר במרחב הצומת, מכיוון שלא זיהו אותם, ולהיערך לחניון לילה, או שאולי יגיעו דלק ואוכל ויהיה אפשר להתארגן. ברעם החליט לא להישאר במקום כי יכולים לעלות עליהם, והעדיף לנוע לתוך המוצב, לגרור את מי שתקוע ולהתארגן בפנים.

ברעם נתן פקודה לנסוע על ציר עפר המוביל למיתלה, מאחורי המתחם המצרי, ולהתארגן במתחם. 9 הטנקים של הגדוד שצלחו את התנועה, ומתוכם 3 ללא דלק, נערכו במרחב המוצב והציר המוביל למיתלה. הגדוד החל להיערך לחסימה וללילה, וכמו שלמדו מהקרב הראשון, הפכו משאיות גדולות על הכביש והדליקו אותן בשביל תאורה בלילה. פלוגה ב' נערכה לצידי הכביש, החרמ"ש טיהר את המרחב בפנים וברעם נערך יחד עם הפלוגה של אילן במרכז.

עם ההגעה הפקודה הייתה שכולם בתוך הכלים ואף אחד לא יוצא מהטנק, וכול מי שיסתובב הינו אויב. כך יתאפשר לטהר את המרחב מאויב ודאי במעגל הפנימי של היערכות

עם ההגעה לביר חסנה שהייתה כמעט ריקה, תפסו לוחמי גדוד 94 עמדות ופתחו באש, אך ללא תגובה. הגדוד התקדם פנימה ובתוך המתחם ראו חיילים מצריים שנכנעים בפניהם.

כאשר התברר כי אין אויב במקום התקבלה פקודה להמשיך לביר מדרה (בסיס הספקה עורפי של הצבא המצרי). ברעם עדיין את המוח"ט כי צריך עוד דלק וכי לשם יוכל להגיע, אך משם יצטרך דלק כדי להמשיך. במקביל הוא מורה למ"פ הסיוור שלו להיכנס למחנה של ביר מדרה ולחפש דלק. ברעם עובר מעט את ביר מדרה כדי לא להיות ליד המחנה ומתחיל לארגן את הכוח, בודק ומבין שכולם על טיפות הדלק האחרונות, הכוח מונה רק 17 טנקים והשאר עם תקלות טכניות, ו-4 טנקים קודמים שאחד נפגע ממוקש ושלושה פרסו זחל.

יום רביעי למלחמה, ביר מדרה למתלה, 8 ביוני

בבוקר הגיע אל ברעם סגן מפקד האוגדה אברהם אדן ("ברן"), לימים מפקד גייסות השריון), מצביע לכיוון דרום ואומר: "אתה רואה את האבק, אחרי האבק יש את המיתלה, אני צריך שתגיע לשם ותבצע חסימה". הצבא המצרי תחת פיקודו של גנרל שאזלי באזור כונתילה החל לסגת לכיוון התעלה ועל ברעם הוטל לחסום את הציר העובר מהמיתלה לתעלה ולהשמיד את כוחות האויב.

ברעם בהייתו חניך בפו"ם תכנן ותרגל פעמים רבות את כיבוש סיני, כך שהיה לו ידע לגבי המיתלה, בדיוק היכן נמצא כול מקום וכול ציר, מה משמעות השטח ודרכי הגישה אליו. אך לא היו בידיו דלק ומפות. "ברן" נתן לברעם את המפה שלו, ודלק? "תסתדרו". ברעם ניסה למצא פתרון, ערך סקר מהיר לבדוק כמה דלק יש, והורה לכול מי שיש לו לפחות מיכל דלק אחד מלא שיסתדר לתנועה על הכביש. התסדרו על הכביש 11 טנקים, כיתת חרמ"ש וג'פי הסיוור של הגדוד. הגדוד השני 125 קיבל משימה להיכנס לג'די ולהגיע לתעלה, וכך

30 שנים למבצע "סופה במדבר"

ב־2 באוגוסט 1990 פתחה עיראק בפלישה לכווית שבדרומה וכבשה אותה. כך החלה מלחמת המפרץ (הראשונה). על בסיס החלטת האו"ם הקימה ארצות הברית קואליציה בת 34 מדינות, וב־17 בינואר 1991 החל המבצע הצבאי "סופה במדבר" לשחרור כווית. צבא ארצות הברית הצליח להכות באורח קשה את מכונת המלחמה העיראקית. במלחמה זו הופעלה לראשונה תורת הלחימה המודרנית שפותחה על ידו (Air Land Battle), ששילבה הפעלת כול הזרועות בפיקוד אחד ולכול עומק זירת הלחימה. כול זאת לאור לקחים שהפיקו האמריקנים מלחימת השריון הישראלי במלחמת יום הכיפורים

סוף 1990 עסקה ארצות הברית בהעברת מרכז הכובד של היערכותה הצבאית מאירופה למפרץ הפרסי, עד לצבירת סדר הכוחות המלא למתקפה.

במקביל הוכנה תוכנית "סופה במדבר" שהתבססה על השיקולים העיקריים הבאים:
א. יש לנצל את היערכות כוחו העיקרי של האויב בכווית תוך חשיפת אגפו המערבי.

ב. השגת הפתעה מחייבת קרקוע חיל האוויר העיראקי וקרקוע סיורי העיראקים כבר בתחילת המערכה.

ג. הערכת העיראקים כי בעלות הברית לא ייכנסו קרקעית לשטח עיראק, תחזוק באמצעות ביום נחיתה מהים וכן ריכוז גדול מאד של כוחות במרכז החזית הכוויתית.

ד. תזוזת הכוחות הגדולה במדבר מערבה מצריכה זמן ופריסה לוגיסטית רחבת היקף, הזמן הזה ינוצל להשמדת מטרות אסטרטגיות בעיראק.

לאור השיקולים הללו נקבעו לתוכנית כמה שלבים:

השלב האסטרטגי היה השלב הראשון, ובמסגרתו צריך היה לתקוף ולהרוס מטרות גרעין, מפעלים כימיים, אתרי ייצור, אחסון ושיגור של טילי קרקע-קרקע, תעשיות מפתח, מרכזות טלפון ואתרי שליטה, באמצעות טילי שיוט, מטוסים חמקניים ומפציצים. במקביל הושגה **עליונות אווירית** באמצעות מערך ההגנה האווירית שכלל: שדות תעופה, מערכות טק"א ומכ"מים. השלב הזה נוצל להיערכות כוחות הארמיה ה-3 האמריקנית ולריכוזם למתקפה, תוך הנעתם 450 ק"מ מערבה, בשטח החסר כול תשתיות. הכנת תנועה זו חייבה להקים בסיסים לוגיסטיים לתמיכה במאמץ זה, שאמור היה לתקוף לעומק 350-500 ק"מ אל תוך שטח עיראק. תנועה זו וההכנות הלוגיסטיות חייבו "להוריד לעיראקים את הראש", וזה היה תפקידה העיקרי של המערכה האווירית: תקיפת המטרות האסטרטגיות ואתרי השליטה והשגת העליונות האווירית שנועדו להעסיק את העיראקים בהישרדות, ולא לאפשר להם לזהות את ההכנות למתקפה היבשתית.

השלב השני היה **בידוד זירת הפעולה ופגיעה במשמר הרפובליקה** באמצעות תקיפת מערכת התחבורה, התחזוקה ויחידות משמר הרפובליקה. השלב האחרון: **"סיף המדבר" (Desert Sabre)**, כיבוש כווית והשמדת הצבא העיראקי בזירה זו באמצעות איגוף וכיתור ביים, באוויר וביבשה.

קרב ההגנה בחפגי' - ניסוי ראשון של תפיסת ה-Air-Land Battle

ב-31 בינואר 1991, כ-15 ימים לאחר תחילת ה"כתישה" האווירית האמריקאית (השלב

ריכוז כוחות למבצע "סופה במדבר"

האסטרטגי), לעיראקים נראה כי כדאי להם להתחיל במערכה היבשתית מוקדם ככול האפשר, בעיקר בשל הדמורליזציה שנגרמה לחיילי צבא שלהם מאסטרטגיית הספיגה.

התוכנית העיראקית כוונה למתקפת-נגד מקדימה שמגמתה תפיסת שטחי ההיערכות למתקפה של בעלות הברית בדרום-מזרח כווית והנחתת מכה כואבת לסעודים, כול זאת כדי להרים את המורל בקרב החיילים והאוכלוסייה בעיראק, שהופצה כבר 15 ימים רצופים ללא מענה. המשימה הוטלה על הקורפוס העיראקי מס' 3 שהיה צריך לתקוף דרומה בארבעה צירים, במקביל עם 5 דיביזיות חי"ר, 1 ממוכנת ו-1 שריון.

בהיעדר מודיעין על היערכות בעלות הברית התבצעה המתקפה בשני דרגים, כאשר דיביזיות החי"ר לפנים והדיביזיות הממוכנת והמשורינת היו צריכות לנצל את ההצלחה ולסייע בהתבססות במרחב שנכבש. את התקפת שתי דיביזיות החי"ר הובילו 4 צוותי קרב גדודיים מתוגברים, שניים בכל גזרה דיביזיונית, שהסתייעו בהנדסה וארטילריה. בליל 31 בינואר-1 בפברואר 1991 התחילה המתקפה העיראקית תוך ניסיון להסתירה, באמצעות החשכה, מאויריית בעלות הברית. בצד בעלות הברית, שני הצק"גים המזרחיים שתקפו את גזרת פיקוד הכוחות המשותפים מזרח (סעודים) לא אותרו והם הצליחו להתקדם תוך פיתוח מאמץ חטיבתי מוגבר בעקבותיהם עד לעיירה חפג'י, כ-15 ק"מ דרומית לגבול כווית וכבשו אותה, תוך מיגור כול הכוחות הסעודיים שנסוגו ללא התנגדות.

עם הכיבוש התבצר בחפג'י צוות קרב גדודי עיראקי מוגבר שבמהרה הותקף בידי יחידה של המרינס האמריקני. כוח עיראקי זה החזיק מעמד כיממה והחל לסגת, תוך השארת משמר עורפי להשהיית הכוחות הרודפים. ביום החמישי בבוקר העריך פיקוד בעלות הברית כי בחפג'י אין יותר כוחות עיראקיים, ועל כן ניתן לסעודים ה"כבוד" לכבוש את העיירה, אך זה נמשך עוד כ-12 שעות עד שהחזירו אותה לידיהם, תוך שהם מסתייעים בארטילריה ואווירייה של המרינס. בצירים האחרים, המערביים, שהיו בגזרת קורפוס הנחתים (המרינס), אותרו מיד התנועות העיראקיות והתגובה האמריקאית הופעלה נגדם עוד לפני מעבר הגבול, וחלקם הותקפו עוד בהיותם עדיין על מובילים, כוח שכוחות עיראקיים אלה כמעט לא הצליחו להגיע ללחימה ולמגע עם האמריקניים, בהיותם מותקפים לאורך כול השדרות הנעות.

האמריקנים שהכינו תו"ל זה כנגד "שפעת" המתקפה הסובייטית באירופה, כאשר הכוחות המגינים מצויים בנחיתות כמותית, לא התקשו לבלום את המתקפה העיראקית, ואילו האחרונים בראותם שיציאתם מהעמדות והמערכים חושפת אותם לעוצמת האש האמריקאית, ובמיוחד לגורם האווירי שלה, נתנו פקודת נסיגה והחזירו

וחיל האוויר תומכים בתמרונים אלה כמשימתם העיקרית. המבצע נמשך 100 שעות. קדם למבצע שלב היערכות כוחות היבשה תוך הכנה לוגיסטית אינטנסיבית, כדי להכין בסיס תחזוקתי לדיביזיות כבדות של צבא ארצות הברית, 3 דיביזיות מרינס, 2 דיביזיות של בעלות הברית מנאט"ו וסד"כ של כ-4 דיביזיות בעלות הברית הערביות. כול זאת ל-60 ימי לחימה. הכנות תחזוקתיות אלה נמשכו במהלך ובמקביל למערכה האסטרטגית האווירית ובחסותה. במהלך ההכנות היה צריך לפרוס את המערך הלוגיסטי בשטח צחיח וחסר תשתיות לחלוטין. משמעות נתונים אלה הייתה להקים בסיסי תחזוקה מהיסוד עבור הקורפוסים 7 ו-18 שנעו לכיוון מערב, בתמרון שזכה לכינוי "הייל מרי". הצלחת תמרון זה הייתה תלויה בעליונות האווירית שהושגה ומנעה מהעיראקים לגלות את תנועת הכוחות.

את כוחותיהם במהירות האפשרית למתחמיהם המבוצרים, כדי לחסוך בכוח ולהוציאם משטחי ההשמדה האמריקניים.

לצד בעלות הברית המחישה התקפה עיראקית זו את ההערכה המוקדמת כי הצבא הסעודי לא יוכל בשום אופן לעמוד לבדו מול הצבא העיראקי, ונקבעה שיטה שיושמה אחר כך גם במבצע "סיף המדבר" שבה תפקיד הנחתים להכשיר את הקרקע על ידי ביצוע עיקר הלחימה עבור הצבאות הערביים, ואילו לאחרונים ינתן הכבוד של "שחרור" השטח הנכבש.

המתקפה הקרקעית - מבצע "סיף המדבר" - Desert Sabre

מבצע זה היה השלב האחרון במערכה נגד עיראק שכונתה "סופה במדבר", במסגרתו התבצעו התמרונים העיקריים ביבשה, כאשר הצי

שדות נפט בוערים

האוויר של בעלות הברית. כמו כן סייעה עוצמת האש מהים באופן שוטף לכוח הנחתים ולפיקוד הכוחות המשולב – מזרח.

המתקפה הקרקעית

היה זה קרב יבשתי ימי-אווירי משולב של כול כוחות הקואליציה שנועד לניתוק צירי תקשורת בדרום-מזרח עיראק, שחרור כונית והשמדת משמר הרפובליקה. התפיסה הייתה של תקיפה כוללת ומתואמת לאורך צירי תנועה רבים בכונית ובעיראק, ששיאה איגוף מערבי מסיבי דרך המדבר העיראקי לעבר נהר הפרת, במאמץ ללפות את כוחות משמר הרפובליקה תוך הימנעות מכניסה לקרב עם הצבא העיראקי המבוצר בכונית. על הצבא העיראקי המכותר היה לבחור בין כניעה להשמדה.

פירוט

ההונאה היוותה גורם מרכזי בתוכנית. השיטה גרסה תקיפה רב צדדית המשלבת כוחות יבשה, ים ואוויר. הטעיות והפגנות כוח כדי ליצור אשליה של תקיפה אמפיבית עיקרית לאורך החוף הכונית והתקפה עיקרית מכיוון מזרח. ההונאה נתמכה בתקיפות לאורך כול החזית.

המאמץ העיקרי תוכנן ממערב לשטחה של כונית-המדינה. המשימה העיקרית של הארמיה ה-3 במשולב עם חיל האוויר ה-9 הייתה לנתק את צירי התחזוקה ולבודד את זירת המבצעים הכונית ולהשמיד את כוחות משמר הרפובליקה. כוחות היבשה נהנו במהלך המבצעים מסיוע אוויר קרוב בקנה מידה רחב ומשימות אמנעה בשדה הקרב שביצעו כוחות

מטרת המבצע

- ניתוק נתיבי התעבורה החיוניים בדרום-מזרח עיראק.
- השמדת כוחות משמר הרפובליקה בזירת המבצעים הכונית.
- שחרור כונית.

השיטה

- הטעיה באמצעות הפגנת כוח אמפיבית לאורך החוף הכונית.
- ארבעה מאמצים משניים.
- מאמץ עיקרי ממערב לכונית.

קברניטי המבצע: מימין הגנרל נורמן שורצקופף שפיקד על הכוחות וגנרל קולין פאוול ראש המטות המשולבים

ההיערכות

כוחות הקואליציה נערכו בחמישה מאמצים ממערב למזרח:

■ הקורפוס המוטס ה-18 שכלל את הדיביזיה המוטסת ה-101, הדיביזיה המוצנחת ה-82, הדיביזיה המשורינת ה-24, הדיביזיה המשורינת הקלה (הצרפתית) ה-6 "דאגא", אגד הסיוור המשוריין ה-3 וחטיבות האוויר ה-12 וה-18.

■ הקורפוס האמריקאי ה-7 שכלל את דיביזיית החי"ר ה-1, דיביזיית הפרשים ה-1 (כעתודה אסטרטגית), דיביזיות השריון ה-1 וה-2, דיביזיית השריון הבריטית מס' 2, אגד סיוור משוריין והחטיבה האווירית ה-11.

■ פיקוד הכוחות המשולב צפון (JFC-N) שכלל את הדיביזיה הממוכנת ה-3 והדיביזיה המשורינת ה-4 של מצרים, הדיביזיה המשורינת ה-9 הסורית, גדוד קומנדו מצרי, אגד הקומנדו ה-45 הסורי, החטיבה הממונעת ה-20 הסעודית, חטיבות "שהיד" ו"אל תחריר" הכוויתיות והחטיבה המשורינת ה-4 של סעודיה.

■ כוח המשלוח של הנחתים (המרינס) שכלל את דיביזיות המרינס ה-1 וה-2 וחטיבת שריון 1 "טייגר" מדיביזיית השריון מס' 2.

■ פיקוד הכוחות המשולב מזרח (E-JFC) שהורכב משלושה כוחות משימה: כוח "עומאר - חטיבת החי"ר הסעודית ה-10 וגדוד ממוכן של איחוד האמירויות הערביות; כוח המשימת "עותמאן" - חטיבת החי"ר הממוכנת הסעודית מס' 8, פלוגות חי"ר מבחריין וחטיבת "אל-פתח" של כווית; כוח "אברבאקר" - החטיבה הממוכנת ה-2 של המשמר הלאומי הסעודי וגדוד ממוכן מקטאר.

הכנת שדה הקרב

הקורפוסים ה-7 וה-18 שמנו למעלה מ-650,000 חיילים נפרסו לתקיפת האגף המערבי העיראקי תוך תנועה של 400 ו-280 ק"מ (בהתאמה). המאמץ הלוגיסטי הכרוך בכך היה גדול מזה של הגנרל פטון בעת תקף את המערך הגרמני במהלך "הקרב על הבליטה" במלחמת העולם השנייה, ונמשך 24 שעות ביממה במשך שלושת השבועות שקדמו לפתיחת המתקפה בדרכים משובשות. פיקוד התחזוקה ה-22 העביר כמויות אספקה ל-60 ימי לחימה, תחילה מערבה ואחר כך צפונה. במהלך ההעברה הסתבר שלצבא ארצות הברית יש מחסור במובילים ובמשאיות המסוגלים לפעול בדרכי עפר ובתחום זה ניתן סיוע משאר חברות הקואליציה.

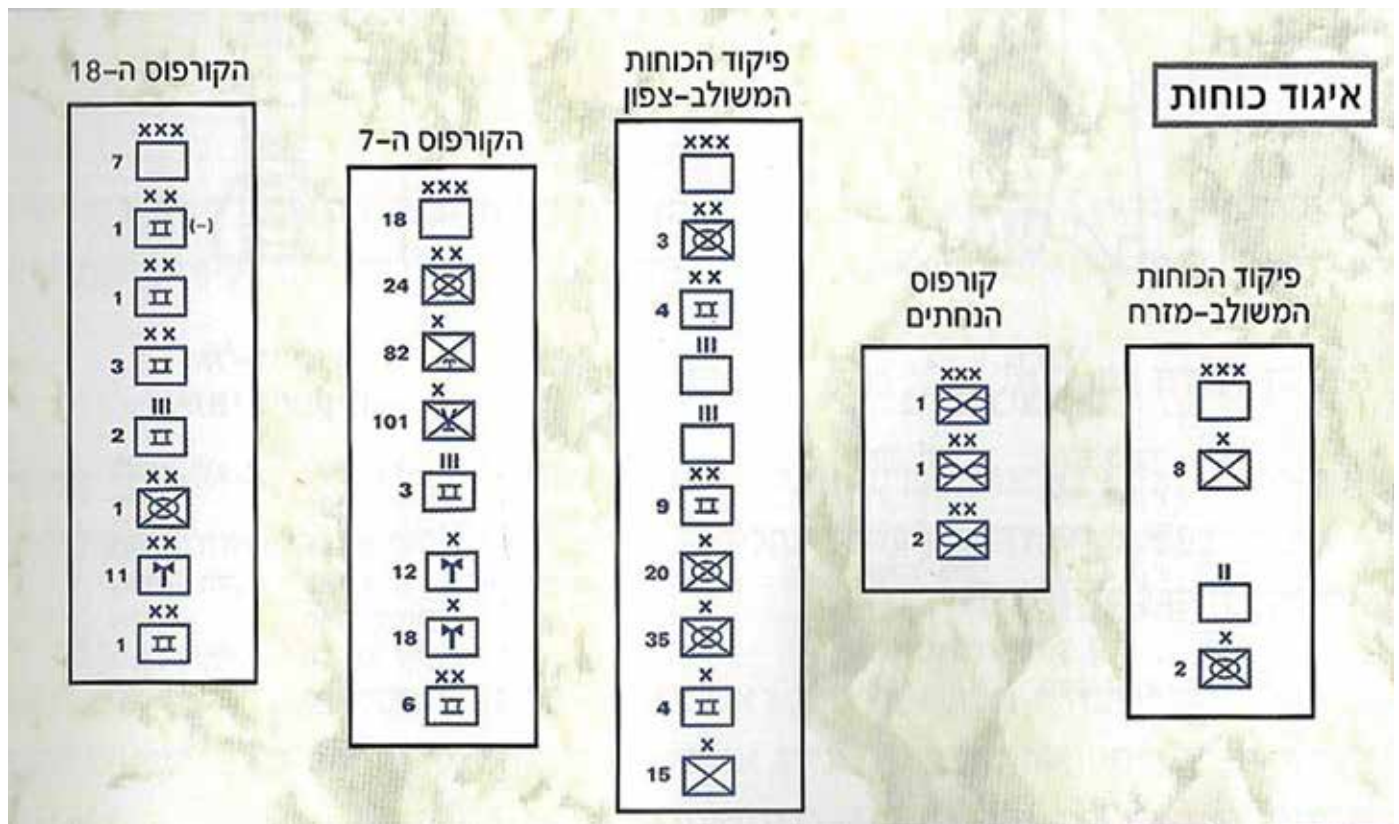
לאורך תקופה זו נוהל מבצע הונאה של הכוחות המיוחדים, הנחתים, הצי וצבא היבשה, באמצעות פטרוילים אלימים של כוחות קרקע,

תקיפות ארטילריות, ביום נחיתות ותנועת אוניות ומבצעי אוויר. מטרת מבצעים אלו הייתה לרתק את צבא עיראק למקומו. במסגרת זו גם נעשה מאמץ למנוע מפטרולים עיראקיים לגלות תנועות של כוחות הקואליציה. לעליונות האווירית היה משקל מכריע בהשגת יעד זה.

במאמץ להכין את שדה הקרב נעשה שימוש בכמה שיטות מקוריות. הושם דגש מיוחד על נטרול הארטילריה העיראקית המודרנית באמצעות ירי עליה ותקיפתה, לאחר שהגיבה ואותרה באמצעות מכ"מ TPQ-37 ומטוסי תקיפה של הנחתים. כמו כן נעשה שימוש נרחב במסוקים בלילה, לשם איתור עמדות פיקוד ותצפית עיראקיות והשמדתן בנשק מדויק (טילי "הלפייר" ופגזי "קופרהד"). פעולות ההונאה נמשכו עד הרגע האחרון על ידי פשיטות ותקיפות ארטילריות. כוח המשימה ה-1 של המרינס השמיד במסגרת זו 18 טנקים ולקח 148 שבויים ביום שלפני פתיחת המתקפה ("ע-1") וכוחות של הקורפוס ה-7 עסקו בסיוור, סיוור נגד, תקיפות ארטילריה ופשיטות מוסקות, ובערב תחילת המבצע היבשתי חדרו יחידות שלו 25 ק"מ לעומק החזית העיראקית.

הלחימה

המתקפה הקרקעית החלה ב-24 בפברואר 1991 בשעה 0400. התבצעו ארבעה מאמצי משנה במטרה לרתק את הכוחות העיראקים לעמדותיהם: דיביזיה 1 מכוח המשימה מס' 1 של המרינס עברה

איגוד הכוחות למבצע

המשיך בהתקפות סיוע במאמץ לבידוד החזית וניתוק קווי האספקה העיראקיים. דיביזיית "הפרשים" ה-1 המשיכה בביצוע התעיה במפגש הגבולות. הפגנות הונאה של הצי והמרינס ריתקו 10 דיביזיות עיראקיות לחופי כווית. פשיטות נחתים לאיים פאילקה ובוביאן במפרץ הפרסי (בשפך השאט-אל-ערב) ותקיפות מסוקים לאורך כל חופי כווית הוסיפו למבוכה ששיתקה את הפיקוד העיראקי. פעולת הדיביזיה הצרפתית באגף המדברי הרחוק יצרה את הרושם שכוחות הקואליציה לא יגבילו את מתקפתם לשטחה של כווית אלא ימשיכו עמוק לתוך עיראק. עם התפתחות מתקפת הקואליציה החלה נסיגת הכוחות העיראקיים מהאגף המזרחי של החזית, ונסיגת הקורפוס ה-7 העיראקי ממערב כווית. מרכיבים בקורפוס ה-3 העיראקי בפיקוד אחד מטובי מפקדיהם נסוגו באי סדר תחת לחץ כוח המשימה ה-1 של המרינס. פיקוד הכוחות-המשותף מזרח (JFC-E) המשיך לכיוון כווית סיטי. לנסיגה הצטרפו הכוחות העיראקים ששהו בעיר כווית, ובשחר ה-26 בפברואר התמלאה האוטוסטרדה, בת ארבעת הנתיבים, מהעיר כווית צפונה בכלי רכב עיראקיים נסוגים והפכה לשדה צייד עבור אוויריית הצבא והצי האמריקני. כוחות הקואליציה המשיכו בהתקדמותם בלוח זמנים מהיר מהמתוכנן ב-26 בחודש ("ע"ע"2), ונתקלו בהתנגדות קלה, מלבד בכמה אירועים מוגבלים בהם היו היתקלויות שדרשו לחימה. כוח המשימה המזרחי הצליח כול כך

נפרצו ברצועת המכשול העיראקית, מול התנגדות חלשה, והכוח החל לנוע כאשר אגד הסיור המשוריין ה-2 מוביל ואחרי דיביזיית החי"ר ה-1 ודיביזיות השריון ה-2 וה-3. הדיביזיה הממוכנת ה-3 המצרית ובעקבותיה כוח "חאלד" תקפו גם הם ב-24 בפברואר, אך משנתקלו בביצורים העיראקים ומתוך חשש למתקפת-נגד, נעצרו ונערכו להגנה. ביום השני של המתקפה ("ע"ע"2+) נמשכה ההתקדמות. פיקוד הכוחות המשותף מזרח (JFC-E) השיג את יעדיו הראשונים אך התקדמותו נעצרה בשל המספר הרב של שבויים עיראקיים שנפלו בידי ולא היה ערוך לקלטם. דיביזיית המרינס מס' 1 השלימה את כיבוש שדה התעופה אל-ג'אבר והגיעה למרחק 18 ק"מ מהעיר כווית. תחת עשן כבד מבארות הנפט הבווערות הדפו כוחות המרינס כמה התקפות-נגד עיראקיות והשמידו או לקחו שלל 175-200 טנקים עיראקיים. חטיבת המרינס ה-5 החלה בנחיתה מהים בעורף החזית, כדי לשמש כוח עתודה לכוח המשימה של המרינס כולו. במרכז המשיכו הכוחות המצריים להחזיק בראש גשר בשטח של כ-16 קמ"ר, לקחו בשבי 1,500 חיילים ושני טנקים. דיביזיה ה-9 הסורית החלה בהכנות לתנועה. בגזרת הקורפוס ה-7 תקפה הדיביזיה המשורינת הבריטית ה-1 את דיביזיית השריון העיראקית ה-12 והשמידה אותה. דיביזיות השריון ה-1 וה-3 המשיכו בתנועתן צפונה כדי להשמיד את משמר הרפובליקה. הקורפוס ה-18

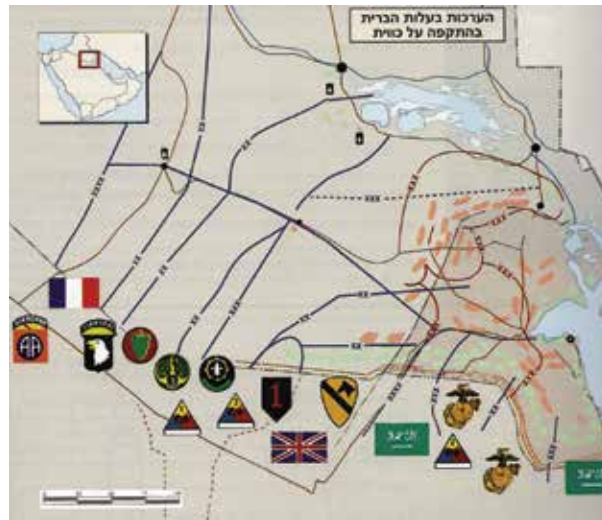
במהירות שתי רצועות מכשולים והמשיכה לתקוף בכיוון ש"ת אל-ג'אבר כשממשאלה ומעט אחריה תוקפת דיביזיית המרינס ה-2. מבצעים אלה הוכתרו בהצלחה מלאה הודות לתכנון ותרגול מוקדם, ובסוף היום הראשון שבה כוח המרינס למעלה מ-8,000 חיילים עיראקים. ממזרח לו ביצע פיקוד הכוחות המשותף מזרח (JFC-E) שש פריצות ברצועת המכשול הראשונה והמשיך צפונה תוך שביית עיראקים רבים. במימי המפרץ הפגיזה הסיירת ויסקונסין מטרות ככוית. במערב התחילה דיביזיית "הפרשים" ה-1 (העתודה הזירתית) בתנועת הטעיה לאורך ואדי אל-באטין (המפריד בין עיראק לכווית), הכיוון ממנו צפו העיראקים שתפתח המתקפה. הקורפוס ה-18 פתח אף הוא בתנועה כאשר הדיביזיה המוטסת ה-101 מובילה בביצוע דילוג אווירי לתפיסת יעדים במחצית הדרך לנהר הפרת, שאר הכוח נע קרקעית ובתוך שבע שעות השיגה דיביזיה ה-6 הצרפתית את יעדה, בתמיכת הדיביזיה ה-82, והמשיכה להתקדם צפונה. במקביל התקדמו באגף הימני של הקורפוס דיביזיה 24 ואגד הסיור המשוריין ה-3. בסוף היום הראשון שבה הקורפוס כ-2,500 חיילים עיראקים. התנועה המהירה של כול הכוחות שפעלו כבר בזירה אפשרה להאיץ את לוח הזמנים להפעלת שאר הכוחות. כתוצאה מכך התאפשר לקורפוס ה-7, שתוכנן להילחם בזירה האירופאית ולא במדבר, לצאת לדרך 15 שעות לפני הזמן שתוכנן. 16 מעברים

במשימתו שנוספו לו ארבעה יעדים חדשים. בסוף היום היו כוחותיו ערוכים בכניסה לעיר כוויית. דיביזיית המרינס ה-1 השלימה את כיבוש שדה התעופה הבין-לאומי של כוויית ב-260330, ודיביזיית המרינס ה-2 השלימה כיבוש יעדים וצירים מערבית וצפון-מערבית לעיר כוויית. ההשתלטות על אל-ג'אהרה ורכס מולטא השולטים על העיר אפשרו פיקוח על התנועה אל העיר וממנה. פיקוד הכוחות המשותף צפון (JFC-N) המשיך לתקוף והשיג את יעדי הסופיים (המקוצצים) לפנות ערב. אז החל הכוח המצרי לנוע מזרחה והתקדם 100 ק"מ לכיבוש שדה התעופה אל-סאלם. הקורפוס ה-7 חדר אל תוך עיראק והחל תוקף יחידות עומק של הצבא ושל משמר הרפובליקה, אך בשלב זה התעורר איום על האגף ועל עורף הקורפוס בדמות דיביזיות השריון העיראקיות של הקורפוס ה-3, אשר לא נעו ממקומן וכמו כן לא הותקפו על ידי המצרים, על כן הקורפוס ביצע פנייה ימינה כאשר

דיביזיית השריון הבריטית ה-1 המשיכה לתקוף מזרחה לאורך גבול עיראק-כוויית. התוצאה הייתה לכידה והשמדה של כמה יחידות. הקורפוס ה-18 השיג את יעדי ולאחר תנועה של 330 ק"מ באזור מדברי צחיח הגיעה הדיביזיה ה-24 לעמק נהר הפרת והשלימה את ניתוק כוחותיו של סדאם חוסיין מדרום לנהר. אף כי חיילים עיראקים רבים נכנעו, היו כאלה שבחרו להילחם ואירעו כמה היתקלויות משמעותיות. בסיוע אווירי וארטילריה שטפו יחידות מהקורפוסים ה-7 וה-18 את מערכי העיראקים, לקחו שבויים רבים והשימו את ציודם. אך נוצר ביניהם דירוג ופער אשר לא אפשר סגירת טבעת הכיתור סביב משמר הרפובליקה.

בשחר "ע"3+ התקדמו כוחות הקואליציה כמה מאות קילומטרים לתוך שטחה של עיראק, לקחו למעלה מ-30,000 שבויים, השמידו בצורה מלאה או חלקית 26 מתוך 42 הדיביזיות העיראקיות בזירה, שיתקו את תהליך קבלת החלטות העיראק תוך השמדת אמצעי השליטה והבקרה (הש"ב) שלו והכריחו את צבא עיראק לפתוח בנסיגה מלאה. הקורפוס ה-18 אבטח את האגף המערבי (המדברי) של כוחות הקואליציה, ויחידות מהדיביזיה המוטסת ה-101 והדיביזיה הממוכנת ה-24 שלטו בציר המרכזי בין כוויית לעיראק (דרך המלך מס' 8). הקורפוס ה-7 ביצע את המאמץ העיקרי בליל 26 בפברואר כאשר ניהל מתקפה מתואמת נגד שלוש דיביזיות ממוכנות של משמר הרפובליקה: "טוואקנה", "מדינה" ו"חמורבי". בתחילת ההתקפה בשעות הלילה, עברה דיביזיית החי"ר ה-1 דרך אגד הסיור המשוריין ה-2 באגף הדרומי של הקורפוס והחלה בתקיפת מערכי האויב. מצפון לה תקפו דיביזיות השריון ה-1 וה-3 לכיוון מזרח, ובאגף הצפוני תקפה חטיבת

שריון מדיביזיית "הפרשים" ה-1 לכיוון צפון כדי למנוע התערבות עיראקית. ההתקפות נגד כיסי האויב שנתרו נמשכו גם למחרת, אך עיקר כוחות משמר הרפובליקה הצליחו לחמוק לפני הגעת דיביזיית "הפרשים" ה-1 שהייתה אמורה להיכנס לפער שבין הקורפוסים, אך איחרה בשל הפעלה מאוחרת של הפיקוד. במהלך המתקפה הקרקעית וחרף מזג אוויר קשה ואימוי נ"מ ניהלו חילות האוויר של הקואליציה משימות אמנעה ותקיפה בסיוע קרוב. מטוסי A-10 של חיל האוויר תקפו ביום ומטוסי F-15E בלילה. מטוסי A-6 ו-A-7 ו-F/A-18 של הצי תקפו מטרות מעבר לקו המגע ומטוסי המרינס תקפו מטרות לפי דרישות כוחות הקרקע. מטוסי AH-64 ("אפאצ'י") של הצבא ומסוקי AH-1 ("קובר") של המרינס העניקו סיוע צמוד לכוחות היבשה. כמה מטוסים ניזוקו מאש נ"מ וטילי הגנה אווירית שנעשו מסוכנים יותר בשל הצורך לטוס בגובה נמוך.

היערכות בעלות הברית בהתקפה על כוויית

ניצול הצלחה ורדיפה נמשכו ב-27 בפברואר ("ע"3+) נגד העיראקים שהיו בתהליכי התפוררות. פיקוד הכוחות המשותף מזרח חבר עם פיקוד הכוחות המשותף צפון ושניהם ערכו הכנות להיכנס לעיר כוויית. כוח המשימה ה-1 של המרינס השלים את התקפתו לפי המתוכנן בהשתלטות על יעדי האחרונים: שדה התעופה הבין-לאומי של כוויית והרכס השולט על העיר כוויית ממערב. הקורפוסים 7 ו-18 המשיכו במתקפתם נגד המשמרות העורפיים של משמר הרפובליקה. ב-28 בפברואר ("ע"4+) הסתיימו המבצעים הצבאיים.

ראוי לציין את דיביזיית השריון הקלה מס' 6 הצרפתית שמנתה רק 7,500 חיילים (כמעט לא היה לה כוח אדם במפקדה וחיילים שאינם לוחמים). היא נעה על גבי שריוניות ונגמ"שים חמושים ורק 3 גדודי טנקים AMX-30 (כפי שהגרמנים במלחמת העולם השנייה לחמו במדבר המערבי עם דיביזיות שריון קלות). כמו כן ראו

לציין את דיביזיית השריון הבריטית שהפעילה טנקי "צ'לנג'ר". היא הייתה השותף העיקרי של השריון האמריקאי וצוינה לשבח על ביצועיה. מבין המבצעים המיוחדים יש לציין שניים: ב-17 בינואר 1991, בשעה 0238 פשט כוח מיוחד במסוקים ולקח בשבי מכ"ם עיראקי. ב-20 בפברואר צוות סיור מוסק תקף מערכת ביצורים עיראקית, הרס 13 מתוך 18 בונקרים ושבה 400 שבויים. הכוחות המיוחדים הזמינו ארבעה מסוקי "צ'ינוק" כדי לקחת אותם בשבי לשטח האמריקאי בכוויית.

אבדות

העיראקים איבדו 3,700 טנקים, 1,856 נגמ"שים, 2,140 קני ארטילריה ר-89 מטוסים. 137 מטוסי קרב עיראקיים הועברו לאיראן במהלך המלחמה. מספר שבויי המלחמה הגיע לכ-50,000 ומספר ההרוגים העיראקים נאמד ב-20,000.

האמריקאים איבדו במלחמה 29 מטוסי קרב, 8 טנקים ו-3 נגמ"שים. במערכה היבשתית היו להם 28 הרוגים, 89 פצועים ו-5 נעדרים.

סיכום

צבא ארצות הברית הצליח להכות באורח קשה את מכונת המלחמה העיראקית. במלחמה זו הופעלה לראשונה תורת הלחימה המודרנית שפותחה על ידו (Air Land Battle), ששילבה הפעלת כול הזרועות בפיקוד אחד ולכול עומק זירת הלחימה.

שחרורה של כוויית, שהיה אחד המטרות המרכזיות של המלחמה, בוצע עם אבדות מעטות, והיה תוצאה של כמה סיבות, ובעיקר מהלומה קרקעית אדירה בעומק ובאגף העיראקי. עם זאת התברר שהמשימה של השמדת הצבא

העיראקי לא הושגה במלואה. בסיום המלחמה נותר בידי העיראקים ארסנל נרחב של אמל"ח. ועל כן הצבא העיראקי המשיך להיות גורם מאיים על מדינות האזור.

ב-27 בפברואר 1991 דיווח הגנרל שוורצקופף כי הדרך מכוויית לבצרה סגורה, שכן יש בידי חיל האוויר לחסום את הגישה אליה, אולם בדיעבד התברר, שלא כך היו פני הדברים. עקב בעיות מזג אוויר חיל האוויר לא הצליח לסגור את הציר מכוויית לבגדד (מצפון לנהר הפרת) – והוא נשאר פתוח. כתוצאה מכך הצליח נשיא עיראק לשמר חלק ניכר מכוחו הצבאי ובעיקר את משמר הרפובליקה, ולכן נודעו השלכות חשובות של מעמדו של סדאם חוסיין במזרח התיכון. האמריקאים הפסיקו את המלחמה לפני השגת כול מטרותיהם, תוך הערכה כי "המשימה בוצעה" – הנחה שהוכחה כמוטעית וחייבה אותם לבסוף לכבוש את עיראק ב"מלחמה לשחרור עיראק", 12 שנים אחר כך. ■

טיל סקאד שלם שנחת בארץ

כשהשריון פעל בעורף - 30 שנה למלחמת המפרץ

בליל 17-18 בינואר 1991 תקפו כוחות האוויר של הקואליציה את עיראק. בתגובה לכך שיגרה עיראק לישראל מטחים של טילי קרקע-קרקע, ולא היה ידוע האם ראשי הנפץ שלהם הנם קונבנציונליים או כימיים או ביולוגיים. במלחמה זו לראשונה שימש העורף זירת לחימה עיקרית במדינת ישראל, ולראשונה בתולדותיו מצא עצמו צה"ל משקיע מאמץ מבצעי עיקרי בהגנה האזרחית, תוך תיאום בין כול משרדי הממשלה לפעולה בשעת חירום, כפי שראינו לאחרונה במשבר הקורונה העובר עלינו כעת

אל"ם (במיל') ד"ר בני מיכלסון

הכשירות לפני המלחמה הייתה נמוכה מאד. עבדנו עם עשרות אלפי חיילים, במילואים ובסדיר, מתוך תפיסה בריטית שנשמרה עוד ממלחמת העולם השנייה, של מפקדה לכול שכונה...". מדברי אל"ם יוסף סמבירה, מפקד מחוז דן של הג"א במלחמת המפרץ 1991.¹

בליל 17-18 בינואר 1991 תקפו כוחות האוויר של הקואליציה את עיראק. בתגובה לכך שיגרה עיראק לישראל מטחים של טילי קרקע-קרקע, ולא היה ידוע האם ראשי הנפץ שלהם הנם קונבנציונליים או כימיים או ביולוגיים. במשך יותר מחודש נפלו בישראל ב-19 תקיפות, 38 טילים, 33 מהם מדגם "אל חוסיין" ו-5 מדגם "אל חיג'ארה. הטילים נפלו בעיקר באזורי גוש דן (ת"א רבת) וחפה אך גם בשיפולי השומרון המערביים ובאזור דימונה. במלחמה זו לראשונה **העורף יזית שימש לחימה** עיקרית במדינת ישראל, ולראשונה בתולדותיה מצא עצמו צה"ל משקיע מאמץ מבצעי עיקרי בהגנה האזרחית, תוך תיאום בין כול משרדי הממשלה לפעולה בשעת חירום. על אף ההכנות המקיפות והחשש שמדינת ישראל תספוג טילים עיראקים בעורף, היה זה אירוע ראשוני וצה"ל נמצא לא ערוך כראוי למלחמה. הגנת העורף האזרחי הייתה באחריות הג"א, בפיקודו של קצין חיל ראשי לעורף (קחל"ר) תא"ל אורי מנוס, שהיה סמכות מקצועית בלבד בעוד האחריות הפיקודית-מבצעית הייתה על הפיקודים המרחביים:

■ פיקוד הצפון בראשותו של האלוף יצחק מרדכי, כשמפקד עורף מרכז משמש תא"ל ארנון בן-עמי,

■ פיקוד הצפון בראשותו של האלוף יוסי פלד, כשמפקד עורף צפון משמש אל"ם דני סילביץ'. לקראת ה-15 בינואר 1991, יום פקיעת האולטימטום של כוחות הקואליציה לעיראק, גויסו עשרות אלפי אנשי מילואים של הג"א ונקראו גם נערי הגדנ"ע לדגל. כול אלה נועדו להתפרס בערים וביישובים בישראל, מאורגנים על פי מחוזות הג"א ונפותיו, ובשטחים העירוניים לפי שכונות, רחובות וקטעים. לראשונה בתולדות מלחמות ישראל-ערב גויסו מילואי הג"א לפני אלה של היחידות הקרביות. אלא שמערך המילואים של הג"א היה "מוצף" בעשרות אלפי חיילים שנפלטו מיחידות אחרות ונמצאו שם בלתי מתאימים, מה שהביא לכמויות חיילים (ברובם באיכות נמוכה) מעל ומעבר לנדרש. עם נפילת הטילים הראשונים, רבים מהם לא התייצבו בעמדותיהם (פשוט נשארו בבית) או נמלטו למחסות ולמשפחותיהם. נוסף על כך הגדנ"עים שאמורים היו גם הם להתייצב בנפות השונות

במשימות של תגבור בתי חולים, סיוע ליישובים, עזרה לקשישים והשתלבות במערך הג"א הכולל על פי השכונות, הרחובות והקטעים – מרביתם לא קיבלו רשות מהוריהם לצאת מהבית (מהחדר האטום) ולכן אף הם לא התייצבו לשירות. יתר על כן, לאחר נפילת הטילים הראשונים הגיעו ממפקדי הג"א במחוזות דיווחים שגויים שאלה טילים כימיים², הם הזריקו לעצמם זריקות "אטרופין" ופונו לבתי החולים עקב התייבשות³.

תא"ל אמי פלנט

למטכ"ל הסתבר שלא ניתן לסמוך על הדיווחים המגיעים ממערך הג"א ולהתבסס על מערך זה בהגנה על העורף, או כדברי רח"ט מבצעים: "מערך הג"א קרס". בנוסף הייתה התלבטות בדבר סמכות הפיקוד על אירוע בעת נפילת טיל – האם משטרת ישראל (שלובר הגיעה ראשונה לאתר) או צה"ל⁴.

לאור המצב החדש החליטו אלופי הפיקודים צפון ומרכז להפעיל מפקדות של שתי אוגדות שריון לשני מחוזות הג"א העיקריים, דן וחפה, והובאו כוחות סדירים לתגבור בתחומי הסיוע (גילוי וזיהוי); פלס"ר "גולני" לחיפה ופלס"ר חטיבת הצנחנים 35 לתל אביב, וכן שתי מפקדות אוגדה – 370 בפיקוד תא"ל משה עברי-סוקניק לת"א ו-319 בפיקוד תא"ל אמי פלנט לחיפה, לתמיכה במפקדות המחוז שבהן היו ריכוזי האוכלוסייה העיקריים במדינת ישראל.

המשימות שהוטלו על מפקדי שתי האוגדות היו לתפוס פיקוד, כול אחד במחוז, לאתר באופן

מידי כול אירוע של נפילת טיל, להגיע לאתר הנפילה ולשלול את קיומו של ראש הנפץ בלתי קונבנציונלי (כימי או ביולוגי) ולדווח מיד כדי שניתן יהיה לשחרר את האוכלוסייה ממסכות האב"ך ומהחדרים האטומים. כמו כן הוטל עליהם בידוד האתר, תיאום כוחות ההצלה והג"א באתר, חילוץ הנפגעים ואומדן הנזק.

שתי מפקדות האוגדה הופעלו אמנם לאחר נפילת מטח הטילים הראשון (ודיווחי האב"ך המוטעים) אולם אופן הפעלתן ועיסוקן היה שונה מסתבר בהיעדר תו"ל ונהלים להפעלה כה חריגה של אוגדות שריון.

אוגדה 319 - עוצבת "עידן"

העוצבה שכנה במחנה נפתלי שליד צומת גולני. יוסי פלד אלוף פיקוד הצפון העריך שיייתכן ויהיה צורך בפעילות מסוג זה. בעת ההכנות למלחמה שנקראו בצה"ל "זמן יקר", כאשר עיקר מעייני הפיקוד היו בהכנת עורף צפון, הועלתה האפשרות לתגבר בעת הצורך את מפקדת העורף הפיקודית בכוחות מאוגדות הפיקוד, וכשבועיים לפני המלחמה נקבע שאוגדה 319 תהיה בכוננות לקבלת אחריות על מרחב חיפה, הקריות והמפרץ על מגוון התעשיות הפטרוכימיות והמתקנים הרגישים (כמו "רפא"ל למשל). מפקדי האוגדה וקציני המטה הספיקו אף לסייר במרחב העיר חיפה ולהיפגש עם בעלי תפקידים בעירייה ובשירותי החירום, משטרה, מד"א ומכבי האש⁵.

ב-18 בינואר 1991 לאחר נפילת המטח הראשון בעיר חיפה קיבל מפקד האוגדה הוראה לנוע לעיר ולקבל אחריות. מפקדת האוגדה שהייתה בכוננות יצאה באמצעות החפ"ק על נגמ"שים מצומת גולני לחיפה

כשכולם לבושים בבגדי מגן ובתוך כ-40 דקות הגיעו למקום שבו בוודאות נפל טיל, בקניון "לב המפרץ", לבדיקת האירוע. ביציאתם לדרך נאמר להם שעשרות טילים נפלו על חיפה, חלקם כנראה עם ראשי נפץ כימיים. בהתקרבם לעיר חבשו כולם מסכות אב"כ בנוסף לבגדי המגן וציפו לראות עיר חרבה ובתיה בהריסות.

בהגיעם לכניסה לקניון "לב המפרץ" הם תחקרו את המאבטח של הקניון (ממוצא דרוזי) שאמר להם שאכן נפל טיל בקניון והוביל אותם למקום הנפילה. הסתבר שכבר היו שם אנשי משטרה שראו את הנזק, חששו מאירוע כימי, הורו על סגירת השטח, והלכו. הגיע גם צוות גו"ז (גילוי וזיהוי) של הג"א, שאחד מחייליו נפצע וגם הם פינו אותו והלכו לדרום. בסיום התחקור הורה תא"ל אמי פלנט לקציני המטה שליוו אותו, להסיר את המסכות וכאשר פקפקו בדבריו תוך שהוא בעצמו הסיר את המסכה, הפנה את תשומת ליבם לכך שהם כבר מדברים

האוגדה המשיכה בתפקידה בחיפה עד לסיום המלחמה.

אוגדה 370 - עוצבת "להב"

העוצבה בפיקודו של תא"ל משה עברי-סוקניק, שכנה במחנה "עופר" ליד רמאללה. בהיותה אוגדת שריון של פיקוד המרכז הקדישה את מרבית זמנה, בתקופת ההכנות למלחמת המפרץ, לתכנון מבצעי שבו הייתה אמורה להשתתף במסגרת גייס במתקפה בציר כרך שמדרום לים-המלח לעבר ציר ה-H כדי לפגוש שם חיל-משלוח עיראקי שמגמתו ישראל. מדובר היה בתנועה בת מאות קילומטרים, ברובה בשטח מדברי צחיח. מכיוון שחלק מהטנקים של האוגדה היו טנקי מגח 3 (פטון A3) ישנים ואגד ארטילרי שברובו תומ"ת "רועם" מיושן על תובות "שרמן", הצריכו הכנות אלה עבודה מרובה. זמן קצר לפני פקיעת האולטימטום האמריקאי ותחילתה של מלחמת המפרץ נבדקה האוגדה בהכנותיה לפגיעה בעורף, והסתבר שבכול האוגדה יש רק 10 ערכות בגדי מגן.

לאחר מטח הטילים הראשון על גוש דן, כאשר הסתברו הדיווחים המוטעים שהגיעו בצינורות הג"א בדבר נפילתם של טילים עם ראשי נפץ כימיים, קיבל תא"ל סוקניק הוראה מאיציק מרדכי, אלוף הפיקוד, לקבל אחריות על גוש דן. מפקד האוגדה נסע עם כמה קציני מטה בשני כלי רכב, ה"בלייזר" שלו ונ"צ"ן, והתמקם לפקד על האירועים בגוש דן ממחנה תל השומר. משימתו העיקרית הייתה, כמו בצפון, לשלול במהירות האפשרית נפילתו של ראש נפץ כימי כדי לשחרר את האוכלוסייה. לא היה קיים שום תו"ל בצה"ל לתרחיש

מסוג זה וצריך היה לגבש תורת לחימה ונהלים לאירוע של נפילת טיל תוך כדי האירועים.

העיסוק העיקרי של מפקדת האוגדה והמפקד אישית היה יצירת שפה משותפת ותיאום בין כול שירותי החירום וההצלה, המשטרה, מכבי האש ומד"א, גורמי הג"א והצבא. לצורך זה ביצעו 3-4 תרגילים ביממה לפי תו"ל ונהלים שהוסכמו על דעת כולם.

לכול אירוע נפילת טיל התייחסו קודם כול

(ושאר המתקנים הרגישים) במפרץ חיפה, ובכלל אירוע של גזים רעילים העלולים לנבוע מנפילת טילים עם ראשי נפץ כימיים. אחד הפתרונות שאומצו לטיפול בבעיה היה הקמת מקלחות שדה אוטומטיות בכמות גדולה בשטחים פתוחים בכניסות לעיר, כדי לשטוף נפגעים מהתקפה כימית לפני פינויים לבתי חולים.

נושא זה הגיע למבחן כאשר באחד מימי המלחמה הגיעה שיירה של 50 משאיות ברום

אלוף משה עברי-סוקניק (אז תא"ל)

ממפעלי ים המלח שנועדו להעמסה על אונייה בנמל חיפה. פעולה שהייתה אמורה להימשך שעות רבות, ובניתיים השיירה השתרעה לאורך הכביש מטירת הכרמל ועד לנמל. התרחיש שאחד הטילים יפגע בשיירת משאיות הברום העלה זיעה קרה אצל מפקד האוגדה, שהחל בשיחות טלפון קדחתניות כדי לסלק את שיירת המשאיות מהכניסה לעיר, לדחות את ההעמסה ולבסוף להחזירה למפעלי ים המלח.

למעלה מחצי שעה עם המאבטח שהוא לא בגדי מגן ומסכה ובריא לחלוטין, וכי אם היה שם גז הוא כנראה כבר לא היה מדבר אתם. אכן במקום הנפילה היה אבק רב מההרס שנגרם ואוויר עכור אשר יכול היה להתפרש על ידי מאן דהוא כגז. העיר נראתה מסביב שלוה לחלוטין ובתיה שלמים ועומדים על תילם.

מהקניון נע חפ"ק האוגדה לרכס הכרמל והתמקם באזור מלון דן כרמל, ממנו הייתה תצפית טובה וכן אפשרות הקמת קשר. המעשה הראשון שהורה מפקד האוגדה היה לפרוס את הצ"ן (ציוד נושא - מערכת הרדיו-טלפון) כדי שיתאפשר לדווח לפיקוד ש"לא כצעתה", רוב הטילים נפלו כנראה בים, אין ראשי נפץ כימיים והעיר כמעט ולא נפגעה. אולם כאשר נגמ"ש הצ"ן פרס הסתבר שלא היה אפשר להשיג קשר עם הפיקוד (בדיעבד הסתבר שחילי הממסר בהר מירון, שחששו ממתח הטילים, עזבו את עמדותיהם ונכנסו למקלט ולכן לא הוקם הקשר), לבסוף נפתרה הבעיה בחיג מטלפון חוגה אזרחי רגיל.

לאחר מפגש עם אנשי הג"א, המשטרה ומכבי האש בעיר, הסתבר למפקד האוגדה כי על אף שנפרסו כ-150 אנשי הג"א בתצפיות במרחב, הדיווחים עברו באופן מעוות, וכול אחד משירותי החירום וההצלה עבד עם מכשירי קשר אחרים וברשתות תקשורת שונות. מפקדת האוגדה נקטה מיד בשתי פעולות לתיקון המצב. ניתנה הוראה לגיוס גדוד המודיעין האוגדתי שבתוך 12 שעות הצליח לפרוס חמש תצפיות אפקטיביות וחפ"ק מג"ד, ומאותו הרגע היה דווח ישיר על הנפילות בעיר. כמו כן חולקו מכשירי קשר צבאיים למשטרה, למכבי-האש ולמד"א

והוקמה רשת קשר משותפת לכולם. מיד החל שיתוף פעולה הדוק עם מפקד מרחב חיפה של המשטרה, ניצב יוסי לוי.

כאשר נודע לאלוף יוסי פלד על קשיי הקשר של מפקד האוגדה, הקציב לו מכשיר פלאפון שהיה יקר מציאות באותה התקופה.

אחת הבעיות שהעסיקו מאוד את פיקוד הצפון בכלל ואת תא"ל פלנט בפרט הייתה סכנת פגיעת טיל במפעלים הפטרוכימיים

הערות:

1. עמוס כרמל, **כל הארץ חזית - משירות ההתגוננות לפיקוד העורף**, 1936-2007, משהב"ט, ת"א, 2007, עמ' 121.
2. שמעון גולן, **טילים על ישראל**, משהב"ט ת"א, 2020, עמ' 136.
3. יוני קורן, **אחד שהיה שם, זמן ישראל**, 17 ינואר 2021.
4. גולן, **שם**, עמ' 194.
5. **ראיון עם תא"ל (מיל) אמי פלנט**, 24 במאי 2021.
6. **אמי פלנט, שם**.
7. **ראיון עם אלוף (במיל) משה עברי-סוקניק בלטרון**, 25 מאי 2021.

אזרח לכוד בהריסות בית בסביון

הם אפילו לא דיברו ביניהם או תיאמו את פעילותם בעת המעשה, בדיעבד הם מצטערים שלא עשו כן. אולם הניסיון שצברו במהלך חודש תעסוקה מבצעית חריגה זו, בתיאום העבודה עם גופי הג"א, המשטרה, מכבי האש ומד"א הוביל לגיבוש תו"ל בסיסי ונהלים ראשוניים שבהם אפשר היה לעשות שימוש בעת הקמת פיקוד העורף לאחר המלחמה.

כמו כן מן הראוי לבחון גם בעתיד, בעת אירוע רב-נפגעים כתוצאה ממגפה או רעידת אדמה, את ניצול מערכי הלוגיסטיקה הקיימים באוגדות, הכוללים רפואה, מרמת התאג"ד ועד הגר"פ (גדוד רפואה) האוגדת, החימוש, מרמת החולייה הטכנית ועד הגש"ח, המודיעין בתחום התצפיות והאיסוף והשו"ב הקיים במערכות התקשוב המודרניות. ובתרחיש של לחימה בעורף בלבד להקצות אוגדות לסיוע לפיקוד העורף ואף לעשות הכנות מקדימות ואימונים, כאשר כול אוגדה יכולה לקבל משימה לעיר מסוימת שבה יבצעו סיוורים מקדימים ותרגילים עם הרשות המקומית ושירותי החירום. ■

אל"ם יוסף סמבירה, מפקד מחוז דן של הג"א במלחמת המפרץ

כאירוע כימי. מיד סגרו את האירוע והביאו לאתר צוות גו"ז (גילוי וזיהוי) ולאחר מכן הוכנסו צוותי יחידת ההצלה של הג"א וגורמי חירום אחרים לטיפול באירוע הקונבנציונלי. כך טיפלו באירוע נפילת טיל שפגע בבית ביישוב סביון, הבית נחרב לחלוטין ורק ניצול נשאר בחיים כשראשו בלבד מבצבץ מבין ההריסות.

אולם כאשר נפל טיל "אל-חוסייין" שלם ליד יהוד ולא התפוצץ הייתה חרדה רבה שמא 250 ק"ג חומר הנפץ שבראש הטיל יתפוצצו בפתאומיות תוך גרימת אבדות רבות ונזק משמעותי. רק כאשר הגיעו אנשי היחידה לסילוק פצצות והעבירו את הטיל למקום מבטחים נרגעו הרוחות.

סיכום ולקחים

הפעלת האוגדות במלחמת המפרץ הייתה מאולתרת בלא שהייתה הכנה מהותית או תורת לחימה לתרחיש מסוג זה. התוצאה הייתה הבדל באופן פעולתן כאשר כול אחד ממפקדי האוגדות פועל על פי שיקול דעתו.

"אל רעם התותחים" – המילואים שהצילו את רמת הגולן

(בגיליון "שריון" 58, פברואר 2021, עמוד 24)

תגובת תא"ל (במיל') מאיר זמיר ("טייגר")

1. במפה לא מצוינת חטיבה 43 בצבא סוריה, שפנתה מציר כודנה צפונה לכיוון קוניטרה והושמדה ברובה על ידי פלוגת "טייגר".

2. כול הכבוד לכול הלוחמים שמתוארים בכתבה, אך באותה הזדמנות מן הראוי שהכותב יזכיר כי באותו לילה של 6-7 באוקטובר, פלוגת "טייגר" בפיקודו של מאיר זמיר מגדוד 82 בחטיבה 7, ביצעה מארב קלאסי והשמדה את מרבית חטיבה 43 הסורית, כול זאת ללא נפגעים ובצורה טוטלית.

3. ראו כתבה של ראש ענף סוריה במטכ"ל, תא"ל עמוס גלבוש ז"ל, על השמדת החטיבה על ידי זמיר.

מענה מערכת הביטאון שריון

א. הכתבה עוסקת רק בחטיבות המילואים, שלא זכו לסיקור מתאים במלחמה זו, על כן מצאנו לנכון להנציח את פועלם בכתבה נפרדת זו.

ב. המארב שביצעה פלוגת "טייגר". מוכר, ידוע, נלמד ומביא כבוד רב לשריונאים. אנו גאים בפלוגה זו לאורך כול הדרך!

ג. אפשר לראות במרשם הקרב של תוכנית המתקפה הסורית טרם ההתקפה כי חטיבה 43 מצוינת ועוברת מערבה דרך חטיבה 33. ראוי להדגיש כי חטיבה 43 פנתה צפונה וזו פעולה שלא מזכרת בתוכנית מקדימה זו.

סיכום: מטבע הדברים, כאשר כתבה מוכוונת לפעולת גוף מסוים, היא מבליטה את פעולותיו ואינה מציינת את פעולתו של האחר, במקרה הנוכחי פלוגת "טייגר" שפעלה במרחב זה, שלא צוינה בכתבה למרות פעולתה המקצועית והמושלמת. אך כול זאת ללא כוונת זדון, אלא מתוך רצון להתמקד בפעילות השריונאים במילואים שפעלו במרחב זה.

כבוד לכול השריונאים שבלמו את הצבא הסורי ברמת הגולן – סדירים ומילואים כאחד!

תגובת אל"ם (במיל') אמנון שרון

בקטע על גודד 266, יש הרבה עיוותים בעובדות ובנתונים. **מענה של הכותב**

אמנון שלום, ראשית תודה לך שקראת והתייחסת ותודה להערותיך על גודד 266. כפי שנוכחת הקדשתי חלק נכבד מהכתבה לגדוד בו שירת, הרבה יותר מלכול גודד אחר. כיוון שאני חושב שתרומתו לבלימת המתקפה הסורית בראשית המלחמה הייתה בעלת חשיבות עליונה, היה זה גם גודד המילואים הראשון שנכנס לחימה וגם לחם בהקרבה רבה ובגזרה קריטית של רמת הגולן. הכתבה שלי מתבססת על המחקר המוסמך של מחלקת היסטוריה בצה"ל וכול המקורות האחרים שמצאתי בנושא, כפי שמצוין בכתבה עצמה.

בברכה ובאיחולי בריאות טובה.

אל"ם (במיל') ד"ר בני מיכלסון

שינוי הגישה בהתמודדות עם איום הנ"ט

(בגיליון "שריון" 58, פברואר 2021, עמ' 12)

תגובת עזריאל לורבר לכתבה

בחוברת האחרונה של שריון (גיליון 58) התפרסם מאמר מעניין על "שינוי הגישה בהתמודדות עם איום הנ"ט". האמת, מאמר מצוין, ועבור חלק ממתארי הקרב הצפויים, גישתו של המחבר והצעותיו אכן יביאו לשיפור שרירותו ויכולת ביצוע משימותיו של השריון. דא עקא, נטען (וגם הוכח) אחרי מלחמת יום כיפור, כי מרבית ממפקדי ולוחמי השריון כלל לא ידעו (ומסיבות שונות איש לא טרח לידע אותם) על שינוי דוקטרינת הלחימה הערבית נגד שריון צה"ל, באמצעות שימוש נרחב בטילים ורקטות. אבל ההיסטוריה נוהגת לחזור על עצמה, ומי שלא לומד אותה עתיד לחזור על שגיאותיה! כך גם המאמר הזה מתעלם מן השינויים בשדה הקרב היבשתי, כתוצאה מהופעת המפתיעה של מגוון אמצעי נ"ט חדשניים בשדה הקרב בקווקז. קצת אירוני הדבר, שמאמר בעיתון צבאי ישראלי מתעלם מהמהפך הזה, שבחלקו אירע כתוצאה מהשימוש הנרחב באמצעים שפותחו בישראל, אף כי גם טורקיה הייתה שותפה באירועים אלה.

אמצעים לתקיפה עילית של שריון אינם חדשים, ונזכיר את ה-BILL השוודי, הדורות המאוחרים יותר של ה"עורב", ה-SADARM ופגזי מרגמה מונחים. חלקם של אמצעים אלה בא עדיין במסלול פחות או יותר שטוח ורק מיעוטם ממש צולל אל מטרות. אבל המלחמה האחרונה בקווקז הוכיחה כי **היכולת לתקיפה עילית**, ממש מלמעלה, עשויה להפוך לדומיננטית ותישאר אתנו לעתיד הנראה לעין. בהתחשב בעובדה שחלק מן האיומים האלה נורה מטווח של עשרות ק"מ, מסופקני אם "כניסה לנעליו" או "מוחו" של מפעיל האיום, או תרגולות חדשות, מתוחכמות ככל שתהיינה, יתרמו משמעותית לשרידות השריון, במערכה שבה אמצעים כאלה יופיעו בכמות משמעותית.

כשם מערכות ההגנה הריאקטיבית, ובעיקר האקטיבית, נתנו לשריון מרווח נשימה של כמה שנים, עלינו להתחיל לחשוב על התמודדות **אמיתית** עם המערכות החדשות שעומדות להיכנס. מה שחמור לא פחות הוא שברור לחלוטין שרכש ושימוש במערכות התקיפה העילית ששימשו בקווקז **לא יהיה מוגבל רק לצבאות מדינותיים** והוא בהחלט בתחום היכולת של ארגוני הטרור. (נזכיר כי לפני מלחמת לבנון השנייה גם נטען כי טילי ים-ים מתוחכמים (C-802) אינם בארסנל של החיזבאללה, מפני שלא יהיה ביכולתם לתפעל כאלה, עד שבאה המציאות וטפחה על פנינו. גם ארגוני הטרור קוראים חדשות וגם הם משתדלים להשתפר.

אז מה עושים? כשם שרק הפתרון הטכנולוגי המתקדם (ההגנות השונות שהוזכרו לעיל) באמת פתר את בעיית טילי הנ"ט לסוגיהם, כך מוטב שנתחיל לחשוב, ובהקדם, על פתרון טכנולוגי לבעיית התקיפה העילית, כדי שלא נופתע שוב. קטונתי מלהציע כאן האם יהיה זה פתרון קינטי (ריסוס, קליעים או חנ"ם), פתרון אנרגטי רב עוצמה (לייזר להשמדת האיום או לעיוור מערכת הביות) או אפילו שיטות נוספות שעדיין לא נבחנו, אך ברור כי כבר היום אנחנו בפיגור בלוח הזמנים לבחירת כזה פתרון ויישומו בהיקפים הנדרשים.

מענה של הכותב אל"ם אודי צור

קראתי בעיון רב. בהחלט יש בתגובה נושאים וכיוונים שאנחנו מסתכלים עליהם לעומק.

השריונר היהודי מייג'ור-גנרל מוריס רוז

השריונר היהודי מייג'ור-גנרל מוריס רוז עמד במלחמת העולם השנייה בראש הדיביזיה האמריקנית שזכתה לכינוי 'חוד החנית', והוא שניפץ את האגדה הגרמנית 'תקיעת הסכין בגב' שנולדה בעקבות מלחמת העולם הראשונה

אל"ם (בחיל) ארז לברן¹

אגדת 'תקיעת הסכין בגב'

אשר פֶּאוּל פּוֹן הֵינְדֶנְבוּרְג ואריך לודנדורף, מפקדי הצבא הגרמני במלחמת העולם הראשונה, נדרשו להעיד לפני ועדת החקירה של הרייכסטאג לגבי התבוסה הגרמנית, הם חיפשו על מי להטיל את האשמה. בעוד הם היו אלה שהמליצו על כניעה, הם העדיפו שהחרפה תיפול על ראשי הסוציאל-דמוקרטים, שבליט ברירה הקימו ממשלה חדשה בשנת 1918. הם טענו כי גורמי החברה האזרחית מהשמאל, בייחוד היהודים, שהיו הסיבה לכול תחלואיה של החברה הגרמנית ולאסונה, **'תקעו סכין בגב'** הצבא הגרמני שבחזית, ובעקבות זאת גרמניה נכנעה.²

כך נולדה אגדת 'תקיעת הסכין בגב' (בגרמנית: **Die Dolchstosslegende**) המלווה במיתוס כי **'הצבא הגרמני מעולם לא נוצח בקרב'**. זה היה תירוץ פסיכולוגי עבור החברה הגרמנית, שסירבה לקבל את עובדת התבוסה ואת המציאות העגומה. מה שעזר לאגדה זו להפוך לאמונה רווחת ברפובליקת ניימאר ובגרמניה הנאצית, הייתה העובדה כי כוחות זרים לא כבשו את גרמניה, ואף חייל של מדינות ההסכמה⁴ לא הציב את רגלו על אדמת הרייך השני. למעשה, קווי החזית במערב היו מחוץ לגבולות גרמניה ונמתחו בתוך השטח הצרפתי (ובמזרח, ב-1918 החתימה גרמניה את הרוסים על חוזה כניעה משפיל, שהעביר לידיה שטחים

תלך ראשון, אלא אחרון, כדי שתוכל לחזור ראשון הביתה".⁶

רוב העם הגרמני קיבל את מיתוס 'תקיעת הסכין בגב' כעובדה, והאשמת היהודים והמרקסיסטים בתבוסה הפכה לנוהג רווח. מפלגות הימין הקיצוני עשו שימוש נרחב בביטוי זה בתקופת רפובליקת ניימאר, ולאחר עליית המפלגה הנאצית לשלטון בשנת 1933 זכתה

אגדת 'הסכין בגב' לאישור ממשלתי רשמי, כשהפכה לחלק מההיסטוריה המקובלת שנלמדה בבתי הספר הגרמניים.

כאשר הסתיימה מלחמת העולם השנייה, לאחר שש שנות לחימה בחזית האירופאית, המצב היה שונה לחלוטין. הטנקים של 'הצבא האדום' ניצבו בברלין החרבה, ודגל הפטיש והמגל הונף על גבי בניין הרייכסטאג, בתמונה שאותה יזם והנציח הצלם

הקסדה המחוררת של גנרל מוריס רוז

נרחבים מרוסיה הצארית, בהם פולין, המדינות הבלטיות, אוקראינה וביילורוסיה).

פרידריך אָבֶרט, הנשיא הראשון של רפובליקת ניימאר, תרם גם הוא לקיבוע המיתוס בקרב בני עמו, כאשר בדצמבר 1918, במצעד בשער ברנדנבורג שבברלין, אמר לחיילים שחזרו לגרמניה: "אנו מקבלים בשמחה את פניכם בשובכם למולדת, **שום אויב לא ניצח אתכם!**"

עם האגדה הזו צמחה טענה נוספת על אותו מצע של אנטישמיות גרמנית, ולפיה השתמטו היהודים מלהשתתף במלחמה, כול שכן כלוחמים בחזית. טענה זו אף הגיעה למיניסטרוֹן (משרד) המלחמה, שבעקבות זאת הנחה לערוך 'ספירת יהודים', ובה התבקשו יחידות הצבא והצי לערוך מִפְקָד ולדווח על מספר היהודים ביחידות ועל תפקידם. היהודים ראו

בכך עלבון לפטריוטיות שלהם, ואפשר לנחש מדוע תוצאותיו של מִפְקָד זה לא פורסמו מעולם.⁵ גם לאחר המלחמה המשיכו לפרסם חומר מדעי, לכאורה, על היהודים המשתמטים. אחד הפרסומים נפתח בציטוט שקרי של פתגם יהודי מהתלמוד: "אם אתה הולך למלחמה אל

הסובייטי היהודי יבגני אָנְאָנְיֵבִיץ' תאלֶדְיֵי".

הגנרל היהודי שניפץ את האגדה אחת ולתמיד

אך קודם לכן, בספטמבר 1944, נופצה אגדת 'הסכין בגב' לרסיסים כאשר דרכו רגליהם של

הערות

1. המחבר מודה לסא"ל (במיל') אורן האס ולרענן נוימרק על הערותיהם ועל עזרתם במחקר.
2. יחיעם ויץ (עורך). **בימי שואה ופקודה**. יחידה 3. האוניברסיטה הפתוחה. 1984. עמ' 30-27.
3. התרגום המילולי של Dolchstoß הוא 'פיגיון', אך 'סכין' הפך לשם הרווח וכך השארתי אותו.
4. 'מדינות ההסכמה' הוא שם כולל למדינות אשר לחמו במלחמת העולם הראשונה נגד מעצמות המרכז והיו לצד המנצח במלחמה (בהם צרפת, אנגליה, הקיסרות הרוסית, סרביה, ממלכת איטליה וארה"ב).
5. כ-100 אלף יהודים שירתו בצבא הגרמני, כלומר כ-18 אחוזים מכלל יהודי גרמניה (אחוז דומה גויס גם מקרב האוכלוסייה הכללית). כ-80

האמריקני הנרי סטימסון ומפקדיו, הגנרלים ג'ורג' מרשל, עומר בראדלי, וקורנטי הודק'ס¹². הגנרל היהודי מוריס רוז הוא עד היום מפקד השריון המעוטר ביותר בהיסטוריה האמריקנית. תפיסת לחימתו וביצועיו בשדה הקרב בהיותו מפקד עוצבה משוריינות הפכו לנכס צאן ברזל של צבא ארצות הברית, והם חלק מהמורשת של חיל השריון האמריקני¹³. עיקרי תפיסתו התמצו בהוצאת האויב משיווי משקל באמצעות פעילות תוקפנית לשמירת מגע מתמיד עם האויב, דרך מציאת נקודת התורפה במערךיו ומתן מכה חזקה באמצעות מרב הכוח הזמין בנקודה זו, ואחר כך מדף עד כלות, כדי שלא לאפשר לו להתארגן¹⁴. רוז פעל תוך מתן דוגמה אישית, בין השאר, בהיותו מוביל וניצב בראש כוחותיו. את פקודותיו בקשר נתן כשהוא נמצא בג'יפ החפ"ק שלו ולא יושב מאחור במפקדתו. הוא היה החלטי ונחוש "ולא הניח לאדם, לאירועים או לתנאים חיצוניים כלשהם להפריע לו במלחמתו עם האויב הגרמני"¹⁵. רוז הוביל את הדיוויזיה שלו מהפריצה מראש הגשר בנורמנדי ועד ליום שבו נפל בשדה הקרב על אדמת גרמניה. הוא הוביל את כוחותיו בקרבות בצפון צרפת, בכיס פּאָלֶז (Battle of the Falaise Pocket) בבליה, במערכה העקובה מדם ביער הורטגן (Battle of Hurtgen Forest), בקרב על הבליטה (Battle of Bulge) ואל לב ליבה של גרמניה.

הדיוויזיה שלו הביסה את האויב בשדה הקרב ומחצה בדרכה 14 דיוויזיות גרמניות¹⁶. רוז עשה זאת בשורה של מבצעים מבריקים, ואלה העניקו לעוצבת השריון שלו את הכינוי, המשמש שמה עד היום, 'חוד החנית' (THE SPEARHEADS).

במלחמת המפרץ ב-1991 התגאו אנשי דיוויזיית השריון 3, שהייתה הדיוויזיה הגדולה ביותר במלחמה ואף דיוויזיית השריון הגדולה ביותר בהיסטוריה האמריקנית¹⁸, כי הם **שמרו על מורשתם**. גם במלחמה זו, כמו במלחמת העולם השנייה תחת הנהגתו של רוז, הייתה דיוויזיית השריון 3 'חוד החנית' של הצבא האמריקני¹⁹. מוריס רוז התנשא לגובה של 1.90, והיה "תמיר ובעל הליכה זקופה, בלורית כהה ועיניים יוקדות כאש"²⁰. הוא היה קשוח, ונתפס כמי שפותר בעיות. ב-30 במאוס 1945, קצת יותר מחודש לפני סיום הקרבות, נהרג רוז כשהוא ניצב בראש לוחמיו. "הוא היה חייל במותו, כשם שהיה חייל כול ימי חייו, מאז מלאו לו 17 שנה. הוא מת בגבורה, כשבא להניף את שיקו מול מטרתו האחרונה בחייו: טנק גרמני"²¹.

הגנרל היהודי מוריס רוז (Maurice Rose)

(Maurice Rose). הוא היה הקצין היהודי הקרב הבכיר ביותר בצבא ארה"ב במלחמת העולם השנייה, בדרגת גנרל של שני כוכבים (המקבילה לדרגת אלוף)⁹.

רוז, 'גיבור האומה האמריקנית', נחשב לאחד המצוינים והמבריקים ביותר מבין מפקדי חיל השריון האמריקני במלחמת העולם השנייה, וביצעו בשדה הקרב כנגד הצבא הגרמני השפיעו רבות על ניצחונם של בעלות הברית¹⁰. מפקדו, הגנרל 'לייטנינג ג'י' קולינס, שיבח אותו באומרו: "אפשר לזקוף לזכותו, יותר מאשר כול אדם אחר, את קיצורה של המלחמה בחמישה או שישה חודשים"¹¹. דברים ברוח זו אמרו גם שר ההגנה

חיילי ארצות הברית על אדמת הרייך השלישי. הם ניצפו את המיתוס בדבר הצבא הגרמני ש'מעולם לא נוצח' על ידי אויב בשדה הקרב. היו אלו לוחמיה של דיוויזיית השריון האמריקנית 3. הם היו הראשונים שפרצו את קו זיגפריד, מערכת הביצורים והמכשולים ההגנתיים שבנו הגרמנים, בהוראתו של היטלר, לאורך גבולם עם צרפת, במקביל לקו מז'ינו. בכך הם היו לעוצבה הראשונה שפלשה לתוך תחומי המולדת הגרמנית ממערב מאז המלחמות הנפוליאוניות, כ-150 שנה קודם לכן⁸.

מפקדה הנמרץ של דיוויזיית השריון האמריקנית 3 היה מייג'ור גנרל מוריס רוז

6. אחוזים מהם שירתו בחזית. 12 אלף יהודים נפלו במערכה או שהוכרו כנעדרים. 30 אלף זכו באותות ובעיטורי מלחמה.

7. מתוך חוברת אנטישמית מאת אוטו ארמין משנת 1919 שהופיעה במינכן, אשר התיימרה להציג את ממצאי החקירה הסטטיסטית "לפי מקורות מיניסטריון המלחמה"; "מלחמת העולם הראשונה - לוחמים יהודים בצבא גרמניה". אתר אוסף הלוחם היהודי. ארכיון צה"ל ומערכת הביטחון. <http://www.archives.mod.gov.il>

8. חלדאיי שאב השראה מתמונת 'הנפת הדגל באיוו ג'ימה' של הצלם האמריקני ממוצא יהודי ג'ו רוזנטל. ערב הכניסה לברלין הכין דגל סובייטי גדול ממפת שולחן אדומה, ומחיילי הגיס הממוכן 1 של לוטננט גנרל סמיון (שמעון) קריבושיין ביקש להניף מעל בניין הרייכסטאג הכבוש והשרוף.

הוריו של מוריס, שמואל וקטי, היגרו מפולין לארה"ב בשנות ה-80 של המאה ה-19. מוריס, שהיה הבן השני במשפחת רוז, נולד בארה"ב. הוא למד והתחנך בדנור שבקולורדו. אביו שמואל, וכך גם סבו, היו רבנים, ובעקבות זאת מוריס ידע לדבר אידיש ולקרוא עברית.

שנתיים לאחר שעלה לתורה בבר המצווה שלו, התגייס לצבא כדי לנסות להשתתף במערכה של ג'ון פרשינג במקסיקו. אחרי שישה שבועות גילו מפקדיו כי הוא זייף את גילו, וכי הוא

רק בן 15, ולכן הוא מצא עצמו מסולק מהצבא. שנתיים לאחר מכן, בשנת 1917, לאחר הצטרפות ארה"ב למלחמת העולם הראשונה, התגייס שוב לשורות הצבא האמריקני. הפעם הוא לא היה צריך לזייף את גילו, עם זאת ככול הנראה זייף את דתו ולא נרשם כיהודי. על פי חקר קורות חייו, רוז מעולם לא המיר את דתו, אבל הבין כי הסתרת זהותו הינה הדבר הנכון מבחינת השתלבותו בצבא הקבע וקידומו. באותם הימים בארה"ב הייתה קיימת חשדנות לגבי היהודים שהגיעו ממזרח אירופה. מגמה זו גברה לאחר מלחמת העולם הראשונה, כשאררה"ב נשטפה בגל לאומנות, בדלנות, שנאת מיעוטים, תגובת נגד למתירנות וחרדה מהסכנה האדומה, שהיו שזיהו

רוז נפצע בקרב, ובתחילה סירב להתפנות, עד שהתמוטט מתישויות. לאחר שלושה שבועות בבית החולים הוא ברח וחזר ליחידתו והשתתף במתקפת מז'ארגון. מכיוון שגורמי הרפואה לא ידעו היכן הוא, דיווחו שלטונות הצבא להוריו בשוגג כי נהרג. לאחר שסיימו לשבת עליו 'שבעה' קיבלו הוריו ממשד המלחמה את ההודעה כי הוא בחיים. בתום המלחמה השתחרר רוז מהצבא בדרגת קפטן, ולמשך זמן קצר התפרנס מעבודות שונות, אולם בתוך פחות משנה חזר לצבא הקבע.

רוז היה מחלוצי חיל השריון האמריקני, שפרק בתום מלחמת העולם הראשונה והוקם מחדש בעקבות הכיבוש הגרמני של צרפת במלחמת העולם השנייה. ג'ורג' פֶּטוֹן התרשם מאוד מיכולותיו של רוז כסמח"ט, ובחר בו להיות ראש המטה שלו **בדיוויזיית השריון 2**, שזה עתה הקים, ושכונתה **'תופת על גלגלים' (Hell on Wheels)**.²⁴ שניהם חלקו את השקפת העולם כי במלחמה הקרובה יהיה לטנקים חלק מכריע בניצחון. מייג'ור גנרל אָרנסט הרמון, מחליפו של פֶּטוֹן, השאיר את הקצין התמיר בתפקידו, לאחר שהתרשם בתמרונים לקראת הקרבות הצפויים, כי רוז הוא מנהיג העשוי ללא חת.

הכתבה המלאה מופיעה באתר השריון באינטרנט ביום 2 במאי 2021: <https://yadlashiryon.com/news>

אותה עם יהודים. היו אלו ימים של הסתה ושל אפליה אנטישמית, ובעקבות זאת נסגרו שערי ארה"ב למהגרים ולפליטים יהודים מאירופה.²² השואה והמלחמה בנאצים שינו את מצב האנטישמיות בארה"ב באופן ניכר, וזיכרון השואה הפך לחלק מהזהות האמריקנית במאבק בביטויים של גזענות ושל אי-סובלנות. אך באותה עת, טרם מלחמת העולם השנייה, לא אחת יהודים שרצו להתקדם בצבא הסתירו את זהותם או התנצרו.²³ רוז התנדב לקורס קציני חיל הרגלים. הוא שירת בדיוויזיית החי"ר 89 בצרפת, והשתתף בקרב סן-מיייל, שעליו פיקד ג'ון פרשינג. בקרב זה נעשה גם השימוש הראשון בחיל השריון של ארה"ב, בפיקודו של לוטננט קולונל ג'ורג' פֶּטוֹן.

8. צבאו של פרידריך וילהלם השלישי הפרוסי הובס ונכשל "להחזיר את הקורסיקני הקטן לממדיו הטבעיים" כדברי הרהב של הפרוסים, ובשנת 1806 כבש נפוליאון את ברלין.
9. בן מורֶל (Ben Moreell) היה תת-אדמירל (Vice Admiral) בצי האמריקני (מקביל לגנרל שלושה כוכבים), והיה אחראי למתקני החוף כמפקד ה-Civil Engineer Corps. לאחר המלחמה קודם לאדמירל (מקביל לרא"ל בצה"ל ולגנרל ארבעה כוכבים בצבא האמריקני).
10. מתוך דבריו של מפקדו, הגנרל ג'וזף לוטון קולמיס ('לייטנינג ג'ון'), מפקד גיס 7 במלחמת העולם השנייה וראש מטה צבא ארה"ב במלחמת קוריאה. SPEARHEAD in the West 1941-1945, (אוק' 1945) עמ' 158.
11. Ralph C. Green, The Triumph and Tragedy of Major General Maurice Rose, ARMOR, March-April 1991, P.29.
12. שם, שם.
13. תמר לובושינסקי קטקו. הלוחם היהודי במלחמת העולם השנייה. ערך: אסא כשר, לטרון: הוצאת 'שריון' - ביטאון עמותת 'יד לשריון' בלטרון, תשס"ה - 2005, עמ' 140.
14. Ralph C. Green, The Triumph and Tragedy of Major General Maurice Rose, ARMOR, March-April 1991, P.21.
15. אל"ם (במיל) בני מיכלסון, מייג'ור-גנרל מוריס רוז". אתר **מוזיאון הלוחם היהודי במלחה"ע השנייה**
16. ציטוט של כתב המלחמה Hal Boyle מתוך: SPEARHEAD in the West 1941-1945, (אוק' 1945) עמ' 3.
17. שש דיוויזיות פאנצר (2, 9 ו-11, אֶס-אֶס-2 דָּאס רֵייד, אֶס-אֶס-9 הוֹנְשֵׁטאוּפֶן, אֶס-אֶס-12 היטלר-יונגנד), דיוויזיה ממוכנת (פאנצרגרנדיר 3), שלוש דיוויזיות צנחנים (3, 5 ו-6), ארבע דיוויזיות חי"ר (12, 353, 363 ו-560).
18. דיוויזיית השריון 3 האמריקנית הוקמה ב-1941, ופעולתה הראשונה הייתה ביוני 1944 עם הגעתה לנורמנדי. לאחר המלחמה הוצבה במערב גרמניה מול פתחת פולדה. היא השתתפה במלחמת המפרץ בעיראק ('סופה במדבר') ב-1991, משם חזרה לבסיסה בגרמניה. בינואר 1992 היא פורקה כחלק מרידוד הסד"כ עם סיום המלחמה הקרה.
19. לדיוויזיה היה סד"כ של יותר מ-20 אלף חיילים ב-32 גדודים. היא הפעילה 360 טנקי אברהמס AIM1, 340 נגמ"שי ברדלי, 27 מסוקי אפאצ'י, עם תותחי שדה ועם משגרי MLRS.
20. The 3dAD Fought Saddam Hussein's Toughest Troops Through Rain and Wind of DESERTSTORM; ARMOR - March-April 1991, P.33
21. Tobin E. Hill, THE SANDS OF TIME - Scenes from the Gulf War contain a striking resemblance to the 3AD in World War II, The Spearhead Magazine - Desert Blitzkrieg - Spring, 1991
22. תמר לובושינסקי קטקו, הלוחם היהודי במלחמת העולם השנייה, עמ' 140.
23. שם, שם.
24. חוק ג'ונסון (1924).

יום הזיכרון תשפ"א

טקס יום הזיכרון לחללי מערכות ישראל התקיים כמדי שנה ביד לשריון, בהשתתפות בני המשפחות השכולות, לוחמי השריון ומפקדיו בעבר ובהווה ואורחים. הבאנו מדברי קצין השריון הראשי תא"ל אוהד נג'מה ומדברי יו"ר עמותת יד לשריון האלוף (במיל') אודי שני, בטקס שהתקיים ביום 14 באפריל 2021

ליקט וערך אל"ם (במיל') שאול נגר

מדברי קצין השריון הראשי תא"ל אוהד נגימה

אחריות ושלחות יומיומית. כאן מול כותל השמות אשר ביד לשריון, במקום בא הרוח והחומר נפגשים, במקום שבו מפקדי העבר ולוחמיו נפגשים עם המפקדים והלוחמים בהווה ובעתיד, נמשיך ונתחייב שוב ושוב להמשיך ולקיים את ציווי הנופלים, לשמור על המדינה, לשמור על עם ישראל מול כול מבקשי רעתנו, להבטיח את קיומנו בארץ ישראל.

משפחות יקרות, מלאכת הפיקוד והשלחות שבהגנת המדינה לוקחת אותנו, המפקדים, למפגשים עם המשפחות השכולות. כול אחת באבלה הפרטי, כול אחת באופן הזיכרון שלה את יקירה, אבל כולן מעוררות השראה. ככול ביקוריי לאורך השנים מתמלאות מחדש המילה **משמעות** והמילה **שלחות**. אני למד מחדש מהי רעות השריונאים ואחוות הלוחמים ברגעים הקשים ביותר, וזה נותן כוח. זה נותן משמעות במעגלים רחבים הרבה יותר מחיל השריון. מינהלת טנק המרכבה מסיימת השנה לשקם ולמסור חזרה לחיל השריון את הטנק האחרון ממלחמת לבנון השנייה שאפשר היה לשקמו, שבו נפלו שי, עידו ועמי. הכוח והסבלנות שבשיקום הטנק נובע מכן המשפחות השכולות. חיל השריון על כול יחידותיו בסדיר ובמילואים ימשיך לחבק וללוות אתכן ולהיות חלק מחייכן.

חיל השריון הוא חיל חזק, בעל רוח, אתוס ומורשת בשרותיו, בעל היכולות המתקדמות ביותר שיש בעולם. וכך הוא ימשיך להיות. אין נקודה במפה שבה החיל יידרש להיות והוא לא יהווה את הכוח המכריע והעוצמתי ביותר באותה נקודה – הרוח והחומר, האדם והמכונה. מצוידים בציווי הנופלים, נמשיך לפעול בנחישות ובמקצועיות למילוי כול משימותינו.

נאחל להחלמת כול פצועינו ולשובם של נעדרי צה"ל. יהי זכר הנופלים ברוך.

כאשר מבקשים ממני לתאר בשלוש מילים את חיל השריון אני מציין את הסיסמה שטבע האלוף ישראל טל – "האדם שבטנק ינצח". ביום זה אנו מציינים את האדם שנתן את הכול, ממש את הכול. אנו מציינים את הצוות, את המחלקה ואת הפלוגה, המורכבים מלוחמים שונים, אשר נתנו את הכול.

לזיכרון יש כוח גדול. הזיכרון האישי שלכם, בני המשפחות השכולות, הוא יומיומי – בבוקר עם קפה, עם הריח כאשר מקפלים את הכביסה ובאין-ספור רגעים המלווים אתכם יומיום. הזיכרון קשה מנשוא, הוא איננו מתפוגג והוא נמצא בכל מקום.

לנו ביחידות השריון הזיכרון של חברינו שנפלו הוא ציווי, הוא אתוס, מורשת ומצפן. הוא כוח הנותן משמעות לעשייה שלנו, כוח שעוזר לנו לצעוד קדימה ולקחת אחריות, כוח הנותן ליחידה את הרוח הגבית בטרם יציאה למבצע. היום הוא היום שבו אנו מציינים את הזיכרון המשותף. היום של ה"ביחד" הלאומי, דקות הדומייה המשותפות, הביקור בבתי העלמין ומפגש החברים המעלים זיכרונות. עם הזיכרונות הללו חיל השריון ממשיך לפתח ולהתפתח. החדשנות משולבת עם המסורת ועם התורה השריונאית לשיפור היכולת להתמודד בשדה הקרב הנוכחי והעתיד.

"תסתכל ימינה ושמאלה, למעלה, למטה, כי שם נמצאים רוב האנשים שצריכים אותך. תושיט איזו יד, הרי תמיד יש אנשים שם למטה שצריכים אותך". כך כתב נועם גולדמן מחטיבה 847, שנפל במלחמת לבנון השנייה. עם המורשת הזו אנו חיים ואיתה אנו מלמדים רעות שריונאים מהי. עם מורשת הנופלים ברקע – חיל השריון פועל בגבולות ומכין עצמו למלחמה יום יום, ולילה לילה. בצניעות, בנחישות ובמקצועיות ממשיך חיל השריון את ציווי הנופלים לגלות

מדברי יו"ר עמותת יד לשריון האלוף (במיל') אודי שני

מתחדשים, עליות ומורדות קופצים עלינו, עוד יום ועוד תקופה, העולם ממשיך וסובב.

אף שחולף הזמן, כולנו – משפחה, חברים, מפקדים ופקודים – עדיין מתענים, הכאב לא עוזב, החיסרון חופר ומעמיק, העצב ממשיך להתפשט, גוף האדם מתרגל לחיות עם החור שבלב, והבכי לובש צורה אחרת. דום נישא את עינינו אל הכותל האפור, אל המצודה, אל המגדל ואל דגל השריון המתנוסס. די במבט קצר וללא מילים על אורכו של הקיר, אל הרצף הבלתי נתפס של השמות החקוקים עליו, כדי להבין את השבר, להבין את האבל, להבין את גודל האובדן. נצרנו ואנו נוצרים בלבנו כאן ביד לשריון בלטרון – לקדש, לשמור, לנצור, לספר ולהנחיל את הגבורה והערך! דרך הגבורה הזו ניחל שמבעד למסך הדמעות יבקיעו קרני האור.

תהי נשמת הבנים צרורה בצרור החיים.

הכותל שלנו פלדה ועצבת, הכותל שלנו עופרת ודם, יש אנשים עם לב של אבן, אך לוחות הכותל שלנו, עם לב אדם. משפחות שכולות יקרות,

הכותל הזה מדבר אלינו ואנחנו אליו, הכותל הקדוש הזה הוא לב ליבו של אתר יד לשריון, הוא הלפיד, הוא הצוואה והוא מקור ההשראה לפעילותה של העמותה.

לפני דקות נדמה צפירת הדומייה. יום אחד בשנה, שתי דקות שמשתקות את כול המחלוקות, מפוררות את הניכור, האיבה והשנאה. הפירוד, השסע וצחצוחי הלשון נעלמים והלב נפתח לרגעי קשב וחסד, לכאבם של המשפחות היקרות לנו.

הרוח מפזרת עלים, הגשם יורד, אביב מגיע, השמש זורחת, ימים חולפים, שבועות נוקפים, שנים עוברות. הורים מזדקנים, ילדים מתבגרים, הנכדים מתחילים, אירועים

מהנעשה בעמותה

כתב וליקט: אליעזר אבני | צילומים: רב"ט בר שגב, רב"ט נעם וטאשסקי, רב"טית מעיין בועז

"הטנקיסט" יוצא לדרך!

בשעה טובה יצא לדרך וידיאורקסט – הקסט חדש ושמו "הטנקיסט", כדי לחשוף בפני הציבור טפח מסיפורו המדהים של חיל השריון הישראלי. אפשר לצפות ולהאזין לווידיאורקסט ביוטיוב ובדף הפייסבוק של העמותה.

הטנקיסט – הסיפור של כלנו

גיוסים

עד חודש אפריל האחרון שימש אתר יד לשריון נקודת קליטה קדמית למתגייסים חדשים. זה חלקנו במלחמה בקורונה.

המתגייסים החדשים בשערי יד לשריון

אנשי מנת"ק ורפ"ט, מש"א ויד לשריון. המיצג כולל את דגם העץ הידוע של מרכבה סימן 1 לאחר שיפוץ פנימי וחיכוני, אב הטיפוס צ-820002 שהיה אחד הדגמים הראשונים של טנק המרכבה שקדמו לסימן 1 הסדרתי. בדגם זה היה כיס צריח יצוק, והוא היה מצויד בשני סוגים של מנגנוני מתח – של סנטוריון בצד אחד ושל טי-55 בצד שני. שני דגמים אלה נוספו לדגם היתכנות הסטטי על בסיס טנק שוט, ודגם המרכבה על בסיס טנק השוט המורחב.

אב טיפוס של טנק המרכבה סימן 1 במיצג ביד לשריון

נטיעות

ט"ו בשבט השנה צוין בטקס נטיעות מצומצם בהשתתפות חיילי היחידה הצבאית והעובדים הקבועים ביד לשריון, בהתאם להנחיות המדינה לשהות במרחב הפתוח. גם הקורונה לא עוצרת אותנו מלבנות ולטעת בארץ.

עובדי העמותה וחייליה נוטעים בלטרון

פרידה מסגן הרמטכ"ל האלוף אייל זמיר

טקס פרידה צנוע מסגן הרמטכ"ל, האלוף אייל זמיר, המסיים את תפקידו, התקיים ביד לשריון בהשתתפות אנשי מקשנ"ר, מנת"ק ויד לשריון. הטקס התקיים ביום 6 ביולי. נשאו דברים קצין השריון הראשי תא"ל אוהד נג'מה, ראש מנת"ק תא"ל גיא פגלין, ויר"ר יד לשריון האלוף (במיל) אודי שני. עוד השתתפו גם מנכ"ל יד לשריון תא"ל (במיל) חנן ברנשטיין, מח"טים של חיל השריון, ראש רפ"ט אל"ם אורן גיבר, סגן ראש מנת"ק שי עמיאל, קצינים, נגדים ואזרחים.

קצין השריון הראשי תא"ל אוהד נג'מה מעניק שי לסגן הרמטכ"ל האלוף אייל זמיר

מיצג אבות טיפוס של המרכבה

מיצג חדש ויפהפה ובו אבות הטיפוס של טנקי המרכבה נחנך ביד לשריון במעמד סגן הרמטכ"ל האלוף אייל זמיר, קצין השריון הראשי תא"ל אוהד נג'מה, ראש מנת"ק תא"ל גיא פגלין, ויר"ר יד לשריון האלוף (במיל) אודי שני, המנכ"ל תא"ל (במיל) חנן ברנשטיין ועוד קציני שריון וקצינים ממנת"ק. האירוע התקיים ביום 6 ביולי 2021, בתום מאמץ שיקום ושחזור בהשתתפות

בוגרי קק"ש 204 יוצאים לדרך

בפברואר צירפנו כחברים את דור העתיד, את בוגרי קק"ש מחזור 204 שסיימו את הקורס לאחרונה. במעמד זה הענקנו שי לקצינים החדשים, ואיחלנו להם הצלחה!

בוגרי קק"ש החדשים עם סגל המפקדים ונציגי העמותה

טקס בכותל השמות

טירוני השריון, חיילי פלוגת "נחשול" ערכו טקס ליד כותל השמות במסגרת סדרת החינוך שקיימו באתר, ביום 9 בינואר 2021.

הטוקיס - הסיפור של כלונ

חיילי פלוגת "נחשול" בטקס

יום עיון לאסון המסוקים

במלאת 24 שנה לאסון המסוקים (4 בפברואר 1997) נערך ביד לשריון יום עיון בהובלת חיל החינוך בהשתתפות הרמטכ"ל לשעבר רא"ל (במיל') **גדי אייזנקוט** ואלוף פיקוד העורף **אורי גורדין**. האירוע התקיים ביום 8 בפברואר 2021. בהמשך התקיים טקס זיכרון בהשתתפות:

- סמנכ"ל וראש אגף משפחות והנצחה במשרד הביטחון מר **אריה מועלם**,
- יו"ר ארגון "יד לבנים" מר **אלי בן שם**, ששכל את בנו באסון זה,
- יו"ר ארגון אלמנות ויתומי צה"ל הגברת **תמי שלח**,
- הרב הצבאי הראשי תא"ל הרב **אייל קרים**,
- מח"ט 7 אל"ם **אודי צור**

סיור מורי דרך

קבוצת מורי דרך בהובלת מנכ"ל העמותה לשעבר, תא"ל (במיל') **אריה קרן** ביקרה באתר ביום 23 בינואר 2021.

תא"ל (מיל') אריה קרן פותח את הסיור בכיכר מוסה פלד

"בעקבות לוחמים"

מיזם המפגיש את בני הנוער עם צה"ל יצא לדרך כאן אצלנו ביד לשריון. בחודשים מארס, אפריל ומאי ביקרו באתר מאות בני נוער מדי יום.

תערוכת צה"ל במיזם "בעקבות לוחמים"

קליטת קצינים צעירים בעוצבת "ברק"

חטיבה 188 קיימה בחודשים האחרונים כמה ימי עיון לקציניה הצעירים הנקלטים בחטיבה, בוגרי מחזור קק"ש 204.

מח"ט 188 אל"ם ניר רוזנברג

רא"ל (במיל') גדי אייזנקוט ביום העיון

שיקום תבליט המרכבה

שיקמנו את תבליט המרכבה בכניסה לאולם המרכבה. העבודה נעשתה במהלך פברואר השנה, בידי האמונות של **אהרון שמשון** שהתנדב לביצוע עבודה חשובה זו.

האמן אהרון שמשון ולצידו מנכ"ל העמותה תא"ל (במיל') חנו ברנשטיין

בט"ר ניצנים

סגל מפקדי בסיס הטירונים בניצנים קיים ביד לשריון סדנת מפקדים לצורך הכשרת הסגל לקראת מחזור מארס.

בט"ר ניצנים בלטרון

“אור למשפחות”

עמותת “אור למשפחות” קיימה ביד לשריון מפגש מרגש לבני משפחות שכולות, במסגרת פעילותה לרווחת המשפחות.

יו“ר עמותת “אור למשפחות” גברת עירית גונדרס ונציג תנועת בני עקיבא מר עודד משיח

משפחות שכולות בשביל ישראל

במאסר האחרון ביקרה ביד לשריון קבוצת משפחות שכולות שצעדה בשביל ישראל וקיימה טקס מול כותל השמות.

בני המשפחות מול כותל השמות

טקס מסע עולמי

אירועי יום הזיכרון לחללי צה“ל נפתחו בטקס “מסע עולמי”, שנערך ביד לשריון ושוודר למאות אלפי בני נוער יהודיים ברחבי העולם. הטקס התקיים במעמד יו“ר הסוכנות היהודית מר **יצחק (בוז’י) הרצוג** (שנבחר במאי האחרון לנשיא ה-11 של מדינת ישראל).

טקס “מסע עולמי” 2021

שר החוץ בלטרון

שר החוץ והרמטכ“ל לשעבר רא“ל (במיל) גבי אשכנזי, סייר ביד לשריון, בליווי מנכ“ל העמותה תא“ל (במיל) עו“ד חנן ברנשטיין, ביום 13 במאסר 2021.

שר החוץ רא“ל (במיל) גבי אשכנזי בביקורו ביד לשריון

כנס עבודה של מנת“ק

מנהלת פיתוח הרק“ם והמרכבה (המוכרת בשם מנת“ק) קיימה ביד לשריון את כנס פקודת העבודה שלה. טוב לפגוש שוב את שותפינו, יוצרי המרכבה.

ראש מנת“ק, תא“ל גיא פאגלין

ראשי עמותות של חילות צה“ל

ראשי העמותות של חילות צה“ל ומשרד הביטחון קיימו ישיבה ביד לשריון בנושא נגישות, בהובלת יו“ר העמותה האלוף (במיל) אודי שני וסמנכ“ל משרד הביטחון מר אריה מועלם.

כנס ראשי העמותות הצבאיות בלטרון

האקדמיה למג“דים

האקדמיה למג“דים קיימה יום עיון באתר, ביום 17 במאסר 2021, בהובלת חבר העמותה אל“ם (במיל) ארז לברן.

אל“ם (במיל) ארז לברן

השלמת עבודות נגישות

בחודשים האחרונים ביצענו עבודות שונות באתר יד לשריון כדי להתאימו במלואו לדרישות הנגישות כחוק. בתום העבודה נקבל את היתר הפעילות הנדרש, כי נגישות זו רגישות.

עבודות להשלמת הנגישות ביד לשריון

צעדת לטרון

צעדת לטרון ה-30 יצאה לדרך! כנגד כול הסיכויים הצלחנו לממש את אירועי הדגל המסורתי שלנו בחול המועד פסח ביום 1 באפריל 2021. הייתה לנו הזכות לשגר את הצעדה הראשונה במדינת ישראל לאחר משבר הקורונה. מורשת השריון אינה עוצרת!

סגל החינוך שהכין את הצעדה

הרמת כוסית

כבכול שנה קיימנו טקס הרמת כוסית לעובדי העמותה לקראת חג הפסח אנו מקווים שבקרוב נוכל לראות את כול עובדינו חוזרים אלינו ואת האתר חוזר לשגרת פעילות מלאה!

טקס הרמת כוסית והענקת שי לעובדי העמותה

טקסי מצטיינים

לאחר הפסקה ארוכה האירועים הצבאיים חזרו אלינו, ובראשם טקסי המצטיינים לרגל יום העצמאות. באפריל התקיימו טקסי מצטיינים של היחידות השונות:

- מצטייני קשנ"ר ומצטייני חטיבה 460 בראשות קשנ"ר תא"ל **אוהד נג'מה**
- בתי הדין הצבאיים בראשות מפקד בתי הדין האלוף **דורון פייס**
- חטיבת גבעתי בראשות מפקד אוגדה 162 תא"ל **סער צור**

טקס מצטייני קשנ"ר

יום הזיכרון לחללי מערכות ישראל

ביום הזיכרון תשפ"א לחללי מערכות ישראל, 14 באפריל 2021, קיימנו את הטקס המסורתי לכבוד רעינו שנפל, במעמד מפקדי השריון גבער ובהווה, בני משפחות שכולות וחברים.

טקס יום הזיכרון תשפ"א

יום העצמאות ביד לשריון

למעלה מ-5,000 איש חגגו את יום העצמאות ביד לשריון! שמחנו לראות את החיים חוזרים לשגרה ואת ההמונים שבאו לחגוג זאת אצלנו.

יום העצמאות ה־73 בלטרון

משלחת סיוע לגינאה המשונית

חיל הרפואה ופיקוד העורף קיימו ביד לשריון ערב הוקרה למשלחת הסיוע שיצאה במאסר האחרון לגינאה המשונית. הערב התקיים בראשות ראש אט"ל, האלוף

איציק תורג'מן, אלוף פיקוד העורף **אורי גורדין**, קצין הרפואה הראשי תא"ל פרופ' **אלון גלזברג** ושגריר גינאה המשונית בישראל מר **לוסיאנו נוקונו נדונג אייקדה**, ביום 18 באפריל 2021. שגריר גינאה המשונית נושא דברי תודה

מפגש רעים בלטרון

מסורת המפגשים מתחדשת! בוגרי מחזור נובמבר 1966 נפגשו ביד לשריון עם מפקדם משכבר הימים, חבר העמותה תא"ל (במיל') **אלישיב שמשי**. עוד התקיים אצלנו מפגש מחזור כ"ח של קציני התותחנים משנת 1963, שסיירו באתר בהדרכת חבר העמותה תא"ל (מיל') **יום טוב תמיר**, ביום 20 באפריל 2021. חברים יקרים, במקום להתגעגע לימים עברו, אתם מוזמנים להתארגן ולהפגש יד לשריון, כי רעות שריונאים זה לנצח!

מפגש רעים מחזור נובמבר 1966

ערב אוגדה 146

אוגדת "המפץ" קיימה ערב למפקדים ולבנות זוגם, בהובלת מפקד האוגדה תא"ל **גל שוחמי**, ביום 26 באפריל 2021.

מפקד אוגדה 146, תא"ל גל שוחמי עם בת זוגו

ביקור פצועי צה"ל

קבוצה של פצועי צה"ל קיימה סיור מיוחד ביד לשריון בהובלת גיבור ישראל תא"ל (במיל') **אביגדור קהלני**.

תא"ל (במיל') אביגדור קהלני נושא דברים על גג התצפית

מקהלת החלילים הישראלית

קונצרט חלילים מיוחד הגיע אלינו באפריל להופעה מיוחדת, בנוסף להופעות "פניני המוסיקה" המתקיימות אצלנו בכל שבוע.

מקהלת החלילים הישראלית מופיעה ביד לשריון

סיכום מבצע "שומר החומות"

מערך החינוך בראשות רמ"ח חינוך אל"ם סמואל בומנדיל קיים ביד לשריון כנס סיכום מבצע "שומר החומות" ביום 27 במאי 2021.

אל"ם סמואל בומנדיל

מגדל דמעות השריון מזיל דמעה על דני קרוון

עמותת יד לשריון ליוותה בדרכו האחרונה את הפסל והיצר **דני קרוון** שעיצב את מגדל דמעות השריון במכלול ההנצחה בלטרון. האמן הלך לעולמו ביום 29 במאי 2021.

מעצב מגדל דמעות השריון בדרכו האחרונה

טקס קרבות לטרון

הטקס השנתי ליד האנדרטה של חטיבת אלכסנדרוני התקיים ב-1 ביוני האחרון, בהובלת בית ספר תיכון הר-טוב בצרעה, ובמעמד סגן ראש המועצה האזורית מטה יהודה **מר בני אלירז**. נשאו דברים בטקס גברת **עודדה הקר**, נציגת המשפחות השכולות, וחבר העמותה תא"ל (במיל) **אשר לוי**, שהיה מפקד פלוגה במבצע בן-נון א'.

הטקס באנדרטה של חטיבת אלכסנדרוני בשנת 2019

ביקור מפקד תחנת מטה יהודה

מפקד תחנת המשטרה מטה יהודה, סגן ניצב **ארד ברוורמן** ביקר ביד לשריון למפגש היכרות וקיבל סקירה מקיפה על פעילות העמותה ועל ממשקי העבודה המשותפים.

נצ"מ ארד ברוורמן מטייר באתר עם מנכ"ל העמותה תא"ל (במיל) חנון ברנשטיין

השקת הסכר "סיני שלב"

האלוף (במיל) עמנואל סקל

האלוף (מיל) **עמנואל סקל** השיק את ספרו באירוע חגיגי ביד לשריון ביום 25 במאי 2021. אנו שמחים על קיום האירוע, שמחזיר אותנו לשגרת המורשת.

סיורים בלטרון

עמותת "דורות המשך", המאגדת את בניהם של ניצולי השואה, הפרטיזנים ולוחמי הגטאות קיימה במהלך חודש מאי האחרון סיור לחבריה ביד לשריון בהדרכת מנכ"ל מוזאון הלוחם היהודי וחבר העמותה תא"ל (במיל) **צביקה קן תור**. עוד נערך סיור בהובלת האלוף (במיל) **יעקב (מנדי) אור**.

סיור גמלאים באתר

אורט מוצקין

ביום 3 במאי 2021 ביקרו ביד לשריון תלמידי השכבה הבוגרת בתיכון אורט מוצקין. התלמידים קיימו טקס ליד כותל השמות, שמעו הרצאה מפי גיבור ישראל תא"ל (מיל) **אביגדור קהלני** וסיימו בסיום ברחבי האתר.

תלמידי אורט מוצקין ביד לשריון

טקס יום הניצחון על הנאצים

ב-9 במאי חידשנו את מסורת ציון יום הניצחון של בעלות הברית על גרמניה הנאצית, בטקס שהתקיים ליד אנדרטת הפרטיזנים. את הטקס הנחה ד"ר **יוסי שוב**, הממשיך בדרכו של אביו הפרטיזן **ברוך שוב ז"ל**, שהלך לעולמו בשנה שעברה. הטקס התקיים בהשתתפות מאות חיילי צה"ל, ולצידם חברי עמותת דורות המשך. נשאו דברים בטקס:

- יו"ר הסוכנות היהודית **מר יצחק (בוז'י) הרצוג (כיום הנשיא ה-11)**
- יו"ר העמותה אלוף (במיל) **אודי שני**
- יו"ר עמותת הלוחם היהודי אלוף (במיל) **חיים ארז**
- נציג הלוחמים **הרולד (סמוקי) סיימון**

יוסי שוב וסמוקי סיימון בטקס יום הניצחון

טנק מרכבה 4 מ' של גדוד עשת במהלך אימון
רטוב ברמת הגולן, על רקע נופי הגליל העליון,
ינואר 2021. צילום: מיכאל מס

שריון - ביטאון עמותת יד לשריון, לטרון, ד"נ שמשון 99762
טל': 08-6307400/1, פקס': 08-9255186
אתר השריון באינטרנט: www.yadlashiryon.com
פייסבוק: יד לשריון - פארק לטרון

